

Історія вдосконалення Будди Міларепа

Онлайн-книга

Художній переклад:

Українська редакція «Мінхуей»
2023 рік, редакція від 6 квітня 2023 р.

В разі використання цього матеріалу на інших сайтах
активне посилання на «Мінхуей» або сторінку цієї книги обов'язкове:

Головна сторінка сайту

<https://uk.minghui.org>

Сторінка онлайн-книги про Міларепу

<https://uk.minghui.org/html/articles/2023/3/19/1278.html>

© Copyright Minghui.org 1999-2023

Всі права захищено

Частина 1

Упродовж історії Гімалаї завжди були особливим місцем, де мешкало багато людей, які займаються самовдосконаленням. Люди тут живуть простим, скромним життям, вміють добре співати і танцювати. Вони також глибоко шанують Закон Будди. Майже тисячу років тому тут удосконалювалася людина, яку звали Міларепа. У той час як численні Будди і Бодхісатви змогли досягти Пробудження, тільки пройшовши через багато життів і бід, Міларепа зумів досягти Пробудження за одне земне життя, досягнув таких же заслуг, як Будда, і згодом став відомим як засновник Білої школи буддизму Тибету.

Одного дня Міларепа проповідував Дхарму (*Закон*) Великої Колісниці у скелястій печері в районі Ньянам у Тибеті. Серед слухачів були учні Речунгпа і Гампопа, його учениці, а також чоловіки й жінки — благодійники. Було також багато Дакіні або буквально «жінок-небожителів» зі статусом досягнення з райдужним світлом (*на санскриті цих істот звали Дакіні або на тибетський лад — Мхайх Гро-ма*), а також йоги.

За день до цього учневі на ім'я Речунгпа наснився сон, у якому він прямував на Священну землю Дакіні. Це було велике місто з красивими й витончено оздобленими будинками. Усі мешканці міста були одягнені в гарний одяг із кулонами з нефриту. Усі вони усміхалися і кивали Речунгпі, але ніхто з ним не розмовляв.

Дівчина в червоній сукні тепло привітала його і сказала: «Молодий брате, коли ти прийшов? Проходь, ласкаво просимо!» Речунгпа підняв очі і побачив свою колишню співученицю Бхаріму, з якою він разом навчався в Непалі у великого майстра Тіпхупи.

Бхаріма сказала: «Ти прийшов якраз вчасно: Непохитний Будда (*Будда Акшобхья, один із п'яти Будд Мудрості*) якраз зараз проповідує. Якщо хочеш послухати, я попрошу дозволу, щоб ти

приєднався». Схвильований Речунгпа сказав: «Я і не міг подумати про таке щастя і багато років шукав зустрічі із цим Буддою. Це така дорога можливість слухати Його проповідь. Будь ласка, подбай про мене і проведи до Нього».

Бхаріма запросила Речунгпу на обід скуштувати дуже смачні витончені страви перед тим, як йти слухати проповідь. У величному прекрасному палаці у центрі на троні сидів Будда Акшобхья. Він виглядав нескінченно священним, настільки, що люди не можуть собі уявити. Численні Божества зібралися там, щоб послухати Його. Їх було незліченно багато, як безкрайній океан. Неймовірне видовище. Речунгпа почував себе дуже щасливим і схвильованим. Його співучениця попросила почекати, поки вона попросить дозволу. Через деякий час Речунгпа побачив, як Будда Акшобхья усміхнувся до нього. Знаючи, що дозвіл було отримано, Речунгпа схилив коліна перед Буддою і вклонився до землі, а потім сів слухати проповідь.

У цей день Будда в проповіді розповідав історії Будд і Бодхісатв, які жили раніше. Це були дуже захопливі і зворушливі до сліз історії. Потім він розповів історії життя Тілопи, Наропи та Марпи (*майстри із Тибетського чи Гімалайського буддизму*). Речунгпа ніколи не чув таких подробиць і такого яскравого опису їхнього життя. До кінця промови Будда Акшобхья сказав: «Але найвидатніша, найбільш рідкісна і зворушлива історія — це історія Міларепи. Завтра, коли ви прийдете слухати мене, я розповім вам її».

Потім Речунгпа почув, як одна людина розмірковує про історію життя Будди Міларепи. Вона сказала, що неможливо навіть згадати іншу біографію, яка була б більш незвичайною й більш особливою.

«Історії, які ми чули сьогодні про Будд і Бодхісатв, були результатом їхнього вдосконалення упродовж багатьох життів, протягом яких вони пройшли через численні лиха. Але Міларепа здобув таку

могутню добродетель за одне життя. Ось чому це так унікально!» — сказав інший.

«Якщо таку дорогоцінну біографію не буде збережено, це буде величезна втрата... Якщо ми не попросимо Поважного Будду прочитати лекцію про це задля користі для всіх живих істот, хіба ми не скоїмо гріх? Ми повинні щиро молитися і просити Будду розповісти нам у проповіді біографію Його Святості!» — сказала ще одна людина.

Ще Речунгпа почув, як одна людина запитала іншу, де зараз Міларепа. Інша людина відповіла, що Поважний Міларепа перебуває не в Абхіраті (*Чистій Землі Будди Акшобхья*), а скоріш за все у місці, яке називається Земля Вічно Безтурботного Світла.

Почувши ці слова, Речунгпа подумав: «Я точно знаю, що Його Святість перебуває в Тибеті. Чому вони кажуть, що Він на Землі Вічного Безтурботного Світла? Але, хай там що, я обов'язково маю попросити Учителя, Його Святість, розповісти свою історію». У цей момент Бхаріма по-дружньому взяла його за руки і тепло потиснула їх. «Ти все зрозумів, чи не так?» — запитала вона. Речунгпа все зрозумів, на нього нарінули сильні почуття, і він прокинувся.

Уже настав світанок. Речунгпа відчув сильне хвилювання і подумав: «Хоча слухати лекції Будди Акшобхья дуже цінно, але набагато цінніше бути з моїм Вчителем. Я думаю, що Вчитель зміцнив мене, щоб я міг слухати лекцію Будди Акшобхья. Люди там казали, що Вчитель чи то в Абхіраті, чи на Землі Вічно Безтурботного Світла, тоді як ми вважали, що Вчитель перебуває в Тибеті. Фактично «Тіло, Мова та Розум» Вчителя нічим не відрізняються від [принципів] інших Будд. Його могутня добродетель також неймовірна.

Раніше я думав, що Вчитель перебуває тільки в Тибеті, і що Він схожий на нас і живе звичайним життям. Я не знав, що Він уже досяг стану Будди і має Тіла Закону (*Фа Шень*) по всьому Всесвіту. Прояви його чудотворної сили ще більш дивовижні. Через нашу

величезну карму ми вважали Божественного святого за звичайну людину. Цим ми завдали Йому справжньої образи! Сон, який я бачив минулої ночі, не був звичайним. Це був натяк від моєї співучениці та інших Дакіні. Вони надихали мене послухати проповідь Вчителя Міларепи. Я маю благи Вчителя дати таку лекцію!» З такими думками Речунгпа відчув сильну віру. Склавши разом долоні, він щиро вклонився своєму Вчителю.

У цей момент усе довкола освітлилося. Перед ним постало кілька прекрасних, елегантно одягнених Дакіні, які попрямували до нього. Одна з них сказала: «Завтра буде лекція про історію життя Міларепи. Ходімо і послухаємо».

«Хто звернеться з проханням прочитати цю лекцію?» — запитала інша.

Дакіні усміхнулася Речунгпі і сказала: «Звичайно, це буде головний учень Вчителя!»

Декілька інших Дакіні також подивилися на Речунгпу і усміхнулися. Одна сказала: «Якщо попросимо Вчителя розповісти Його біографію і послухаємо її, це неодмінно принесе користь як нам, так і іншим. Ми не тільки бажаємо почути Його біографію, але також молитимемося, щоб Учитель обдарував нас своїм милосердям під час лекції. Пізніше ми також охоронятимемо і зберігатимемо цю проповідь, щоб вона залишилася для майбутніх поколінь живих істот і принесла їм користь». Із цими словами Дакіні зникли.

Коли Речунгпа прокинувся знову, то був уже яскравий день. «Безперечно, що Дакіні надихають мене попросити Вчителя прочитати лекцію». Він із радістю вирушив до Його Святості Міларепи на Конференцію. Вклонившись із повагою, він опустився на коліна перед Його Святістю і благав, тримаючи долоні перед грудьми: «Дорогий Вчителю, незліченні Будди в минулому мали різні прояви і всілякі, неймовірні здобутки, щоб рятувати людей. Їхні дорогоцінні біографії передаються в цьому світі, щоб благословляти

людей і поширювати Закон Будди. Майстри, у тому числі Тілопа, Наропа та Марпа, також виклали свої біографії, які передавалися мирським людям із метою допомогти їм у вдосконаленні. Тепер ми сподіваємося, що Вчитель розширить своє милосердя і прочитає лекції про своє минуле, щоб допомогти учням, а також живим істотам майбутнього».

Його Святість Міларепа почув це і спокійно сказав: «Речунгпа, ти вже багато знаєш про мене. Але оскільки ти спитав, я відповім тобі.

Мій родовід йде від Кенпо (*Kyungpo*). Раніше я вчився чорній кармі і робив погані вчинки, а потім я вчився білій кармі і робив добрі справи. Зараз я вже не роблю ні поганих, ні добрих справ. Все, що я робив з наміром, вже залишилося в моєму минулому, і я не робитиму цього в майбутньому. Ці справи для багатьох теперішніх людей видадуться дуже сумними, а для багатьох інших — смішними. Але розповідати про це дуже довго, тож дозволь старому відпочити».

Але Речунгпа, ставши навколішки, почав благодіяти Його Святість продовжити своє оповідання.

«Не могли б Ви розповісти нам, як Ви спочатку досягли успіху в методі вдосконалення? Як шукали Дхарму? Як досягли справжньої Повної досконалості в цьому житті? Ваш родовід йде від Кенпо, а як Ви стали Міларепою? Чому спочатку практикували чорну карму, а потім білу карму? Будь ласка, розкажіть нам ті історії, які зворушать людей до сліз чи радості. Це не тільки моє прохання, усі брати Ваджраяни та парафіяни, усі жадібно вбиратимуть Ваші слова. Будь ласка, поділіться з нами своїм милосердям!»

«Ну раз ви мене так просите, що ж, я не маю секретів, я розповім вам», — повільно відповів високоповажний Міларепа, усміхаючись.

[Далі йде розповідь Міларепа.]

Мій предок (прадід) був мандрівником клану Кенпо з північного регіону. Батька мого прадіда звали Хосе. Він був сином Лами із Червоної секти і мав деякі здібності. Він практикував мантри, і його

підтримували Божества. Його заклинання мали велику силу. Якось він здійснив паломництво до Тибету. Вирушивши в північний Тибет, у місце під назвою Чунпачі, він побачив там людей, які страждають від чуми, заподіяної демонами. Оскільки його заклинання були надзвичайно потужними і знищували багатьох демонів, усе більше людей почали вірити в нього. Місцеві жителі попросили його залишитися там, тому він оселився в цій місцевості і пізніше створив родину.

Наступного року туди з'явився привид (нечистий дух), щоб завдавати шкоди людям. У цій місцевості мешкала одна родина, яка абсолютно не вірила в Хосе-Ламу. Привид завдавав проблем членам цієї сім'ї: їхня худоба загинула або втекла, а люди захворіли і бачили привидів посеред білого дня. Ці нещастя відбувалися щодня. Жоден із лікарів, запрошених сім'єю, не міг вилікувати їхні хвороби. Жоден із лам, покликаних усунути привида, не досяг успіху. До того ж, вони самі змучилися в битві з ним. Зрештою сім'я зневірилася у цій боротьбі. Друг сказав їм: «Вам потрібно шукати Хосе-Ламу. Ніхто інший не зможе вам допомогти!»

Член цієї сім'ї відповів, використовуючи приказку: «„Якщо лиш можна вилікувати виразку, то не гріх скористатися навіть собачим маслом“. Добре, ми запросимо його».

Потім члени сім'ї відправили когось знайти й запросити Хосе-Ламу. До того, як Хосе-Лама дістався житла сім'ї, він уже здалеку побачив привида. Привид теж побачив Хосе і почав тікати. Виявилася Божественна сила Хосе-Лами, і він голосно промовив: «Гей, привиде! Я, Кенпо Хосе, майстер у тому, щоб пити кров демонів і витягувати їхні сухожилки. Якщо ти маєш мужність, залишайся на місці і не біжи!»

Із цими словами він кинувся до привида. Привид затремтів від страху й закричав: «Жах! Жах! Міла! Міла!» (тибетською говіркою «Міла» означає „велетень“).

Хосе наблизився до привида, і він весь затремтів, не сміючи рухатися. Привид сказав тремтячим голосом: «Дорогий Ламо, я не наважувався йти в ті місця, де ти жив. Ти ніколи тут не бував, тож я наважився прийти. Будь ласка, пощади моє життя!»

Хосе-Лама наказав привиду пообіцяти більше не завдавати людям шкоди. Привид не мав вибору, крім як дати клятву. Хосе-Лама відпустив його.

Привид пізніше опанував тіло іншої людини і сказав: «Міла! Міла! Ця людина має надто потужну силу! Мені ніколи в житті не було так страшно. Він такий сильний! Міла! Міла!»

Це принесло Хосе-Ламі ще більшу популярність, і люди дали йому прізвисько Міла-Лама, щоб виявити йому повагу. Пізніше це стало сімейним прізвищем. Таким чином, ім'я Міла-Лами стало відомим.

У Кенпо Хосе був лише один син і два онуки. У першого онука Міли Дотона Сенге також був лише один син, його звали Дордже Сенге (у перекладі означає Алмазний лев).

Дордже Сенге мав природний талант до азартних ігор, і йому особливо подобалося кидати кістки. Його навички гри в азартні ігри були чудовими, він робив це так майстерно, що майже кожен його кидок був виграшним.

Але одного разу він зустрів мандрівного шахрая. Він був дуже вправним гравцем і цим заробляв на життя.

Вигравши багато грошей і дізнавшись, що Дордже Сенге любить грати в азартні ігри, він запросив його для гри в кістки.

У перший день із метою перевірити, якими навичками в грі володіє Дордже Сенге, шахрай зробив невелику ставку і навмисно програв Дордже Сенге. Наступного дня він сповна продемонстрував свої навички і легко перемаг Дордже Сенге. Оскільки Дордже Сенге ніколи не зазнавав такої поразки, він дуже засмутився і сказав тій

людині: «Завтра я поверну всі свої гроші. Чи наважишся ти знову зі мною битися?»

«Звичайно!» — недбало відповів бродячий гравець.

На третій, четвертий і п'ятий день бродяга програвав щоразу, чи навмисно, чи через невдачу.

Потім він кинув виклик Дордже Сенге, запропонувавши йому рішучу битву. «Дордже Сенге, — сказав він, — я програвав усі ці останні кілька днів, тому пропоную завтра кожному з нас зробити ставку на все наше майно, худобу, землю, шерсть, гроші та коштовності. Із жителями села в якості свідків ми підпишемо угоду про фінальну битву, і нікому з нас не дозволять порушити цей договір, незалежно від того, хто переможе. Бажаєш зіграти?»

Дордже Сенге погодився без вагань.

Наступного дня мешканці села підтвердили цей договір і спостерігали за тим, що відбувається. Обидва гравці дуже нервували, кидаючи кістки. Зрештою, Дордже Сенге втратив усе, програвши все своє майно.

Дордже Сенге не мав жодного вибору, окрім як залишити свою родину, будинок і стати бродягою. Його батько, Дотон, разом із ним переселився до маленького села під назвою Кьянгатса. Маючи навички заклинання, Дотон Сенге міг підкорювати демонів і лікувати хвороби. Дотон Сенге заробляв на життя цими навичками і мав стабільний дохід. Його син Дордже Сенге зрештою змінився, ставши порядною людиною, і повністю припинив грати в азартні ігри. Він тяжко працював — взимку продавав шерсть на півдні і влітку торгував худобою з північними кочівниками. Він також мандрував між різними районами, займаючись невеликою торгівлею. Тяжка робота окупилася, і йому вдалося накопичити нові статки.

Дордже Сенге пізніше одружився з красивою місцевою дівчиною. У них народився син на ім'я Міла Шераб Г'яльцен (*батько Міларепи*).

У той час Дотон був дуже старий. Він захворів і помер. Внаслідок багаторічної важкої роботи він поступово накопичив багатство. Дотон витратив велику суму на купівлю родючого трикутного поля. Він також купив великий будинок поблизу ділянки.

Коли Шерабу Г'яльцену виповнилося 20 років, він одружився з Ньянцою Карг'єн (*матір Міларепи*). Ньянца Карг'єн була родом із багатой місцевої родини. Вона була розумна і мала здібності. Вся сім'я вела щасливе й багате життя.

Згодом біля трикутного поля вони збудували триповерховий особняк із чотирма колонами та вісьмома дерев'яними балками. Поряд з особняком вони ще добудували великий скотний двір та кухню.

На той час родичі Міла Дотона у рідному місті дізналися про багатство Дордже Сенге. Двоюрідні брат і сестра Шераба Г'яльцена, Юндрун Г'яльцен і Кюнца Палдрен також перебралися в місто, де жив Дордже Сенге. Шераб Г'яльцен дійсно любив своїх родичів і робив усе можливе, щоб допомогти їм. Він дав їм гроші і навчив торгувати. Незабаром після цього кузени також стали багатими і збудували будинок поряд.

Час йшов швидко. Через кілька років Ньянца Карг'єн завагітніла. На той час Шераб Г'яльцен придбав багато товарів на півдні і вирушив на північ, щоб обміняти їх у кочівників.

Я народився 25 серпня (1052 року). Мати негайно відправила гінця, щоб доставити лист моєму батькові, Шерабу Г'яльцену. Вона написала: «Я народила хлопчика. Будь ласка, якнайшвидше повертайтеся додому, дайте йому ім'я й підготуйтеся до бенкету з жителями села. Також уже наближається осінній урожай. Будь ласка, поспішайте додому».

Гонець за короткий час передав листа. Він також докладно описав новонароджену дитину і розповів про становище, в якому перебуває сім'я, закликаючи батька повернутися додому, щоб дати синові ім'я й відсвяткувати цю подію. Батько був щасливий. Він сказав з

усмішкою: «Чудово! Чудово! Я вже маю ім'я для дитини. У кожного покоління нашої родини Міла завжди був лише хлопчик. Я дуже радий чути, що маємо сина. Ми назвемо його Топага (*індійською — радісна звістка*)!»

Після цього батько поспішив завершити свої справи й повернувся додому, щоб відсвяткувати радісну подію. Він назвав мене Топагою. Я ріс дуже щасливою дитиною і змалку любив співати. Усім, хто мене чув, дуже подобався мій голос. Вони казали: «Велика радість почути тебе, Топаго. Це ім'я ідеально підходить для тебе! Коли мені було чотири роки, у мене народилася сестра. Її назвали Пета. Пам'ятаю, коли ми із сестрою були маленькими, то носили одяг із кращого атласу, а наше волосся завжди прикрашало коштовне каміння. Люди, які відвідували нас, були багатими та впливовими. Ми також мали багато слуг.

Тоді люди в нашому місті часто говорили між собою: «Ці мандрівники, що прийшли здалеку, тепер такі багаті. Вони мають худобу й великі поля, а в домі в них більше хліба, ніж вони можуть з'їсти, і більше одягу, ніж вони можуть зносити. Їм так пощастило! Вони захоплювалися нами, але й дуже заздрили нам.

Але це благословенне життя тривало недовго, аж доти, доки не помер мій батько, Міла Шераб Г'яльцен.

Речунгпа спитав: «Великий Гуру, після того, як Ваш батько помер, Ви багато страждали? Ми чули, що Ваше життя після цього було дуже важким. Чи не могли б Ви розповісти про це?»

Частина 2

Міларепа посміхнувся і сказав: «Добре, я розповім вам».

[Далі йде розповідь Міларепи.]

Коли мені було 7 років, батько тяжко захворів. Лікарі не могли допомогти йому. Ворожка також сказала, що в батька немає надії на одужання. Родичі знали, що його хвороба невиліковна, та й сам батько усвідомлював, що перебуває на межі смерті. Він вирішив розподілити спадок серед нас трьох до своєї смерті.

Батько попросив мого дядька, тітку, інших родичів, а також сусідів зібратися в нас удома. У присутності всіх він зачитав заповіт.

У заповіті було ясно сказано, що всю власність успадкує його старший син.

Зачитавши заповіт, батько повільно сказав: «Я не маю надії на одужання. Мої син і дочка ще малі, тому доведеться обтяжити їхнього дядька, тітку та інших родичів турботою про них. Я не дуже багатий, але накопичив чимало майна. У мене на фермі є воли, вівці та коні. Найбільший шматок моєї землі — це Трикутник Орма. Є ще два такі маленькі шматки землі, що не варто згадувати про них окремо. Внизу в стайнях — воли, вівці та осли. Нагорі є меблі, антикваріат із золота та срібла, а також ювелірні прикраси, коштовне каміння та одяг із шовку. Також є комори із зерном. Загалом у мене достатньо багатства, і мені не потрібно покладатися на інших. Після моєї смерті, будь ласка, використайте частину коштів для похорону. Що стосується решти багатства, сподіваюся, що всі тут присутні, особливо дядько і тітка, допоможуть матері подбати про двох дітей. Коли Топага виросте, і настане час одружитися, будь ласка, прийміть заручену з ним дівчину Дзесе в нашу сім'ю. Витрати на весілля мають відповідати нашому соціальному статусу. Потім моїм багатством керуватиме Топага. Сподіваюся, дядько і тітка подбають про цих двох дітей та їхню матір. Будь ласка, допоможіть цим трьом, щоб вони не мали жодних страждань. Коли я помру, простежу за цим звідти».

Промовивши це, батько помер, залишивши нас трьох на цьому світі.

Ми поховали його і, порадившись, вирішили, що багатством завідуватиме мати. Але мої дядько і тітка рішуче сказали: «Ви близькі родичі, але ми ще ближчі. Ми ніколи не залишимо вас у нужді, тому візьмемо управління багатством на себе, згідно з заповітом». Брат моєї матері та батько Дзесе привели багато доказів на користь того, чому про майно має дбати наша мати, але їх не послухали. У результаті моя власність дісталася дядькові, а власність моєї сестри — тітці. Решта майна також була порівну розподілена між ними.

Потім вони сказали нам: «Із цього моменту ми добре дбатимемо про вас!»

Так усе наше багатство зникло.

З того часу дядько змушував нас працювати в полі в спекотне літо, а тітка — прясти овечу вовну морозною зимою. Ми харчувалися їжею, придатною лише для собак, і працювали, як худоба. Ми носили лахміття, підв'язуючись мотузками із трави. Працювали без перерви з ранку до вечора. Тяжкою працею ми збили руки й ноги, а потріскана шкіра кровоточила. Ми мерзли, бо не вистачало одягу, і голодували, бо не вистачало їжі. Від нас залишилися сіра шкіра та кістки. Я пам'ятаю, як моє волосся раніше прикрашало золото, дорогоцінні камені та кільця, тепер же — лише сіро-чорна мотузка. У результаті в моєму скуйовдженому волоссі завелось стільки вошей і гнид, що вони стали утворювати гнізда. Кожен, хто бачив нас, лаяв дядька і тітку за їхню жорстокість. Однак шкіра в них була товста, як у волів, і вони не відчували сорому і не звертали уваги на глузування. Мати стала називати тітку не Кюнца Палдрен, а — злою якшою і жорстокою примарою. Назва «жорстока примара» потім поширилася селом. Тоді селяни часто говорили: «Як може у світі бути така несправедливість: заволодіти чужим майном і поводитися з колишніми власниками, як із собаками?!»

Коли батько був живий, деякі люди — і бідняки, і багатії — приходили до нас у хату й лестили нам. Тепер же в тітки та дядька були гроші, вони жили як дворяни, і ці люди потоваришували з ними. Деякі навіть почали погано говорити про мою матір: «Приказка свідчить, що багатому чоловікові належить вміла дружина. Так і є! Бачите, коли чоловік Ньянци Карг'єн був живий, вона була щедрою. А без нього вона стала такою скупою».

У Тибеті є приказка: «Коли людину наздоганяють нещастя, плітки поширюються далеко й широко». У міру того, як наша ситуація ставала все гіршою, люди втратили до нас співчуття. Йому на зміну прийшли зневага та плітки.

Батьки Дзесе жаліли мене і часом давали мені одяг чи взуття. Ще вони з теплотою втішали мене: «Топаго, знаєш, багатство не триватиме вічно. Багатство приходить і йде, як ранкова роса. Не сумуй про свою бідність. Хіба твій дід не почав усе з нуля? Коли виростеш, зможеш заробити грошей і накопичити цілий статок!»

Я був їм дуже вдячний.

Моя матір володіла землею з її приданого. Вона мала негарну назву, але це була хороша земля, яка приносила пристойний врожай. Мій старший дядько вирощував її і запасав зерно, віддаючи нам відсоток від виручки. За багато років накопичилася чимала сума. Важкі дні проходили один за одним. Коли мені виповнилося 15 років, мати продала половину цієї землі. На гроші від продажу та відсотки за оренду вона купила багато м'яса, обсмажене високогірне ячмінне борошно й жито, щоб зварити вина. Діти матері здивували мешканців села, і вони почали гадати: «Невже Ньянца Карг'єн влаштує бенкет і офіційно попросить повернути майно її сім'ї?» Після того, як мати та її брат усе приготували, вони рядами розклали позичені циновки у вітальні нашого будинку з чотирма стовпами та вісьмома балками. Вони попросили дядька і тітку прийняти у себе родичів, друзів та сусідів, особливо тих, хто був присутній при оголошенні батьком

свого заповіту на смертному одрі. Мати поставила перед дядьком і тіткою найкраще м'ясо та страви, а перед кожним гостем була розкладена рясна їжа. Перед кожним поставили також велику чашу вина. Це був справді великий бенкет.

Мати сказала: «Звертаюся до всіх. Сьогодні я приготувала трохи мізерної їжі та розбавленого вина, щоб ми зібралися всі разом для невеликої розмови».

Коли всі сіли, мати стала перед усіма і урочисто сказала: «Оскільки сьогодні в мого сина день народження, йому виповнюється 15 років, я хочу всім, хто зібрався, сказати кілька слів. Коли мій чоловік Шераб Г'яльцен перед смертю оголосив свою волю, усі — і старійшини, і дядько, і тітка — сиділи тут і ясно все чули. Зараз я хочу, щоб усі, хто сидів тут, знову заслухали заповіт».

Її брат підвівся і голосно зачитав заповіт. Ніхто з гостей не промовив жодного слова.

Мати продовжила: «Топага тепер дорослий і може одружитися. Згідно із заповітом його батька Шераба Г'яльцена, нам потрібно влаштувати весілля згідно з нашим соціальним статусом. Відповідно до заповіту, Топага також має успадкувати власність нашої сім'ї і взяти на себе керування нею. Щодо заповіту, який ми щойно зачитали, — спочатку всі чули його безпосередньо з вуст Шераба Г'яльцена, коли він помирав, і треба було прочитати його повторно. Сьогодні я прошу дядька і тітку повернути власність, яку вони зберігали для нас. Я також щиро дякую дядькові і тітці, а також усім вам за вашу турботу упродовж усіх цих років».

«Гей! Хіба ви маєте досі власність? — хором закричали дядько та тітка. — Де ваша власність?»

Зазвичай дядько з тіткою сперечалися зі всякого приводу. Але коли справа стосувалася чужої власності, вони були єдиними.

Вони знову запитали: «Ви вважаєте, що у вас досі є власність? Де ваша власність? Коли Шераб Г'яльцен був молодим, він запозичив у

нас багато землі, золота, дорогоцінного каміння, коней, волів та овець. Після його смерті все це, звісно ж, мало повернутися нам. Що тут ваше? Ваше майно не становить навіть однієї зірки на нічному небі, жмені пшениці, одного таеля масла яка (*вершкове масло, виготовлене з молока одомашненого тибетського яка*) або однієї старої вівці. Звідки взялася ця мрія? Хто вам написав такий заповіт? Утримання тебе і твоїх дітей упродовж стількох років — це вже більш ніж достатньо! Є приказка, що деякі люди відповідають злом на добро. Я думаю, йшлося про таких невдячних людей, як ти!»

Говорили вони це з такою люттю, що переходили на ревіння, і було навіть чути скрегіт їхніх зубів.

Вони навіть схопилися зі своїх місць, сильно затупотіли ногами по підлозі і закричали: «Гей! Вам усе зрозуміло? Цей дім наш. Забирайтеся звідси!»

Із цими словами вони відхлестали мою матір батоном, а мене і мою сестру Пету викинули за рукава одягу.

Лежачи на підлозі в повному розпачі, мати кричала: «Шераб Г'яльцен! Ти бачиш? Ти сказав, що доглядатимеш за нами звідти. Тепер ти бачиш?!»

Ми із сестрою обійняли матір і плакали. Бачачи, що багато людей підтримують дядька, старший брат матері змушений був приховати свій гнів і мовчати. Деякі гості зітхали: «Бідна мати та діти!» Бачачи наше нещастя, вони ледве стримували сльози, але їм залишалося тільки тихо зітхати.

Дядько і тітка ніяк не могли вгамуватись і як собаки, що злісно гавкають, невпинно проклинали нас.

Вони заявили: «Ви хочете, щоб ми повернули ваше багатство? Так, воно ваше, але ми просто не бажаємо його повертати! Як ви збираєтеся отримати його назад? Якщо ми з радістю пустимо його на вино та розваги для гостей, це не ваша справа!» Вони і далі з презирством глузувати з нас: «Якщо хочете, знайдіть когось, хто б

із нами поборовся за вашу власність. Якщо не зможете знайти, скористайтеся заклинаннями!» Із цими словами вони повернулися та пішли зі своїми друзями.

Через сильне потрясіння мати ще довго не могла відновити дихання. Усередині будинку із чотирма колонами та вісьмома балками залишилися лише ми троє і кілька родичів, які нам співчували. Дзесе з батьком та братом втішали нас. Вони були готові давати нам щодня їжу, щоб ми могли вижити. Брат мами запропонував, щоб я навчився якогось ремесла, а мати із сестрою допомагатимуть йому на фермі. Він наполягав, що треба зробити щось, щоб показати дядькові і тітці, що родина Шераба Г'яльцена не слабка, не немічна, і не та, яку можна легко принизити.

Нарешті мати впоралася зі своїм сумом і витерла сльози. Вона рішуче і гнівно сказала: «Оскільки в мене немає можливості повернути назад мою власність, я не покладатимуся на інших і буду рости дітей сама. Тепер, навіть якщо дядько та тітка дітей повернуть частину багатства, я не прийму його. Топага має вивчитися якомусь ремеслу. Перш ніж відплатити дядькові і тітці за „щедрість“, ми з дочкою готові бути навіть служницями чи рабинями. Потрібно показати їм!»

Потім мати повернулася до свого брата і сказала: «Ми готові замінити тебе на фермі!»

Бачачи її рішучість, ніхто більше не пропонував нічого іншого, і ми почали слідувати її плану.

У нашій місцевості був один лама Червоної школи, що спеціалізувався на певних навичках дхарми. Сільські жителі дуже вірили в нього (*Червону школу в Тибеті відносять до однієї з ранніх форм буддизму Тибету; її тибетська назва Ньїнгма спочатку перекладалася як «старе вчення», але оскільки всі лами носили червоний одяг, цей метод вдосконалення частіше називали Червоною школою — прим. перекл.*). Мати веліла мені піти вчитися

до лами Червоної школи. Коли я пішов із дому, двоє-троє родичів приходили відвідати мене.

У ті дні батьки Дзесе часто відправляли її туди, де я навчався, наповнивши її сумки їжею, дровами чи олією. Якщо мати та сестра не могли знайти роботу, брат матері давав нам їжу. Щоб матері не доводилося жебракувати, він ходив і шукав для неї роботу. Він робив усе, що було в його силах, аби допомагати нам трьом. Сестра час від часу виконувала різні доручення, грала на барабанах, прибирала в сараях, брала інші випадкові роботи, щоб було що поїсти і надіти. Але ми, як і раніше, харчувалися бідно і носили лахміття. Були суцільні печалі і ніколи ніякої радості.

Коли вельмишановний Міларепа довів свою розповідь до цього місця, люди, які слухали про його дхарму, гірко плакали, відчуваючи неймовірну журбу. Учні, що тісно сиділи в печері, слухали і, тихо схлипуючи, плакали.

Частина 3

Речунгпа мовив: «Шановний Вчителю! Ви казали, що раніше вчились чорній кармі і робили погані справи — що ви мали на увазі?»

Міларепа відповів: «Створити чорну карму — це означає, використовувати заклинання й техніки викликання грому, щоб убити людину. Ці дії формують велику злу карму».

Речунгпа знову запитав: «Поважний Вчителю, а навіщо Вам потрібно було практикувати заклинання?» Міларепа розповів наступне.

[Далі йде розповідь Міларепи.]

«Коли я почав навчатися в районі Кьянгатс, якимось жителі одного села влаштували свято й запросили мого вчителя як гостя. Вчитель узяв мене із собою. І їжа, і пиття були рясні, я захопився і

випив дуже багато вина. Учитель помітив, що я сп'янів, і велів мені повернутися до храму.

Коли я йшов, безтурботно і щасливо хитаючись і прямуючи до храму, то згадав, як люди співали на святі. У мене задерлося в горлі, і мені теж дуже захотілося співати. Про мій спів було відомо в селі. Я співав, пританцьовував і насолоджувався піснею, і раптом опинився біля свого рідного дому. Саме тієї миті моя мати смажила зерна пшениці. Вона була дуже здивована, почувши чийсь спів, і голос здався їй знайомим. «Це схоже на голос мого сина, — подумала вона. — Але в цілому світі, напевно, не знайдеться людей, у яких життя було б гіркішим за наше. Я не думаю, що мій син має таку обмежену свідомість, що він може радісно співати в такий час». Вона підійшла до вікна, щоб задовольнити свою цікавість. Побачивши, що це був я, вона страшенно розлютилася, взяла в одну руку палицю, а в іншу жменю попелу і з плачем та криком накинулася на мене. Вона кинула жменю попелу прямо мені в обличчя й почала завдавати ударів палицею по голові, обурена тим, як я можу співати в той час, коли вона так сильно страждає. Вона кричала, звертаючись до мого батька, її чоловіка: «Батьку, поглянь на свого сина! Сім'я зруйнована! Подивися на нас, ми жебраки! А він співає!»

Вона нестримно плакала, і від гніву й болю свідомість залишила її на якийсь час. З дому з плачем вибігла моя сестра Пета і прокричала: «Брате! Подумай, що ти наробив! Подивися, що ти зробив з нашою матір'ю!» Слова сестри пробудили мене. Сором, смуток і глибоке каяття охопили мене, і я заплакав. Ми з сестрою плакали, тримаючи руки матері й окликаючи її ім'я, намагаючись повернути її свідомість. Минуло чимало часу, поки вона нарешті прийшла до тями. Зі сльозами на очах мати подивилася не мене і сказала: «Сину мій, чи є хтось у цьому світі, хто страждає більше, ніж ми!? Як ти можеш співати веселі пісні? Якщо ти уважно подивишся на свою

матір, стару жінку, то у тебе не вистачить сліз, щоб виплакати це горе».

З цими словами вона знову почала ридати, а за нею — моя сестра і я. Через деякий час я перестав сумувати й рішуче сказав, звертаючись до матері: «Мамо, перестань так страждати. Те, що ти кажеш, правда. Я вирішив зробити все, що ти забажаєш, неважливо чого мені це буде коштувати. Я обіцяю зробити це».

«Я хочу помститися цим мерзенним ворогам, які носять одяг із тонкого полотна і їздять на швидких конях. Ми бідні й не маємо родичів чи друзів, що допомогли б нам. Тому єдиний спосіб помститися — це занапастити їх за допомогою заклинань і чаклунства. Я хочу, щоб ти навчився цієї майстерності, а також техніки наведення граду. Ти маєш навчитися цих речей і повернутися, щоб убити дядька, тітку і цих безсердечних сусідів, і членів їхніх сімей. Це моє єдине бажання. Чи можеш ти виконати його?» — запитала мати.

«Присягаюсь зробити це, — сказав я. — Будь ласка, приготуй мені кошти на витрати, а також подарунки для вчителя».

Мати продала половину землі, що належала їй, і купила великий дорогоцінний камінь. Потім вона купила білого коня, і все необхідне для подарунків моєму майбутньому вчителю. Я почав чекати слухних попутників в одному з готелів, щоб з ними вирушити в дорогу.

За кілька днів прибуло п'ять молодих людей. Вони теж йшли вчитися заклинань. Я дуже зрадів і попросив їх узяти мене з собою. Вони сказали, що якраз хотіли знайти ще одного попутника.

Я запросив їх погостювати в моєму домі кілька днів. Моя мати добре прийняла їх, а перед їхнім відходом сказала: «Мій син молодий і нетямущий. Я побоююся, що він не буде вимогливим до себе. Я покладаю надію на те, що ви надихатимете його старанно вчитися

заклинань. Коли ви повернетесь, я щедро нагороджу вас». Вони погодилися дбати про мене і запевнили в цьому мою матір.

Отже, ми були готові вирушити в дорогу. Весь наш багаж ми прив'язали до коня, а дорогоцінний камінь був захований у моєму одязі. Мати довго супроводжувала нас і запропонувала нам на прощання напої. І знову вона нагадала моїм друзям, щоб вони дбали про мене. Потім вона відвела мене вбік і міцно схопила за руки. Гостре почуття майбутньої розлуки поранило наші серця і підступало прямо до горла, ми могли тільки мовчки дивитись один на одного. Ми так багато хотіли сказати один одному, але не знали з чого почати.

Через деякий час мати нарешті зламала мовчанку і сказала: «Сину, просто подумай про те, через що ми пройшли. Хай там що, ти маєш накласти заклинання на це село. У твоїх супутників інші причини набуття цього знання, вони просто хочуть заробляти на життя своїми навичками. Але тобі треба багато працювати. Сину мій, якщо ти повернешся до того, як перевернеш це село за допомогою чаклунства, я помру прямо перед тобою!»

Я присягнув матері, що якщо не вивчуся, то ніколи вже не повернуся до рідного села, і попросив її не хвилюватися. Я повільно звільнив свої руки з її рук і повернувся до своїх друзів. Пройшовши кілька кроків, я озирнувся, щоб поглянути назад. Я пройшов ще кілька кроків і знову обернувся. Сльози котилися моїми щоками. Мати теж не хотіла йти. Навіть коли ми вже пішли так далеко, що вона ледве могла бачити нас, вона все ще пильно дивилася нам услід. Мені захотілося побігти назад, щоб ще раз подивитись на неї, бо моя інтуїція підказувала мені, що це наше останнє прощання, і я ніколи більше не побачу її.

Мати чекала, поки ми зовсім не зникли з очей, і довго плакала перед тим, як повернутися додому. Протягом наступних кількох днів

усі в селі дізналися, що син Ньянци Карг'єн пішов, щоб вчитися заклинань і чаклунства.

Ми йшли головними, великими дорогами. В одному з місць у Тибеті я продав свої фарби та коня місцевому багатому жителю й придбав золото.

Ми перетнули річку Тсанпо і просувалися далі територією центрального Тибету. Дорогою ми зустрічали багатьох ченців. Я запитував у них, чи не знають вони вчителя, який міг би навчити магії та заклинань, а також способів управління градом. Одного разу один чернець сказав мені, що в такому-то такому-то місці проживає лама на ім'я Юнтон Трог'ял, який досяг вершини майстерності у володінні цими техніками. Ми вирушили прямо до нього і зустрілися з ним. Вклонившись йому, кожен із нас передав йому свої підношення. Я передав йому золото, дорогоцінний камінь і все інше, що мав для нього. Після цього я став навколішки й сказав:

«Учителю, я віддаю вам не тільки ці цінності, які з великими труднощами зібрала моя мати, але також і всього себе, своє тіло, свою мову, свою свідомість і все, що я маю. Вчителю, мої сусіди та родичі вчинили дуже жорстокі дії, спрямовані проти моєї родини. Я повинен використати заклинання, щоб покарати злих кривдників моєї родини. Будь ласка, навчіть мене найпотаємніших заклинань. Я також сподіваюся, що ви зможете надати мені одяг та їжу на час мого навчання й перебування тут. Я повністю покладаюся на вас! Лама вислухав мене і з усмішкою сказав: «Я повинен ретельно постежити за тобою і зрозуміти, чи правду ти говориш!»

Але вчитель не навчив нас найпотаємніших магичних формул. Натомість він тільки передав нам одне-два злих заклинань і навчив, як їх застосовувати. Цього ми навчалися понад рік. Коли навчання завершилося, мої супутники вирішили повернутись додому. Лама подарував кожному з нас светр, виготовлений вручну місцевими жителями.

Але в мене не було впевненості, що цих заклинань буде достатньо, щоб виконати мою місію, і я розумів, що якщо зараз повернуся, то моя мати справді накладе на себе руки. Тому після ретельних роздумів я вирішив залишитися. Мої співучні запитали мене: «Топаго, хіба ти не йдеш додому?» Я відповів: «Так, я також хочу повернутися додому. Але відчуваю, що не набрав достатньо знань і тому збентежений, чи варто мені зараз повертатися». Усі п'ятеро відповіли: «Ці заклинання дуже сильні. Лама сам сказав, що немає сильніших заклинань. Ми впевнені, що це знання принесе нам популярність і соціальне становище в нашому місті. Але якщо ти хочеш залишитися довше, ми не заперечуємо. Це твоє рішення».

Вони попрощалися з учителем і вирушили назад. Я вдягнув светр, подарований ламою, і пішов проводити своїх супутників. Я йшов із ними кілька годин. По дорозі назад я зібрав великий мішок волового гною й удобрив їм поле, що належить учителю. Вчитель побачив мене з вікна своєї спальні й сказав одному з учнів: «Я бачив багатьох учнів, які приходять, щоб навчитися різних технік у мене, але Топага відрізняється від усіх. Я боюся, що більше у мене ніколи не буде такого гарного учня! Сьогодні вранці він не прийшов попрощатися зі мною, що означає, що він хоче залишитися. Я пам'ятаю, коли він уперше прийшов, то сказав, що його родичі та сусіди дуже погано вчинили з його сім'єю. Він попросив навчити його заклинань, щоб помститися їм. Він також сказав, що віддає мені своє тіло, мову й свідомість. Він справді щира людина. Якщо те, що він сказав, правда, буде шкода, якщо я не навчу його заклинань».

Почувши ці слова вчителя, мій співучень побіг і передав їх мені, а я дуже зрадів, дізнавшись, що є такі заклинання, які вчитель мені ще не передав. Я з радістю поспішив до мого вчителя Юнтон Трог'яла. Вчитель спитав: «Топаго, чому ти не пішов додому?» Тоді я зняв светр, який він подарував мені, повернув йому, низько вклонився і сказав: «Вчителю, мій дядько, тітка і сусіди дуже погано вчинили з моєю сім'єю. Вони захопили наше майно несправедливим шляхом,

завдавши нам великих страждань. У нас немає засобів для помсти, тому моя мати послала мене навчитися заклинань, і якщо мої заклинання не дадуть результату, то вона пообіцяла покінчити з життям прямо в мене на очах! Будь ласка, згляньтеся наді мною і передайте мені найкращі заклинання!» Промовивши це, я заплакав. Потім вчитель попросив мене докладно розповісти, як ми постраждали від дядька і тітки.

Я розповів про все, що сталося після смерті мого батька. Під час докладної розповіді я не міг стримати сліз. Вчитель теж заплакав, слухаючи мене. Потім він сказав: «Якщо те, що ти говориш, правда, ці люди вчинили дуже неправильно. Багато хто благав мене навчити їх потаємної мантри, пропонуючи мені сотні або навіть тисячі метрів вишуканих тканин, найкращі сорти чаю, найкращі шовки, а також до 1000 голів худоби, але ти єдиний, хто віддано запропонував мені всього себе! І все ж я не можу ось так просто передати тобі ці заклинання. Я маю послати когось, щоб переконатися, чи правду ти розповів мені».

Серед моїх товаришів по навчанню був один, який мав здатність пересуватися швидше, ніж кінь, а зростом був вище великого слона. Його й послав учитель до моєї рідної місцевості, щоб там усе дізнатися. Через кілька днів він повернувся і підтвердив мою розповідь, сказавши: «Те, що сказав Топага, є правдою. Будь ласка, вчителю, передайте йому найкраще заклинання».

Далі вчитель сказав мені: «Топаго! На початку я сумнівався в тобі і думав, чи варто передавати тобі заклинання. Зараз ми знаємо, що ти розповів мені правду, тож я передам тобі ці заклинання. Я володію майстерністю двох заклинань. Крім того, в одному селі на заході Тибету мешкає лама. Його звать Йонтен Г'ятсо, і він експерт у медицині й заклинаннях. Він володіє одним таємним заклинанням під назвою „спосіб нищівного граду“. Колись давно ми навчили одне одного наших заклинань і з того часу стали добрими друзями. Коли люди приходять сюди, щоб навчитися заклинань, я направляю їх до

нього. І він робить те саме. Сьогодні ти не є винятком. Я відправлю мого старшого сина супроводжувати тебе».

Після цих слів вчитель почав готувати нас до далекої дороги. Він дав нам їжу, теплий одяг, якісну шерстяну повсть (*матеріал, який використовується для оббивання дверей, вироблення теплого взуття, капелюхів тощо*), а також повернув мені частину моїх дарунків, щоб я передав їх своєму новому вчителю. Ми нав'ючили ці речі на коней і вирушили в дорогу.

Коли ми прибули у призначене місце, там ми зустріли ламу Йонтена Г'ятсо. Я підніс йому всі дарунки й розповів свою сумну історію, пояснивши, чому хочу навчитися таємного заклинання. Я благав його навчити мене цього.

Лама сказав, що він і Юнтон Трог'ял найкращі друзі й готові, якщо треба, померти одне за одного. «У мого друга мали бути причини, якщо він направив тебе сюди, тож я навчу тебе смертельного заклинання. Але до цього ти й твій супутник маєте побудувати з каміння спеціальну будівлю для тренування заклинань, але так, щоб ніхто зі звичайних людей не зміг побачити й знайти вас», — сказав він.

Таким чином, ми знайшли дуже тихе місце біля підніжжя пагорба і збудували просту будівлю для цієї мети. Ми використали величезний камінь, розміром із корову, який закривав собою нашу будівлю.

У цьому будинку вчитель навчив мене секретних заклинань, і протягом семи днів я тренувався в цій майстерності. Через сім днів вчитель прийшов і сказав: «Сьогодні сьомий день твоєї практики, і цього достатньо, ти можеш залишити печеру». Але я сказав: «Я хочу зробити своє заклинання ще більш потужним і здатним діяти на далекі відстані. Дозвольте мені попрактикувати ще сім днів». На чотирнадцятий день вчитель прийшов і сказав: «Сьогодні ввечері перед вітарем ми побачимо ефект смертельного заклинання».

Того вечора я в стані трансу викликав божественного охоронця, який приніс у своїх руках тіла й душі тридцяти п'яти осіб і підніс мені їх зі словами: «Це справа, яку ти закликав мене зробити!» Наступного дня вранці лама ще раз прийшов і спитав: «Божественний охоронець сказав мені, що людей було вбито, але залишилися ще двоє, чи потрібно і їх згубити?». Я був повністю задоволений результатом, тому сказав: «Нехай вони залишаться у світі й засвідчать мою відплату. Будь ласка, відпусти їх». Саме тому мої дядько й тітка не були вбиті. Потім ми здійснили певні обряди, які сприяли поверненню божественного хранителя у вівтар, і цим завершили ритуал.

Що ж відбувалося в моєму рідному селі, коли я промовляв таємні заклинання? Це був день, коли мої дядько та тітка святкували весілля свого старшого сина. Вони запросили багато гостей. Понад 30 людей відвідали святкування, і це були ті, хто допомагав моєму дядькові й тітці залякувати та утискувати нас. Деякі люди, які співчують нам, також були запрошені, але вони все ще були в дорозі. Наближаючись до будинку, вони, як і раніше, говорили про провини мого дядька і тітки. Одна людина сказала: «Є прислів'я, що гість стає господарем, а господар стає собакою. Це саме те, що сталося. Ці горезвісні люди безсоромні. Вони захопили все майно Топаги і погано поводитися з його сім'єю. Топага пішов, щоб навчитись заклинань. Навіть якщо його заклинання не подіє, відплата від Закону Будди настане рано чи пізно».

На той час усі родичі тітки й дядька були зайняті обслуговуванням гостей. Гості радісно їли їжу та напої. Одна дівчина, яка раніше працювала в нашому домі, а потім перейшла працювати в дім до дядька та тітки, вийшла і спустилася сходами вниз, щоб набрати води. Там вона побачила гігантських скорпіонів, змій та великих крабів, що снували навколо. Великі скорпіони вилізли на стовпи, що підпирали будинок, намагаючись повалити їх. Перелякана дівчина з криком кинулася геть.

Цього дня надворі було прив'язано багато коней, на яких прибули гості. Один жеребець почав поводитися агресивно стосовно лошиці, але інший жеребець побачив це і почав буянити. Лошиця, захищаючись, намагалася вдарити жеребця, але замість цього випадково з силою вдарила стовп, що тримав будинок. Удар був занадто сильний, внаслідок чого весь будинок миттєво обвалився. Крики, плач і стогін було чути всюди. Син дядька, невістка і понад тридцять людей одразу загинули. Земля була вкрита уламками, сміттям і пилом. Під уламками дерева та черепицею лежали десятки мертвих тіл.

Саме тоді моя сестра Пета була поблизу. Вона одразу побігла до мами й повідомила про те, що сталося. Мама спочатку не повірила і сама поспішила до будинку дядька, щоб все побачити на власні очі. Вона дійсно побачила будинок, що обвалився, мертві людські тіла, і знайшла серед уламків шматок тканини, прив'язала його на довгу палицю і з цією палицею пішла по селу, вигукуючи: «Усі приходьте й подивіться! Лами та Будди, я поклоняюся вам! Гей, сусіди, скажіть, чи не було у Шераба Г'яльцена сина? Я, Ньянца Карг'єн, одягалася в лахміття і харчувалася сміттям, щоб мій син навчився заклинань. Хто сказав, що це нам не вдалося? Усі приходьте і погляньте! Дядько і тітка сказали, що якби я мала здібності, я могла б знайти певних людей, щоб битися з ними й повернути нашу власність. Вони заявили, що якщо я не знайду нікого, тоді ми зможемо спробувати використати деякі заклинання. А тепер що ви думаєте? Топага просто наклав невелике заклинання, яке виявилось потужнішим, ніж велика битва. Дивіться: люди зверху, багатство посередині й худоба внизу — все пропало! Я змогла дожити до сьогоднішнього дня, щоб побачити хитромудрий засіб мого сина. Я, Ньянца Карг'єн, така щаслива, така щаслива! Ха! Ха! Ха! Я ніколи так не раділа за все своє життя! Гей, усі, приходьте і подивіться!» Вона розмахувала прапором і бігала навколо, збуджена й радісна. Кожен у селі, включно з дядьком і тіткою, чули це.

Одна людина сказала: «Те, що каже ця жінка, можливо, правда».

Інший мешканець села сказав: «Це схоже на правду, але вона дещо переходить міру!»

Після того, як люди почули, що я занастив стільки людей, використовуючи заклинання, вони зібралися разом і сказали: «Ця жінка зробила таку біду і бігає навколо з радісним криком. Ми повинні вбити її!»

Один старець не погодився з ними, сказавши: «Навіть якщо ви вб'єте цю жінку, то нічого не зміниться. Це тільки призведе до того, що її син ще більше ненавидітиме нас і згубить ще більше людей, використовуючи свої заклинання. Ми повинні спочатку подумати про те, як убити Топагу, а потім уже взятися за жінку».

Тому вони не стали вбивати мою матір. Але дядько не заспокоївся і сказав: «Усі мої діти загинули. Я маю погубити її. Я не хочу жити».

З цими словами він поспішив до нашого будинку, щоб убити мою матір. Але люди швидко зупинили його зі словами: «Ти сам винен у всьому, що сталося. Топага все ще живий. Якщо ти вб'єш його матір, він може використати ще потужніші заклинання, внаслідок чого помремо ми всі. Якщо ти не послухаєш нас, ми спочатку вб'ємо тебе!»

Дядько зупинився. Потім мешканці села обговорили, як відправити когось, щоб убити мене. Брат матері підійшов до неї і сказав: «Те, що ти сказала і зробила вчора, змусило всіх у селі прийняти рішення вбити тебе та твого сина. Ти готова до цього?» Він зітхнув і продовжив: «Одного заклинання достатньо. Навіщо добиватися того, щоб усі ненавиділи нас?!» Він довго розмовляв із нею, щоб заспокоїти її. Мати зітхнула і сказала: «Ти бачив, що сталося за всі ці роки. Звісно, я знаю, що думають люди. Але я мала помститися тим, хто взяв нашу власність. Так усе й почалося. Ти знаєш, ця ненависть настільки велика, що її неможливо виміряти!»

Вона плакала і більше нічого не говорила. Її брат зітхнув і сказав: «Те, що ти сказала, правильно. Але що, якщо хтось справді прийде, щоб убити тебе? Тобі краще зачинити ворота на засув».

Мати щільно зачинила ворота і все думала про можливу небезпеку. Відчуваючи жалість до своєї матері, наш колишній слуга таємно прийшов і сказав їй: «Тепер вони не хочуть вас вбивати. Вони спочатку хочуть занапастити життя вашого сина. Ви повинні попередити молодого пана, щоб він був обережним і не повертався до села».

Мати почула це і на якийсь час перестала хвилюватися за себе.

Вона продала ще половину землі приданого за сім золотих монет. Вона хотіла дати мені гроші, але не довіряла нікому у селі, щоб доставити їх. Поки вона думала про те, як передати мені золото, йог з місцевості Йо, який мандрував у Непал як паломник, проходив через наше село, просячи милостиню. Мати докладно розпитала про його минуле і подумала, що він підійде для цього. Тому вона сказала його: «Будь ласка, залиштеся тут на кілька днів. Мій син зараз вивчає дхарму в Йо-цані. Я хочу написати йому листа. Чи не могли б ви віднести мій лист до нього? Йог погодився, і мати запросила його залишитися на кілька днів у її будинку, добре ставилася до нього і дбала про нього.

Тієї ночі мати запалила лампу і загадала бажання, а потім, схиливши коліна перед божествами, вимовила: «Якщо моє бажання здійсниться, ця лампа не згасне; якщо моє бажання не може бути виконано, будь ласка, негайно погасить її. Я щиро сподіваюся, що предки Топаги та божественні хранителі можуть показати мені результат». Після того, як вона загадала бажання, лампа горіла всю ніч. Мати вірила, що її бажання справдиться. Наступного дня вона сказала його: «Одяг та взуття дуже важливі для паломника. Я хочу полатати їх для вас. Я також хочу дати вам запасну пару підшв для взуття».

Таким чином, вона дала його великий шматок шкіри для підшв. Потім вона підшила його халат. У центрі на спині вона сховала сім золотих монет і пошила навколо них квадрат із чорної тканини. Потім товстою білою ниткою вона вишила шість крихітних зірочок у центрі чорної тканини й накрила їх іншим шматком тканини. Вона зробила все це, нічого не сказавши його. В кінці вона поставила печатку на конверті, передала йому листа, в якому зашифрувала повідомлення для мене про те, де вшиті монети, і подарувала його багато подарунків на знак подяки.

На той час мама подумала: «Я не знаю, про що думають жителі села. Мені треба щось вигадати, щоб їх залякати». Тому вона сказала своїй сестрі: «Учорашній його приніс листа від твого брата». Пета розповіла про це багатьом людям. Потім мама написала підроблений лист, що імітує мій тон:

«Дорога мамо, я радий, що вбивче заклинання подіяло. Якщо в селі є хтось, хто погано поводить з тобою або з моєю сестрою Петою, будь ласка, повідом мені їхні імена, щоб я міг накласти заклинання і на них. З моїми навичками вбивати когось дуже просто, і знищення їхніх сімей та родичів також не завдасть мені великого клопоту. Якщо жоден із мешканців села не є добрим, я сподіваюся, що ти та Пета переїдуть сюди. Коли я пішов із дому, я нічого не мав. Тепер я багатий і не турбуюся ні про що. Щиро бажаю вам всього найкращого. Твій син, Топага».

Вона також поставила фальшиву печатку на листі. Мати показала листа дядькові, тітці та близьким людям. Лист справив на них велике враження, особливо на мого дядька, і він більше не хотів убивати мене. Інші мешканці також були вражені й порадили моєму дядькові віддати ділянку землі, яку він привласнив. Лист мати зберігала у свого брата.

Повернемося до йога-пілігрима. Розповівши докладно про мою матір, сестру і мешканців села, він вручив мені листа. Я пішов у тихе місце і відкрив його.

У листі мати написала: «Дорогий сину, у мене все добре. Будь ласка, не турбуйся про мене. Бачачи, як мій син досяг того, чого я хотіла, у мене немає жалю. Твій батько теж задоволений там, у своєму місці. Після того, як твої заклинання забрали життя 35 ворогів, я нещодавно почула, що жителі села збираються відправити когось убити тебе, а потім і мене. Будь ласка, будь пильний.

Оскільки вони прагнуть помститися, ми не повинні пробачати їх так легко. Ти маєш викликати сильний град, щоб знищити їхній урожай. Тоді я буду задоволена. Якщо кошти на твоє навчання витрачені, ти можеш отримати більше від семи наших родичів, які живуть на горі, що звернена на північ. Вони перебувають глибоко в темній хмарі під шістьма блискучими зірками. Якщо ти не знаєш, де ці родичі або де це село, то зможеш знайти це у йога. Він єдиний, хто живе у цьому селі, і тобі навіть не треба нікуди йти. Твоя мати, Ньянца Карг'єн».

Я прочитав листа, але не знав, що це означає. Я думав про моє рідне місто і про матір. Я нічого не знав про село та родичів, описаних у листі. Не розуміючи, де взяти ці гроші, я гірко заплакав. Поплакавши трохи, я висушив сльози й подався до йога із запитанням: «Схоже, ти маєш знати, де живуть мої родичі. Чи не міг би ти розповісти мені про них?»

Йог відповів: «Я тільки чув, що в тебе є родичі біля Гімалаїв, але я не знаю, де точно». Я продовжив: «Ти знаєш якісь інші місця? Звідки ти сам?» Йог відповів: «Я знаю багато інших сіл, але не знаю про твоїх родичів. Я з місцевості Йо». Потім я сказав йому: «Якщо це так, будь ласка, почекай тут, і я зараз повернуся».

Я поспішив до свого вчителя, щоб показати йому листа, і все розповів. Він сказав: «У твоєї матері дійсно жахливий гнів — вбивства такого числа людей їй недостатньо, і вона ще просить

град». Потім він запитав: «Де твої родичі живуть на півночі?» Я відповів: «Я ніколи не чув про родичів на півночі. Але у листі так сказано. Я спитав йога, але він також нічого не знає. То як же це розуміти?»»

Дружина мого вчителя теж була там у той час. Вона прочитала листа і спитала: «Не міг би ти попросити йога увійти?» Вона запалила вогонь і запропонувала йогу зігрітися та випити. Потім вона почала базікати, говорити про одне та про інше. Як би, між іншим, вона підійшла до йога зі спини, зняла з нього халат, одягла на себе і сказала: «Якщо паломник одягає такий застарілий одяг, він отримає благословення». Потім вона обійшла будинок і піднялася нагору. З цього зношеного халата вона вийняла золото, потім все непомітно зашила і повернула йогу халат. Потім вона запросила йога поїсти й залишитися на ніч.

Пізніше вона сказала мені: «Топаго, будь ласка, зайдіть у покої вчителя!» Ми разом увійшли до кімнати вчителя, і вона дала мені сім золотих монет. Я здивовано запитав: «Звідки вони?» Вона відповіла: «Твоя мати дуже розумна і сховала золото так, що воно було у безпеці. У листі згадується село на горі, звернене на північ, що означає місце, куди не потрапляє сонячне світло. Хіба внутрішній шар халата йога не залишається поза сонцем? Темні хмари означають, що він покритий чорною тканиною. Шість мерехтливих зірочок співвідносяться із шістьма стібками білої нитки. Сім родичів під зірками вказують на сім золотих монет. Там живе тільки йог, і вам не потрібно йти ще кудись, тому що йог несе золото, і ніхто інший».

Вчитель голосно засміявся і сказав: «Кажуть, що жінки розумні. Це дійсно так!»

Я віддав десяту частину таеля золота йогу (*1 таель близько 40 г*), який був дуже задоволений. Потім я передав сім частин дружині господаря і три таелі — своєму господарю. Я також сказав йому:

«Мати попросила мене вивчити заклинання для граду. Будь ласка, вчителю, чи не могли б ви передати мені найтаємніший метод такого заклинання?»

Учитель відповів: «Щоб дізнатися заклинання для граду, ти маєш запитати про це Юнтон Трог'яла» *(попередній учитель)*.

Отже, Учитель написав листа і дав мені в дорогу кілька плодів, що ростуть у цій місцевості. Я повернувся до Юнтон Трог'яла, віддав йому листа й подарунки, а також подарував йому три таелі золота. Я докладно пояснив йому, навіщо мені потрібно вивчити заклинання граду. Вчитель запитав: «Ваші заклинання подіяли?» Я відповів: «Так, від цього померло 35 людей. Потім я отримав листа від матері з проханням про град. Сподіваюся, Ви допоможете мені. Він відповів: «Добре. Я бачу в тебе є пристрасне бажання вивчити це заклинання. Я передам тобі його повністю». Потім він навчив мене заклинання, і я практикував його дію в залі Дхарми протягом семи днів. На сьомий день темна хмара виникла між скелями в горах, які були звернені до нас. Гримів грім, спалахувала блискавка, начебто наближався великий шторм. Тоді я зрозумів, що тепер маю здатність керувати градом.

Частина 4

[Далі йде розповідь Міларепи.]

Учитель запитав мене: «Добре, тепер ти можеш управляти градом, але чи знаєш ти, якого розміру зараз пшениця у твоїй місцевості?» Я подумав і сказав: «Пшениця зараз приблизно такої висоти, що там може сховатися лише горлиця». Через десять днів учитель знову прийшов до мене і поставив те ж запитання, і я відповів: «Зараз там може сховатися маленька канарка». Учитель сказав, що цього ще недостатньо. Через ще кілька днів, учитель знову запитав, і я

відповів, що зараз вже з'явилися колоски, тоді учитель сказав: «В такому разі вже пора використати майстерність управління градом».

І він відправив мене з одним моїм товаришем по навчанню в мою рідну місцевість. Ми перевдяглися в мандрівних ченців. Того року пшениця вродила надзвичайно щедро. Багато людей похилого віку казали, що ще ніколи не бачили такого щедрого урожаю. Жителі села домовилися почати збирати урожай після свята на честь багатого врожаю.

Я почекав ще один або два дні й почав будувати вівтар. Далі я почав читати заклинання і став вигукувати ім'я божественного охоронця Закону. Я казав йому, що сільські жителі знущалися з моєї сім'ї, при цьому бив себе в груди. Услід за цим на безхмарному небі з'явилася чорна хмара, потім усе небо заволокло важкими хмарами, загуркотів грім, заблিমали блискавки, і з неба посипався великий град, який миттєво знищив усю пшеницю.

Крім того, з пагорба зійшов сильний потік води, який змив усю пшеницю. Усі жителі села дивилися на це й гірко плакали. Тим часом ми з моїм напарником сильно замерзли й увійшли до печери, розпалили вогонь і стали грітися. Через деякий час ми почули розмову мисливців, що проходили повз нас (це теж були жителі цього села, які ще до цього лиха відправилися на полювання, щоб принести здобич до святкового столу).

Один з них сказав, що, найімовірніше, Топага мстить усьому селу, і якби він упіймав винуватця цих лих, то випустив би йому усю кров, а тіло кинув би на поживу диким тваринам. Ще я почув, як один старий сказав: «Тихіше! Тихіше! Дивіться, он дим йде з тієї печери, напевно, там хтось є». А інший молодик сказав: «Можливо, там якраз сховався Топага. Підемо, зберемо більше жителів і вб'ємо його, поки він не знищив усе наше село». І вони швидко втекли.

Потім мій супутник побачив, що хтось ходить унизу біля підніжжя гори. Він здогадався, що нас помітили й сказав мені з хвилюванням:

«Ти йди, а я перетворюсь на тебе і поглузую з цих людей». Ми домовилися зустрітись через чотири дні в обумовленому місці. Я знав, що мій супутник був сильним і хоробрим, тому не турбувався за нього.

Я дуже хотів побачити матір, але розумів, що місцеві жителі можуть завдати мені шкоди, тому вирішив залишити рідну місцевість. Коли я був уже в дорозі, раптом на мене накинувся дикий собака і покусав мою ногу. Через це далі я йшов, сильно кульгаючи, і спізнився на зустріч зі своїм напарником, тому що мені довелося зупинитися на півдорозі.

Отже, що зробив мій супутник після того, як я залишив печеру? Того дня жителі села зібралися великою групою і вирушили до печери, щоб убити мене. Мій товариш по навчанню кинувся прямо в натовп, збиваючи з ніг людей і розштовхуючи коней. Він вибрався з юрби й побіг. Натовп побіг за ним. Коли натовп наближався до нього, він прискорював біг. Коли натовп уповільнювався, він теж уповільнював біг. Коли в нього починали кидати камінням, він теж кидав великим камінням.

Потім він почав кричати: «Якщо хтось наважиться підійти й вдарити мене, то на того я накладу сильне смертельне закляття. Я занапастив уже багато людей. Ви мене ще не боїтеся? Я знищив ваш багатий урожай. Вам ще цього мало? Якщо ви погано обходитиметеся з моєю матір'ю і сестрою, то я перед в'їздом до села створю ставок і поселю там привида, тоді всі члени ваших сімей теж постраждають. Усіх буде знищено. І я не зупинюся, поки село не перетвориться на попіл. Хіба вам ще не страшно?»

Почувши його слова, селяни затремтіли від страху, ніхто не наважувався ступити й крок уперед. Зрештою, вони повернулися назад у село.

Коли мій супутник прибув в обумовлене нами місце і не знайшов мене там, то спитав у господаря заїжджого двору, чи той не бачив

ченця, схожого на нього. Хазяїн відповів, що схожа людина зараз в одному селі, де відбувається свято, і що ця людина поранена. Потім господар подарував йому чашу, яка була схожа на обличчя Ями (бога смерті). Мій супутник узяв чашу і прийшов на свято, ніби просити милостиню. Там він і знайшов мене. Він сів поруч і спитав, чому я не з'явився вчасно. Я відповів: «Кілька днів тому, коли я йшов, збираючи милостиню, на мене напав дикий собака, і сильно пошкодив мою ногу. Я навіть не міг рухатися, але тепер стало вже краще і більше нема про що турбуватися».

Потім ми разом повернулися до нашого вчителя. Той одразу сказав нам: «Ви обоє зробили чудову справу». Ми дуже здивувалися і спитали, як він про це дізнався? Він відповів, що посилав туди божественного охоронця Закону. Він повернувся у день повного місяця і все розповів. Усі вони були дуже задоволені.

На цьому високоповажний Міларепа закінчив свою розповідь словами: «Ось так я і створив злу карму заради помсти».

Речунгпа запитав: «Вчителю, Ви сказали, що спочатку була чорна карма, а потім була біла карма, але в білій кармі є лише Праведний Закон. Який напередвизначений зв'язок звів Вас із Праведним Законом?»

[Тоді Міларепа продовжив свою розповідь.]

Я згодом став дуже жалкувати через вчинене мною, і водночас у мене з'явилося сильне бажання вивчати Праведний Закон. Я не міг ні їсти, ні спати. Мені весь час було ніяково від усвідомлення того, які злі вчинки я зробив. Я відчував величезну провину. Весь світ здавався мені чужим, і я не наслідювався й думати про те, що колись зможу вивчати Праведний Закон. Я постійно думав про те, що навіть якби тут був Вищий Учитель, то не знаю, чи мав би я ще шанс удосконалюватися за Праведним Законом? Як це здійснити?

Перебуваючи в такому стані, я одного разу зіткнувся ось із якою ситуацією: у мого колишнього духовного вчителя був дуже гарний

благодійник. Цей благодійник був багатою людиною. Він завжди дуже палко вірив у вчителя і з великою повагою допомагав йому. І раптом цей благодійник дуже захворів і запросив вчителя до себе додому, щоб той помолився. За три дні вчитель повернувся. Його обличчя було блідим, і він насилу намагався посміхатися. Я запитав його: «Учителю, чому у Вас такий пригнічений вигляд?» Учитель зітхнув і сказав: «Ніщо на цьому світі не вічне. Мій найкращий благодійник, який так сильно вірив у мене, минулої ночі помер. Я думаю, що цей світ є найгіршим і найсумнішим місцем. Я вже старий, а в молодості й до сивого волосся займався практикою заклинань, мантр і технікою управління градом, через що створив карму. Ти мій учень, і хоча ти ще молодий, але вже такий самий, як і я, ти створив велику карму, і твої діяння також на моїй совісті».

Я був спантеличений його словами й запитав: «А ті, кого ми вбили, змогли б за допомогою вчителя відродитися на Небесах Тушита (*Чиста Земля, де мешкає Майтрея*) чи досягти Визволення?» На це вчитель відповів: «Насправді ніхто не зможе допомогти їм знайти порятунок або досягти Визволення. Відтепер я хочу вдосконалюватись лише за Праведним Законом, і ти повинен допомогти мені навчити моїх учнів. Таким чином я зможу привести тебе в Небеса Тушита і ти досягнеш Визволення. Ти підеш удосконалюватись за Праведним Законом і наставлятимеш мене, вестимеш до Небес Тушита й до Звільнення. Я передам тобі все, що потрібно, щоби шукати Праведний Закон».

Коли я почув його слова, то дуже зрадив. Я й не міг сподіватися, що моя мрія стане дійсністю. І я одразу ж відповів своєму вчителю: «Я готовий вдосконалюватись за Праведним Законом». Він сказав, що я ще дуже молодий, але в мене старанне серце і сильна віра, тому я маю присвятити себе вивченню Праведного Закону.

Потім вчитель допоміг мені зібратися в дорогу. Він сказав, що в місці Тсанрон живе найсвятіший лама Рантон Лхага, який уже досяг Досконалості, і я маю поїхати вчитися у нього. Він дав мені кілька

комплектів гарного одягу і коня. Коли я прибув на місце, то зустрів там дружину Рантона Лхаги та кілька його учнів. Вони сказали, що зараз лама в одному храмі. Я сказав їм, що мене направив сюди Юнтон Трог'ял, а також розповів свою історію і попросив провести мене туди. Дійшовши до храму, я підніс ламі свої підношення і сказав: «Я зробив великий гріх, будь ласка, виявіть співчуття і навчіть методу виходу з реінкарнації».

Рантон Лхага мовив: «Мій метод діє так: основа походить від видатної природи, шлях здобувається визначним прогресом, а плід є надзвичайним проявом. Думаючи про це вдень, ти отримаєш його вдень; думаючи про це вночі, ти отримаєш це вночі. Тому, хто має хорошу основу і колись творив багато добра, навіть думати не треба. У той момент, коли він почує Дхарму, дуже швидко відмовиться від усього, скине пута мирської метушні й буде звільнений. Я навчу тебе цього».

Вчитель здійснив ритуал абхішеки (*кит. «гуаньдін», вливання енергії через маківку*) і усно передав мені деякі таємниці.

У той час я подумав: «Раніше, вивчаючи заклинання, я досяг ефекту вже через 14 днів практики, умінню викликати град я навчився всього за сім днів і теж досяг успіху. А те, чого цей майстер вчить, набагато простіше. Незалежно від того, день це чи ніч, якщо я думаю про це, то отримаю це. А тим, хто має кармічні стосунки, навіть думати не потрібно. Оскільки я можу зустріти цю Дхарму, звичайно, маю хорошу природну основу». Тому я розслабився і не приділяв належної уваги практиці й у результаті нічого не досяг.

Через кілька днів Рантон Лхага прийшов до мене і сказав: «Коли ти прийшов сюди, то розповів про великий гріх, вчинений тобою. Я бачу, що це дійсно так, тому мій спосіб не діє, і я хочу, щоб ти пішов навчатись до іншого вчителя, якого звать Марпа. Він перекладав священні писання і є прямим учнем індійського вчителя Наропи. Практикуючи нову школу тантризму, він здобув три незвичайних

досягнення. Ти пов'язаний з ним долею, у вас є певні стосунки з минулого життя, тому негайно вирушай до нього».

Коли я почув ім'я великого перекладача сутр Марпи, моє серце переповнилося радістю. Я був дуже схвильований, і сльози покотилися з очей, я не міг повірити в таку удачу. Вчитель допоміг мені зібратися в дорогу, забезпечив їжею та одягом, а також написав листа для мого нового вчителя. І я вирушив у дорогу, всю дорогу мріючи лише про зустріч із вчителем.

У ніч перед моїм прибуттям Марпі наснилося, що Наропа робить для нього ритуал вливання енергії через маківку. Вчитель Наропа дав йому нефритову ваджру (*ритуальний атрибут у вигляді жезлу*), на якій було трохи бруду, і ще дав золоту сулію (*велику пляшку*), наповнену солодкою росою (*святим еліксиром*) і сказав: «Будь ласка, очисти цю ваджру росою з пляшки й повісь високо з Прапором Перемоги.

Це ошчасливить багатьох Будд і принесе велику користь живим істотам у світі. Зробивши так, ти досягнеш двох речей». З цими словами він пішов. Марпа зробив все, що велів Наропа, і коли він вивісив ваджру високо з Прапором Перемоги, то вона раптом почала випромінювати таке потужне світло, що освітлювалися три тисячі світів. Світло сяяло, поширюючись на всіх живих істот у шести колах перероджень і усувало їхній біль і смуток. Тоді всі живі істоти з великою вдячністю впали ниць перед Марпою та цим Прапором Перемоги. Численні Будди (Переможці в Істині), кількість яких дорівнювала числу піщинок у річці Ганг, благословили Прапор і здійснили церемонію посвячення».

Зранку Марпа прокинувся з радістю в серці. Він почав обмірковувати свій сон, і тут поспішно увійшла його дружина і сказала: «Пане, цієї ночі мені наснився сон, у якому дві юні красуні з місцевості, де розвивався тантричний буддизм, принесли мені нефритову пагоду з невеликою кількістю бруду на ній. Вони

сказали, що принесли це за наказом Наропи, щоб очистити пагоду і віднести її на вершину гори. Ти, пане, очистив її й поставив на вершину гори, і раптово пагода почала випромінювати яскраве світло й одразу з'явилося безліч невеликих пагод. Чи не міг би ти сказати, що означає цей мій сон?»

Почувши це, Марпа зрозумів, що цей сон повністю збігається з його сном, і його переповнила радість, але він стримав себе і не подав вигляду, а потім серйозно промовив: «Це тільки сон, а не реальність. Я не знаю, що він означає, а мені сьогодні треба піти в поле і почати орати. Будь ласка, зроби всі необхідні приготування». Дружина відповіла: «Якщо такий шановний Майстер піде орати поле, то люди почнуть сміятися з нього. Будь ласка, не ходи».

Але Марпа не послухав її й попросив принести глечик вина, щоб привітати молодого гостя, який прийде сьогодні. Потім він пішов у поле з вином та знаряддями праці. На полі він поставив сулію з вином на землю і накрив її капелюхом. Він орав якийсь час, потім сів відпочити та випити.

В цей час я майже дістався до потрібного мені місця і почав питати людей, де знайти Майстра на ім'я Марпа, але ніхто про нього нічого не чув. Я продовжував свій шлях і на перехресті зустрів одну людину, яка сказала, що знає людину на ім'я Марпа, але ніколи не чув про «Марпу — перекладача священних писань». Він сказав, що Марпа живе в долині неподалік. Я знову спитав його, а як називається ця долина, і він відповів, що вона називається «Долина поширення Дхарми».

Я зрадів, що скоро зустрінуся з Вчителем у «Долині поширення Дхарми». Я продовжив шлях і через деякий час зустрів групу пастухів. Один із пастухів сказав, що нічого не чув про Марпу, але дуже добре одягнений, гарний і балакучий хлопчик сказав: «Я думаю, ви питаєте про мого батька. Декілька років тому він продав все майно і вирушив до Індії, звідки привіз багато священних

писань. Мій батько ніколи не працював у полі, але раптом сьогодні зранку пішов орати».

Я подумав, що це має бути Майстер Марпа, але чому він сьогодні пішов працювати в полі? Роздумуючи про це, я продовжив свій шлях. Раптом я побачив високого міцного ламу з великими блискучими очима, який орав землю в полі. Коли я його побачив, то так зрадів, що забув про все на світі. Через деякий час я прийшов до тями, підійшов до нього і запитав: «Ви не підкажете, де тут можна знайти учня великого Майстра Наропи, перекладача священних писань Марпу?»

Майстер довго й уважно розглядав мене, потім спитав: «Ти хто? І навіщо шукаєш Марпу?» Я відповів, що прийшов із Тибету, раніше зробив великі гріхи, а зараз хочу зустрітися з відомим Майстром Марпою, щоб навчатися Дхарми (Закону)»

Марпа відповів, що він відведе мене до нього пізніше, а зараз я маю замість нього зорати це поле. З цими словами він підняв капелюха, взяв пляшку, зробив ковток і поставив пляшку на землю, а потім пішов. Після того як він пішов, я допив все вино, що залишилося, і взявся за роботу. Через деякий час прибіг той милий хлопчик, якого я зустрів раніше, і сказав, що господар кличе мене до хати. Я відповів, що одна людина вже пішла повідомити про мене Майстра, тому я спочатку закінчу те, що він просив мене зробити, а потім прийду. Будь ласка, передай Майстру, що я скоро прийду. Потім я продовжував орати, доки не зорав усе поле. Пізніше це місце почали називати «Полям напередвизначеного зв'язку».

Після того, як я закінчив орати поле, хлопчик відвів мене до Майстра. Я побачив кремезного міцного ламу, що сидів на сидінні з трьома шарами подушок. Сидіння було декоративно прикрашене Тельцем і Гарудою (*міфічний цар в індійській традиції, напівлюдина-напівптиця*). Видно було, що майстер нещодавно вмивався, але все-таки я побачив трохи пилу на його бровах. Його повне тіло сиділо

там як величезний мішок, і великий живіт був видний з-під одягу. Я подумав, що це та людина, яку я бачив на полі, і став очима шукати Марпу. Тоді Марпа усміхнувся мені й вимовив: «Цей юнак не впізнає мене. Я і є Марпа. Раджу тобі вклонитися».

Тоді я слухняно впав перед ним і сказав: «Я з Тибету і вчинив великі гріхи. Я готовий присвятити своє тіло, мову та розум Великому Майстрові. Сподіваюся, Майстер зможе запропонувати мені їжу, одяг і передати Істинний Закон. Крім того, будь ласка, змильтеся наді мною і даруйте мені практику самовдосконалення, що дозволить стати Буддою в цьому житті».

Майстер відповів: «Ти вчинив великі гріхи. Це твоя проблема, і я не маю до цього ніякого стосунку. До того ж я не просив тебе їх здійснювати. Так які саме злі справи ти вчинив?»

Я розповів йому усю свою історію.

Майстер вислухав і сказав: «О! Так от у чому справа! Ти дійсно повинен віддати тіло, мову і свідомість своєму вчителю, але я не зможу дати тобі їжу й одяг, і водночас передати тобі Закон! Я можу або дати тобі їжу й одяг, або передати Закон, але про їжу й одяг тобі самому доведеться потурбуватися. Вибирай сам. Крім того, навіть якщо я передам тобі Закон, то, можливо, ти й не зможеш стати Буддою в цьому житті. Все залежатиме від твоєї завзятості».

Я сказав: «Я прийшов сюди вивчати Закон (*Дхарму*), а одяг і їжу я придумаю, де знайти». Коли я договорив, то узяв одну книгу священних писань і попрямував в молитовну кімнату. Учитель побачив мою книгу і сказав: «Ти краще цю книгу не бери з собою, інакше мій божественний охоронець Закону відчує твою єретичну книгу і почне чхати!»

Я здивувався і про себе подумав: «Як це Учитель дізнався, що в цій книзі є мантри й заклинання!»

Майстер надав мені кімнату для життя. Я пробув у ній 4 чи 5 днів, і за ці дні зшив шкіряний мішок для речей. Усі ці дні дружина майстра годувала мене дуже смачною їжею.

Потім я відправився в сусідню місцевість, де купив 21 шен (*міра об'єму для сипких речей, рівна приблизно 1 літру*) пшениці. На 14 шен пшениці я купив велику мідну лампу, а частину, що залишилася, поклав у свій шкіряний мішок. На один шен пшениці я купив м'яса і вина. Мішок став дуже важким, я звалив його на спину і повернувся до своєї кімнати. Коли я дістався до будинку, то вже дуже втомився. Я скинув мішок, і він з сильним гуркотом впав на підлогу, так що навіть стіни кімнати затремтіли.

В цей час майстер приймав їжу, але, почувши гучний звук, зайшов до моєї кімнати й запитав: «Схоже, що ти сильна людина. Ти хочеш зруйнувати мій будинок і знищити мене? Ти такий дурень. Винеси цей мішок на вулицю!». Він розсердився і навіть штовхнув мене ногою, а потім велів мені винести мішок на вулицю. З цими словами він почав штовхати мене. У мене не було вибору, як винести пшеницю на вулицю. Я покійно зробив це, але подумав, що цей майстер досить строгий і мені потрібно бути обережнішим. Проте на серці у мене не було ані найменшого обурення, і ніяких негативних думок.

Я опустився ниць перед майстром, а потім дістав з мішка лампу і підніс її йому. Він деякий час тримав її, закривши очі й роздумуючи. Він був дуже задоволений і навіть зворушений, і з його очей покотилися сльози. Майстер сказав: «Тут існують хороші кармічні стосунки. Ця лампа призначена для індійського Майстра Наропи». Потім він виконав мудру для поклоніння і злегка постукав по лампі палицею. Вона видала дуже мелодійний звук. Майстер відніс лампу в молитовну кімнату, наповнив її олією, вставив гніт для свічки і запалив.

Прагнучи вивчити Дхарму, я підійшов до Майстра і запитав: «Чи могли б ви навчити мене Дхарми й заклинанням?»

Учитель сказав: «Багато людей приходило з У-Цанга, щоб навчитися в мене Дхарми. Але люди з Ямдрок Таклунга і Лінга часто нападають на них, щоб вони не могли принести мені їжі й підношень. Тепер я хочу, щоб ти викликав на нападників град. Я навчу тебе, якщо в тебе вийде».

Щоб знайти Дхарму, я знову викликав град, і все пройшло з успіхом. Я повернувся до Майстра і попросив передати мені Дхарму. Він сказав: «Ти всього лише викликав два або три гради й хочеш отримати Праведний Закон, який я отримав в Індії після стількох страждань? Дозволь мені сказати тобі. Люди в Лходраку били моїх учнів і діяли проти мене. Якщо твоє заклинання дійсно сильне, ти повинен накласти заклинання проти них. Якщо у тебе вийде, я навчу тебе, як досягти стану Будди в цьому житті».

За відсутністю іншого вибору я вимовив проти них свої заклинання. Незабаром після цього в Лходраку спалахнув внутрішній конфлікт, і багато людей було убито, зокрема й усі, хто був проти нас.

Побачивши, що моє заклинання спрацювало, Майстер сказав: «Я чув, що твої заклинання дуже сильні. Це схоже на правду». Відтоді він називав мене «Великим Магом».

Через деякий час я знову прийшов до Учителя і просив його почати учити мене Закону. Але Учитель несподівано розсміявся і сказав: «Ти згубив так багато людей і ще хочеш учитися Істинного Закону?»

Він далі сказав: «Я усе життя подорожував по Індії у пошуках Закону і коли знайшов свого Учителя, то підніс йому золото. А ти хочеш так легко отримати Закон?! Ну добре! Якщо ти зможеш відновити усі руйнування й оживити усіх загиблих, то я почну учити тебе Закону». Після цих слів я дуже засмутився і розплакався. Дружина Учителя пожаліла мене й почала втішати.

Наступного ранку Майстер прийшов до мене і сказав, що вчора був надмірно різким зі мною. Він сказав, щоб я не гнівався і що якщо побудую йому кам'яний будинок для зберігання священних писань, то він навчить мене Дхарми. А доки я буду ватиму, він забезпечуватиме мене одягом і їжею.

Я запитав: «А якщо я помру, будуючи цей будинок, і не зможу вивчити Дхарму?»

На це Майстер відповів: «Я тобі гарантую, що ти не помреш, поки будуєш цей будинок. Для того, хто хоче вивчати Дхарму, потрібна сміливість, а ти, я бачу, маєш рішучість. Що стосується того, чи зможеш ти удосконалитися в Будду, то це повністю залежить від того, як ти сам себе просуватимеш уперед. Мій метод, на відміну від інших, спрямований на зміцнення сили».

Після цих слів Майстра я дуже зрадів і попросив дати мені креслення будинку. Учитель сказав: «Цей будинок має бути побудований на важкодоступному пагорбі. Раніше місцеві жителі підписали угоду, що ніхто не буде нічого будувати на цьому пагорбі, але на щастя, я не підписував угоди, тому на мене заборона не поширюється. Я хочу, щоб ти побудував круглий будинок з каменю на східній стороні пагорба. Усі труднощі, які ти переживатимеш під час будівництва, розглядай як можливість позбутися своєї карми».

Я розпочав будівництво. Коли я вже майже приніс усі камені, колоди й необхідні матеріали на це місце, прийшов Майстер і сказав, що місце він вибрав невдале, і я повинен усе це віднести назад до підніжжя пагорба і потім почати будівництво будинку на західному схилі. Майстер зняв свою напівкруглу накидку, розкинув її на землі й сказав: «Побудуй такий будинок».

Цього разу все було ще складніше, я повинен був самотійно тягати камені й матеріал для будівництва за декілька кілометрів від підніжжя пагорба до його вершини, і це було дуже важко. Коли я вже майже побудував будинок, Майстер знову прийшов і сказав:

«Будь ласка, розбери цей будинок і усі матеріали віднеси знову до підніжжя пагорба».

Я все зробив, як сказав Майстер.

Потім Майстер відвів мене до північного схилу пагорба: «Великий Магу, я минулого разу був у нетверезому стані й погано все обміркував, але тепер я прошу тебе побудувати хороший будинок саме тут. Цього разу я не помиляюсь». Я сказав: «Якщо я побудую, а потім ви знову попросите розібрати будинок, я сильно страждатиму, а ви даремно витратите гроші, тому цього разу прошу вас гарненько все продумати». Учитель відповів: «Сьогодні я не пив і все дуже добре спланував. Цей будинок для зберігання істинних священних писань повинен мати трикутну форму. Будь ласка, побудуй будинок, і я більше не проситиму руйнувати його».

Я знову взявся до будівництва. Через декілька днів прийшов Майстер і запитав: «Великий Магу, хто тебе просив будувати трикутний будинок?» Я з нетерпінням відразу ж відповів: «Це ж був ваш особистий наказ, Майстре!» Він почухав голову і сказав: «Гм! Щось я такого не пам'ятаю. Якщо ти говориш правду, значить, я божевільний? Будівництво трикутного будинку в такому місці — це схоже на будівництво віттаря для заклинань, ти що, хочеш моєї смерті? Адже я не грабував тебе і не розоряв майно твого батька. Якщо ти не бажаєш моїй смерті й дійсно хочеш вчитися Дхарми, то негайно розбери цей будинок і віднеси усі матеріали до підніжжя пагорба».

Я довгий час тягав важкі камені й багато працював, тому що дуже хотів закінчити будівництво будинку і почати вивчати Дхарму. Уся моя спина була покрита глибокими ранами, які доходили до кісток. На старих шрамах утворювалися нові й біль був нестерпним. Я хотів показати мою спину Майстрові, але подумав, що він може облаяти й побити мене. Хотів розповісти його дружині, але подумав, що це буде схоже на скаргу, тож я нікому нічого не казав. Але я пішов до

дружини Майстра і попросив її звернутися до Майстра, щоб він навчив мене Дхарми. Вона одразу пішла до Майстра і сказала: «Будувати такий будинок — це ж безглуздо, я не розумію, навіщо тобі це. Бідолашний учень вже дуже виснажений і так сильно страждає. Будь ласка, навчи його хоч чогось».

Майстер Марпа сказав їй: «Іди приготуй смачну їжу і потім поклич сюди сильного чоловіка». Дружина Майстра все приготувала і покликала мене, і ми разом пішли до Майстра. Майстер сказав: «Сьогодні я не такий, як був учора. Не переймайся! Якщо хочеш навчатися Дхарми, то я тебе навчу!» Потім він навчив мене дечого зі звичайного буддизму, таких речей як «три притулки» (*Будда, буддійське вчення, спільнота ченців*) і «п'ять заповідей». Потім він сказав, що це «основні ритуали», і потім розповів про життя і страждання Майстра Наропи. Він сказав: «Ти не витримав би таких страждань». Слухаючи розповідь про Наропу, я був зворушений до сліз і вирішив бути ще більш старанним. Я сказав собі: «Я прийму будь-які слова Вчителя і подолаю будь-які труднощі».

Через кілька днів ми з Майстром вийшли на прогулянку і дійшовши до місця, де місцеві жителі домовилися нічого не будувати, Майстер сказав: «Збудуй тут дев'ятиповерхову прямокутну вежу з оглядовим майданчиком нагорі. І так всього буде десять поверхів. Я тобі обіцяю, що точно не попрошу її знищити. І як тільки закінчиш, то відразу почну вчити тебе Дхарми та годуватиму й одягатиму тебе, поки ти будеш вчитися».

Я подумав, що мені треба запросити дружину Майстра як свідка. Майстер погодився, потім він намалював ескіз вежі, і я запросив його дружину. Я пояснив їй, що Майстер уже кілька разів просив мене розпочати будівництво, але щоразу були причини, через які я мав потім все розбирати. Востаннє Майстер насварив мене і сказав, що немає свідка його словам, тому сьогодні я прошу його дружину бути свідком. Тим більше, що місце, де я маю побудувати вежу, не належить вчителю, і місцеві жителі домовилися тут нічого не

будувати, і я боюся, що моє будівництво викличе неприємності. Дружина Майстра погодилася бути свідком, і я одразу розпочав будівництво. Коли я почав будувати фундамент вежі, прийшли три учні Марпи й вирішили допомогти мені, поклавши величезний камінь для фундаменту.

Коли я вже закінчив другий поверх, прийшов Майстер і, вказуючи на камінь, який поклали його учні, спитав: «Звідки він?» Я відповів: «Ваші учні принесли його сюди». Майстер сказав: «Ти не можеш використати їхній камінь, швидко дістань його звідти!» Я відповів: «Але ж Ви обіцяли, що більше не проситимете мене руйнувати вежу?». Майстер сказав: «Так, я справді так сказав. Але ці мої учні — видатні йоги, які вдосконалюються на високі рівні, і я не можу дозволити їм бути твоїми слугами. Тим більше, що я не прошу тебе руйнувати всю вежу, ти тільки забери той камінь, який вони принесли». Я підкорився і розібрав стіну вежі, щоб витягти цей камінь, і відніс його до підніжжя пагорба. Потім Майстер прийшов і сказав, що я можу взяти цей камінь і поставити його як фундамент. Я здивовано запитав: «Я думав, що Ви не хочете, щоб я брав цей камінь?» Майстер сказав: «Справа не в тому, що я не хочу використовувати цей камінь, а в тому, що ти повинен все робити сам, без будь-чиєї допомоги».

Коли я збудував фундамент на вершині пагорба, місцеві жителі зібралися і почали вирішувати, що їм робити. Один із них сказав: «Марпа будує вежу в забороненому місці! Ми маємо зупинити його!» Інший додав: «Цей Марпа — божевільний! Він ще й знайшов молодого хлопця. Він уже кілька разів просив його будувати та розбирати будинок. Зараз Марпа звелів йому будувати вежу, почекаємо і подивимося».

Але цього разу Майстер не сказав мені розбирати вежу, тож я продовжив будівництво. Коли я добудував до сьомого поверху, у мене на спині утворилася глибока виразка. Згодом місцеві жителі

зібралися ще раз. Вони сказали: «Цього разу Марпа не зупиняється, припинімо це!»

Біля вежі зібралось багато людей. Марпа застосував чудотворну силу, і з'явилися солдати, які зайняли позиції всередині і зовні вежі.

Видовище приголомшило місцевих жителів. Вони передумали нападати, а замість цього впали ниць перед Марпою, щоб попросити вибачення. Всі вони згодом стали його благодійниками.

Через деякий час дружина Майстра сказала, що я вже можу отримати ритуал вливання енергії через маківку — «абхішеку». Я теж подумав, що після таких страждань заслужив на абхішеку. У той час Майстер здійснював цей обряд іншим своїм учням, і я теж прийшов і впав ниць перед ним, чекаючи абхішеки. Майстер запитав: «А де твої дарунки для церемонії?» Я відповів: «Майстре, Ви сказали, що після закінчення будівництва я отримаю абхішеку, тому я наважився прийти сьогодні». Майстер сказав: «Ти лише кілька днів будував будинок, і думаєш цього достатньо, щоб отримати абхішеку? Я доклав величезних зусиль і тоді лише здобув священні писання й отримав абхішеку. Якщо в тебе є дарунок, будь ласка, принеси, інакше звільни це місце». З цими словами він двічі вдарив мене по обличчю і, схопивши мене за волосся, витягнув за двері й сердито сказав: «Геть!»

Дружина Майстра побачила це і прийшла мене підтримати: «Марпа часто казав, що Дхарма, яку він отримав в Індії, призначена для всіх живих істот. Зазвичай, навіть коли собака проходить повз нього, він благословляє її. Але тобою він завжди незадоволений, і я не розумію, чому. Але, будь ласка, не думай про нього погано».

Я відчував сильну образу й розпач і вночі навіть думав про самогубство.

Вранці Майстер прийшов до мене і сказав: «Сильний чоловіче, ти поки що можеш не будувати вежу, але мені потрібна допомога у

будівництві замку з дванадцятьма колонами, і після цього я виконаю церемонію абхішеки і навчу тебе Дхарми».

І я розпочав будівництво з фундаменту. Дружина Майстра тим часом приносила мені гарну смачну їжу.

Коли замок був майже готовий, знову прийшов один лама просити Майстра провести церемонію абхішеки. Дружина Майстра сказала, що цього разу я точно маю отримати абхішеку. Вона принесла мені як підношення мішок олії, шматок вовняної тканини та мідну миску. Я дуже зрадів і пішов до Майстра. Майстер глянув на мене і сказав: «Ти знову тут? У тебе є дар для абхішеки?»

Я показав йому олію, тканину та мідну миску. Він подивився і сказав, що це все не моє, а я маю подавати тільки те, що належить мені особисто. Після цього він знову виштовхав мене з молитовної кімнати. Я ладен був провалитися крізь землю. Я став лаяти себе за минулі гріхи й думав, що через таку велику карму мені ніколи не отримати Дхарму. І я серйозно задумався про самогубство. В цей час прийшла дружина Майстра. Вона принесла їжу і довго втішала мене. Я не міг їсти й проплакав усю ніч.

Наступного дня Майстер прийшов і сказав: «Іди, закінчи замок і вежу. Як тільки закінчиш, я навчу тебе Дхарми».

З великими стражданнями я все ж таки продовжив будівництво. На той час моя спина була настільки зранена, що утворилася ще одна виразка. Вона була сповнена гною. Шкіра, що розклалася, перемішалася з кров'ю, і все це виглядало як гнилий бруд. Я пішов до дружини Майстра і попросив її нагадати йому про те, щоб передати мені Дхарму.

Поки я розмовляв з нею, не міг стримати себе через сильний біль. Вона запитала, чи я не захворів, і тоді я показав їй мою спину. Вона відразу пішла до Майстра і сказала: «Майстре, Великий Маг займався будівництвом дуже довгий час. Його руки й ноги вкриті ранами, місцями шкіра тріснула, на спині три великі виразки, які

стали дуже глибокими й наповнені гноєм із кров'ю. Я раніше такі виразки бачила тільки на мулах і конях, що тягали важкий тягар, але ніколи не бачила такого на людині. Якщо інші люди дізнаються про це, вони насміхатимуться над нами. Великий Маг прийшов вчитися до Вас, як до великого лами, адже Ви самі обіцяли навчити його Закону, після того, як він закінчить будівництво вежі. Він дуже страждає. Будь ласка, навчіть його Закону».

Майстер відповів: «Не кажи так багато, адже я сказав, що навчу його після того, як він збудує десятиповерхову вежу». Майстер посварив свою дружину. Потім він підійшов до сходів і покликав мене. Я подумав, що Майстер прямо зараз навчить мене Дхарми (Закону), тому почав швидко підійматися, перескакуючи через сходи. Майстер попросив мене показати мою спину. Я показав і він уважно її розглянув. Потім він сказав: «Мій Майстер Наропа пройшов через 12 основних і 12 малих аскетичних практик. Це було гірше у багато разів, ніж твої страждання. Він переніс усі 24 види аскетизму. Якщо ти дійсно хочеш вивчати Дхарму, то припини прикидатися й закінчи будівництво вежі!»

Потім Майстер зробив спеціальні сумки, такі ж, які вдягають на мулів, коли у тих з'являються виразки на спині. Я запитав: «Як мені допоможуть ці сумки?» Майстер відповів: «Звичайно, допоможуть, тепер бруд та пісок не потраплятимуть тобі на спину». Перемігши сильний біль, я переніс сім мішків піску на вершину пагорба. Бачачи, як я підкоряюсь кожному його слову, Майстер знав, що я справді сповнений рішучості та потайки, коли нікого не було поруч із ним, пролив чимало сліз.

З кожним днем виразки на спині ставали більшими, і вони нестерпно боліли. Я знову звернувся до дружини Майстра, щоб вона попросила його або навчити мене Дхарми, або дати мені перерву в роботі, щоб виразки могли затягтися. Майстер на це сказав, що роботу треба закінчити, а якщо мені потрібний відпочинок, то я можу зробити перерву. Через кілька днів, коли виразки майже затяглися, він

знову покликав мене і замість того, щоб навчати Дхарми, сказав, щоб я зараз же йшов працювати. Я був у розпачі й тихо плакав.

Його дружина придумала план і попросила мене дотримуватися її слів. Вона веліла мені йти в мою кімнату і почати укладати речі, ніби я збираюся йти. Я ще взяв трохи цампи (*традиційна тибетська страва, основна їжа тибетців — борошно із злегка підсмажених зерен ячменю*). У місці, де мене міг бачити Майстер, я вдав, що йду, а його дружина поводитися так, ніби збирається зупинити мене. Майстер помітив нас і запитав: «Дакmemo, що ви робите?»

Дружина сказала: «Ваш учень збирається піти. Він пройшов довгий шлях, щоб прийти сюди й вчитися Дхарми, але тут йому не тільки не передали Дхарму, але ще змусили тяжко працювати, як мула. Тепер він боїться, що може померти, перш ніж його навчать Дхарми. І він хоче знайти інших учителів. Я йому обіцяю, що він отримає Дхарму тут, але він не хоче слухати».

Після цих слів Вчитель вибіг у двір, тримаючи в руках шкіряний батіг. Він почав бити мене і кричав: «Ти негідник! Коли ти прийшов сюди, ти сказав, що віддаєш мені тіло, мову й свідомість. І куди тепер ти зібрався? Якщо я захочу, то можу порізати на шматки твоє тіло, язик і розум. Ти ж віддав їх мені, тому я маю на це право. Але якщо все ж таки хочеш піти, то чому забираєш мою цампу?» Він бив мене нещадно, доки я не впав на землю. Майстер забрав цампу. Мені нічого не залишалось, як повернутися до своєї кімнати. Мій стан був схожий на агонію. Потім дружина Майстра сказала, що більше не знає способу, щоб змусити чоловіка навчити мене Дхарми. Але вона зізналася, що може навчити мене одного методу, яким володіє вона. Хоча він і не може підняти мене високо, але я зможу почуватися комфортно. Я подумав, що зараз більшу частину карми вже усунуто, тому я вирішив ще почекати й залишитися у Майстра. Влітку я допомагав дружині Майстра доїти корів і смажити ячмінь. Іноді в мене з'являлися думки піти в інше місце, знайти іншого

Майстра. Але після довгих роздумів я зрозумів, що справжню Дхарму має тільки мій Майстер. Щоб отримати цю Дхарму, я був готовий терпіти, як і Наропа. Але спочатку мені потрібно зробити те, про що просив мене мій Майстер, тому я вирішив смиренно завершити будівництво. Після цього я почав знову перетягувати колоди й каміння, щоб збудувати святилище поряд із замком.

Частина 5

[Далі йде розповідь Міларепи.]

Нгоктон Чодор і його сім'я прийшли з великою кількістю подарунків (підношень), щоб попросити про абхішеку (*кит. гуаньдін, «вливання енергії в маківку»*) в Хеваджри (*Пробуджений тантричного буддизму*). Дружина Майстра сказала мені: «Марпу цікавлять у якості дарунків лише золото чи цінності, і він навіть не вчитиме Дхарми такого аскета, як ти. Дозволь мені подумати, як роздобути для нього відповіданий подарунок. Ти мусиш здобути абхішеку, хай там що. Будь ласка, візьми це й попроси його про абхішеку. Якщо він, як і раніше, не схоче навчати тебе Дхарми, я піду просити за тебе». Потім вона дістала з шафи для білизни рубін у формі дракона й дала його мені. Із цим сьйнистим яскравим рубіном я увійшов до каплиці (*молитовної кімнати*). Поклонившись до землі перед Майстром і простягнувши рубін, я сказав: «Майстре, будь ласка, допоможіть мені цього разу з абхішекою». Із цими словами я сів на місце отримувача.

Майстер узяв рубін, перевернув його й деякий час дивився на нього. Потім він запитав: «Великий Магу, де ти це взяв?»

«Мені дала його дружина Майстра», — відповів я.

Майстер сказав з усмішкою: «Поклич сюди Дакмему!»

Прийшла дружина Майстра, і він спитав її: «Дакmemo, звідки це в тебе?»

Його дружина багато разів вклонилася і сказала, тремтячи від страху: «Цей рубін не має жодного стосунку до Майстра. Коли я виходила заміж, мої батьки сказали, що я маю поганий характер. Якщо життя колись стане важким для мене, можуть знадобитися гроші. Отже, вони дали мені цей рубін і попросили не показувати його нікому. Це моя таємна власність. Але цей учень надто нещасний, тож я віддала рубін йому. Будь ласка, приймай його й люб'язно зроби для нього абхішеку. У минулому ти неодноразово виганяв його, коли він приходив за абхішекою, чим мало не довів його до відчаю. Цього разу я сподіваюся, що Нгоктон Чодор та інші учні допоможуть разом зі мною щиро просити Майстра зробити це. Потім вона почала кланятися знову й знову.

Побачивши, що Майстер досі сердиться, Нгоктон та інші не наважилися нічого сказати. Вони просто впали ниць перед Майстром. Майстер сказав: «Дакmemo, як ти можеш бути такою дурною і дарувати такий добрий рубін іншим? Гм..! — Потім він оздобив рубіном свій головний убір і продовжив, — Дакmemo, ти помиляєшся. Усе, що ти маєш, — є моїм, включно із цим рубіном. Великий Магу, якщо в тебе є підношення, я зроблю тобі абхішеку. Цей рубін мій і не вважається твоїм даром».

Однак я думав, що дружина Майстра ще раз пояснить, чому цей рубін може бути підношенням. Інші присутні теж благали за мене. Тож я нахабно чекав там і не рухався.

Майстер розлютився. Він скочив зі свого місця і вилаяв мене: «Я наказав тобі забиратися. Чому ти ще тут?!» Він підняв ногу і штовхнув мене. Коли моя голова схилилася до землі, він став на неї. Я відчув запаморочення, ніби все потемніло. Раптом він знову вдарив мене ногою, перевернувши мене обличчям вгору. Здавалося, що все раптом стало яскравим, і я побачив зірки. Після удару ногою

Майстер узяв батіг і почав бити мене. Нгоктон підійшов і попросив Майстра зупинитися, але Майстер справді виглядав дуже грізним. Його могутній гнів справді досяг крайності. Я подумав: «Крім болю, я нічого тут не отримаю». Я мушу просто вбити себе. Я гірко плакав, тоді прийшла дружина Майстра, щоб втішити мене. Стримуючи сльози, вона сказала: «Сильний чоловіче, не сумуй. У цьому світі немає кращого учня, ніж ти. Якщо ти хочеш знайти інших майстрів для вивчення Дхарми, я обов'язково допоможу тобі та познайомлю з ними. Я візьму на себе витрати на проживання та підношення майстру». Зазвичай на наступних церемоніях була присутня дружина Майстра, але цього разу я проплакав усю ніч, а вона весь час залишалася зі мною.

Наступного ранку Майстер послав за мною. Я подумав, що він навчить мене Дхарми, і поспішив. Майстер спитав мене: «Вчора я не зробив для тебе абхішеку. Ти засмучений? У тебе були якісь дурні думки?»

Я відповів: «Моя віра в Майстра непохитна. Я довго думав про це і зрозумів. Усе це відбувається тому, що мої гріхи надто великі». З глибоким сумом у серці я ридав, коли говорив. Майстер сказав: «Чому ти плачеш переді мною замість того, щоб каятися? Забирайся!»

Я вийшов із почуттям сильного душевного болю, ніби я мав психічний розлад. Я думав: «Це справді дивно. Коли я робив погані вчинки, у мене були і витрати на життя, і пожертви. Однак під час вивчення Закону я не маю ні того, ні іншого, і я дуже бідний. Припустімо, я мав би хоч половину грошей, які в мене були, коли я робив погані речі, тоді я отримав би абхішеку й заклинання. Без підношень цей Майстер не навчить мене заклинань. Навіть якщо я піду в чужі місця, це не допоможе, тому що в мене все одно немає нічого для підношень. Оскільки я не можу отримати Дхарму без грошей, а це фізичне тіло продовжує накопичувати карму, чому б просто не вбити себе? Ох, що мені робити?!»

Я думав про багато речей, і мої думки були хаотичними. Потім я дійшов висновку, що моїм пріоритетом було отримання грошей. Я, мабуть, міг би піти працювати на якогось багатія і накопичити деякі кошти для вивчення Дхарми. Чи я маю отримувати гроші, вимовляючи заклинання і здійснюючи погані вчинки? Як варіант, я можу повернутись додому. Було б чудово побачити маму. Насправді повернутися додому було б непогано, просто я можу й там не отримати грошей. Ох, попри все, я маю отримати щось — або Дхарму, або гроші замість того, щоб даремно залишатися тут. Тож я вирішив піти. Оскільки я думав, що якщо попрошу щось у Майстра, це призведе до нових образ та побоїв, я не взяв із собою нічого з їжі, тільки свої книги та інші особисті речі.

У дорозі я подумав про допомогу дружини Майстра, і мені стало сумно. Коли я був за шість годин ходьби від поселення Дроволунг, настав полудень і час обіду. Я попросив їжі, і мені дали трохи смаженого ячмінного борошна. Потім я позичив у старого чоловіка казан і розвів вогонь на вулиці, щоб закип'ятити воду для пиття. Минуло пів дня, і я подумав: «Коли я працював на Майстра, я робив це частково для того, щоб служити Майстрові, а частково і для того, щоб заробити собі на їжу. Дружина Майстра дбала про мене й добре ставилася до мене. Сьогодні вранці я не попрощався з нею, перш ніж піти. Це було неправильно». Подумавши про це, я захотів повернутись, але мені не вистачало сміливості на це. Коли я повернув котел його власнику, старий сказав мені: «Ти ще молодий. Чому б не зайнятися чимось корисним замість того, щоб просити милостиню? Якщо ти вмієш читати, то, мабуть, зможеш читати Святі Писання для людей. В іншому випадку ти можеш працювати на когось і отримувати їжу та одяг. То що, юначе, ти вмієш читати Святі Писання?»

«Я мало читаю Писання. Але ж я вмію читати!» — відповів я.

«Добре. Мені потрібен хтось, щоб читати Писання. Ти можеш робити це для мене п'ять чи шість днів? Я тобі заплачу!» — сказав літній чоловік.

«Звісно!» — відповів я з радістю.

Тому я залишився в домі старого й читав «Сутру серця». У книзі було оповідання про Саду Прарудиту. Як і я, він був дуже бідний. Але він відмовився від усього, щоб вивчити Дхарму. Усім відомо, що людина помре, якщо її серце витягнуть із тіла. Проте Сада Прарудита віддав своє серце, щоб вивчити Дхарму. У порівнянні з ним мої страждання були нічим. Тому я подумав: «Майстер, певно, навчить мене Дхарми. Якщо ні, то його дружина сказала мені, що познайомить з іншими ламами». Із цими думками я подався назад.

Щодо Майстра, то його дружина сказала йому після мого відходу: «Майстре, ти прогнав найбільшого свого ворога. Його більше нема. Тепер ти маєш бути щасливим!»

Майстер Марпа спитав: «Про кого ти кажеш?»

«Ти не розумієш? Про Великого Мага. Ти завжди ставився до нього як до ворога, і змушував його страждати», — відповіла вона.

Почувши ці слова, Майстер відразу зблід і розплакався. Склавши долоні разом, він молився: «Усі попередні майстри цієї школи, а також усі Дакіні й божества-захисники, будь ласка, допоможіть моєму учневі з дуже гарною природною основою повернутися!» Після цих слів він втратив мову.

Повернувшись, я спершу вклонився дружині Майстра. Вона захоплено сказала: «Ах, тепер я маю добрі передчуття. Я думаю, цього разу Майстер, мабуть, навчить тебе Дхарми. Коли я сказала йому, що ти пішов, він в голос помолвився, щоб його учень з дуже гарною природною основою повернувся. Він навіть був у сльозах. Великий Магу, ти викликав милосердя в Майстра!» Я подумав: «Мабуть, дружина Майстра сказала це, щоб втішити мене. Якщо Майстер мав сльози і назвав мене людиною з гарною природною

основою, значить, він був задоволений моєю поведінкою. З іншого боку, якщо він просто попросить мене повернутися, і не зробить мені абхішеку й не передасть заклинання, моя природна основа все одно нічого не дасть. Я й надалі страждатиму, якщо не поїду в інші місця». Поки я думав про це, дружина Майстра сказала йому: «Великий Маг не хоче покидати нас і повернувся. Як щодо того, щоб попросити його поклонитися тобі?»

Майстер Марпа сказав: «Гм! Справа не в тому, що він не хоче покинути нас. Він не хоче відмовлятися від себе!»

Коли я підійшов, щоб впасти ниць перед Майстром, він сказав: «Тобі треба набратися терпіння і позбутися цих брудних думок. Якщо ти справді щиро хочеш знайти Дхарму, то маєш бути готовий віддати за неї своє життя. Іди збудуй мені триповерховий будинок. Я зроблю тобі абхішеку, як тільки це буде зроблено. У мене не так багато їжі, і я не можу віддавати її задарма. Якщо ти не можеш звикнути до цього й хочеш подорожувати, то можеш поїхати в будь-який час!»

Я не зміг сказати жодного слова і вийшов з кімнати.

Я підійшов до дружини Майстра і сказав: «Я сумую за мамою. Майстер не хоче вчити мене Дхарми. Він ще раз сказав, що навчить мене після того, як я збудую будинок. Навіть після того, як будинок буде готовий, він, напевно, однаково не стане вчити мене, а тільки лаятиме й битиме. Я вирішив повернутися до рідного міста. Бажаю вам і Майстру миру й щастя». Із цими словами я зібрав свої речі і прагнув йти.

Дружина Майстра сказала: «Великий Магу, ти маєш рацію. Я обов'язково знайду тобі хорошого майстра. Нгоктон Чодор — головний учень Майстра, і йому передали заклинання. Я вигадую, як відправити тебе вчитися в нього. Не поспішай. Залишся тут на кілька днів». І я лишився.

Індійський Майстер Наропа проводив великий ритуал співу десятих день кожного місяця для поклоніння Буддам. Дотримуючись цієї

традиції, Майстер Марпа також проводив ритуал співу на десятий день кожного місяця. Цього разу господиня зварила з одного великого мішка жита три види вина: міцне, середнє та легке. Вона запросила Майстра на міцне вино, інших лам на середнє, а ми з нею пили легке. Того дня багато з них говорили тости одне одному, і всі лами, включно з Майстром, напилися. Побачивши п'яного Майстра, дружина пішла до нього в спальню і дістала з валізки печатку, прикраси та рубінові чотки. Вона проштампувала підготовлений лист і повернула печатку на місце. Згорнувши підроблений лист, чотки та прикраси разом, вона запечатала пакет воском і передала його мені. «Тобі треба піти до Нгоктона Чодора і сказати йому, що Майстер дав це тобі в якості дару для нього», — сказала вона.

Вклонившись їй, я взяв пакет і попрямував до місцевості У. Через два дні Майстер запитав свою дружину: «Що робить у ці дні Великий Маг?»

«Він пішов! Це все, що я знаю», — зауважила вона.

«Куди він пішов?» — запитав Вчитель.

Дружина відповіла: «Він дуже багато працював, зводивши будинки. Ти не тільки відмовлявся вчити його Дхарми, але й лаяв і бив його. Він пішов, щоб знайти інших майстрів, які навчили б його. Він збирався сказати тобі, але боявся, що ти знову поб'єш його. Тож він пішов без попередження. Я щосили намагалася зупинити його, але не змогла».

Почувши ці слова, Майстер Марпа посинів. Він спитав: «Коли він пішов?»

«Вчора», — відповіла дружина.

Майстер подумав трохи і промовив: «Мій учень не піде далеко».

Коли я прибув до місцевості У, майстер Нгоктон навчав багатьох лам Хеваджра-тантри. Після того, як я вклонився до землі перед ним здалеку, він зняв капелюха, щоби привітати мене у відповідь, і

сказав: «Це поза учня Марпи. Це дуже добрі кармічні відносини. У майбутньому ця людина стане Царем Дхарми. Чи не могли б ви дізнатись, хто це?» Один чернець, з яким ми вже зустрічалися раніше, пішов подивитися. «Це ти? Чому ти тут?» — запитав він.

Я сказав: «Майстер Марпа дуже зайнятий, і він не мав часу навчати мене. Тому я прийшов вивчати Дхарму. Майстер Марпа дав мені на доказ прикраси Наропи та чотки».

Чернець пішов до майстра Нгоктона і сказав: «Це Великий Маг!» Потім він повторив мої слова.

Майстер Нгоктон був дуже задоволений: «Він прийшов сюди з прикрасами Наропи та чотками. Це подібно до квітів удумбара, що розпускаються. Це велика рідкість і є незвичайним. Ми маємо привітати його з повагою. Давайте поки що зупинимо лекцію. Ті з вас, хто в залі, швидко йдіть по балдахін, прапори, прикраси та музичні інструменти. Попроси Великого Мага трохи почекати надворі».

Тому чернець попросив мене почекати, поки вони готуються. Місце, де я вклонявся, пізніше назвали «Пагорб поклону».

Через деякий час мене під музику проводили з балдахіном і прапорами до великої зали. Я знову вклонився та почав передавати подарунки. Майстер Нгоктон був у сльозах і вдягнув прикраси на голову. Він помолився, попросивши зміцнити його, потім помістив прикраси до центру віттаря, оточивши всілякими вишуканими дарами. Потім він відкрив листа, у якому йшлося:

«Нгоктон Чодор, я перебуваю в медитації і не маю часу вчити Великого Мага. Я прошу його піти та отримати Дхарму в тебе. Будь ласка, зроби йому абхішеку й передай заклинання. Я передаю тобі прикраси Майстра Наропи та чотки».

Прочитавши листа, Нгоктон сказав: «Це наказ Майстра. Я сам зроблю тобі абхішеку й передам заклинання. Довгий час я думав попросити тебе приїхати сюди й навчатися Дхарми. Тепер ти

прийшов, і це з благословення Майстра». Він зробив паузу, перш ніж продовжити: «Ах, Великий Магу! Я пам'ятаю, що багато лам із Ярлунга, Кхама та Дакпо часто приїжджали сюди, щоб навчатися в мене. Але погані люди з Єпо в місцевості Дол завжди турбували їх, заважаючи робити мені підношення. Будь ласка, виклич там град. Потім я зроблю тобі абхішеку й передам заклинання».

Почувши це, я здивувався і подумав: «Я справді грішна людина. Я маю робити погані справи скрізь, куди йду! Я прийшов сюди вчитися праведної Дхарми, а не шкодити людям градом. Я не знав, що мені доведеться зробити це знову. Якщо я не викличу град, це буде проти волі майстра, і я не зможу вивчити Дхарму. Якщо я дотримуватимуся інструкцій, то знову зроблю погані справи. Мені краще послухатися наказу майстра і викликати ще один град.

Не маючи іншого вибору, я підготував необхідні предмети, зміцнив їх заклинанням і прибув у місцевість Дол. Прочитавши заклинання, я подався до будинку однієї старої жінки, щоб сховатися. Відразу ж почалися блискавки та грім, одна хвиля за іншою насувалися темні хмари. Перш ніж прилетіли великі градини, почали падати дрібні. Стара вигукнула: «О Небо! Моя пшениця загине. Як я виживу?!»

Її слова зворушили мене. Я зітхнув і подумав: «Я вчинив великі злодіяння!» Я спитав її: «Де Ваше поле? Можете намалювати?» Потім вона намалювала трикутник, що нагадує довгу губу. Я зробив жест і накрив трикутник горщиком. Її землю було захищено від стихійного лиха. Але один кут не був добре прихований, і посіви в цьому кутку були знищені зливою. Через довгий час буря припинилася, і я вийшов подивитися. З пагорбів над двома селами зійшов сильний потік і змив усі посіви. Тільки поле старої вціліло і її посіви не постраждали. Цікаво, що кожного разу, коли пізніше знову траплявся град, це поле залишалось неушкодженим. Цій жінці більше не потрібно було запрошувати лам для ритуалів задля захисту своєї землі.

Дорогою назад я побачив двох старих пастухів, у яких потоп забрав волів і овець. Я сказав їм: «Відтепер припиніть грабувати учнів Нгоктона Чодора. Якщо ви зробите це ще раз, я повернуся із ще більшим градом!»

Після цього випадку люди в цьому районі більше не наважувалися грабувати. Поступово вони почали вірити в майстра Нгоктона та поклонятися йому. Пізніше вони почали приносити йому підношення.

На лузі з ожиною я зібрав мертвих птахів та щурів, які були вбиті градом. Несучи сумку з мертвими тваринами, я повернувся до храму. Я поклав їх перед майстром і сказав: «Майстре, я прийшов сюди заради праведної Дхарми, але не знав, що мені знову доведеться накликати на себе погану карму. Будь ласка, вибачте мені». Із цими словами я заплакав.

Майстер Нгоктон спокійно сказав мені: «Великий Магу, будь ласка, не турбуйся. Дхарма й сила Наропи та Майтріпи (*видатний індійський буддист з школи Тантри*) здатні рятувати людей із великими гріхами, ґрунтуючись на їхній природі Будди. У мене також є заклинання, щоб миттєво запропонувати порятунок сотням птахів і тварин. Усі живі істоти, що загинули під час граду, переродяться, щоб першими слухати твою проповідь у твоїй „Чистій землі“, коли ти досягнеш стану Будди. Я можу використати свої здібності, щоб запобігти їхній нещасній долі до переродження. Якщо не віриш, просто подивися». Він замовк на якийсь час. Усі птахи та звірі ожили — одні розбіглися, а інші полетіли.

Побачивши таку незвичайну картину, моє серце наповнилося радістю й захопленням. Я пошкодував, що не вбив більше тварин. Бо хіба я не зміг би врятувати більше живих істот?

Тоді Майстер Нгоктон навчив мене Дхарми. Біля вівтаря Хеваджри (*Пробуджений у Тантрі*) він зробив абхішеку й навчив мене заклинань.

Потім я знайшов давню печеру. Вхід був на південній стороні, звідки я міг бачити хату господаря. Я швидко прибрав печеру й почав медитувати всередині згідно з Дхармою, переданою майстром. Однак без схвалення Майстра Марпи я не відчував жодного ефекту, хоч дуже старанно практикував.

Одного разу майстер Нгоктон прийшов до мене й запитав: «Великий Магу, у тебе вже повинні були з'явитися такі-то такі-то відчуття. Що ти відчуваєш?»

«Я нічого не відчуваю», — відповів я.

«Як? Що ти говориш? Із цією Дхармою кожен досягне відчуттів за короткий час, якщо він не порушив обітниці. Крім того, ти прийшов сюди, бо вірив у мене». Потім він трохи подумав і сказав собі: «Якби Майстер Марпа не схвалив цього, він не дав би мені цих предметів. Це дивно. Чому так відбувається?» Потім він сказав мені: «Спробуй ще раз, продовжуй медитувати й думати!»

Слова майстра налякали мене. Але я не наважився розповісти йому всю історію. Я подумав: «Попри все, мені треба отримати схвалення від Майстра Марпи». Але водночас я й надалі старанно практикував.

На той час майстер Марпа зводив будинок для свого сина й написав листа Нгоктон-ламі: «Дому мого сина потрібні пиломатеріали. Будь ласка, надішліть якомога більше ялинових колод. Коли будинок буде готовий, ми співатимемо «Сутру серця» і влаштуємо велике свято. Ви повинні прийти в цей час. Великий Маг — погана людина й зараз має бути у вас вдома. Ви можете взяти його із собою. Марпа».

Нгоктон-лама приніс мені листа і сказав: «Чому Майстер назвав тебе поганою людиною? Що це? Боюся, Майстер не схвалив твого навчання».

Я був змушений зізнатися: «Ви маєте рацію! Майстер насправді не схвалював цього. Лист та речі, які я передав Вам, були від його дружини».

Він сказав: «О, якщо це так, то ми обидва зробили щось неправильне. Без схвалення Майстра, звичайно, не буде великих чеснот. Тому ми нічого не можемо вдіяти. Він хоче, щоб ти пішов зі мною».

«Добре, тоді я піду», — відповів я.

«Після відправки пиломатеріалів я оберу день, коли ми вирушимо. А поки що ти можеш залишатися тут і вдосконалюватись у тиші», — сказав Нгоктон-лама.

Через кілька днів люди в будинку Нгоктона дізналися, що я збираюся поїхати, і прийшли поговорити зі мною. Ми говорили про новий будинок і святкування повноліття сина Марпи. Один лама, який нещодавно повернувся від Майстра Марпи, підійшов до мене, і я запитав: «Вони говорили про мене там?» Лама відповів: «Одного разу дружина Майстра спитала мене, що робить у ці дні Великий Маг? Я сказав їй, що ти медитуєш. Вона запитала, чим ти ще займаєшся, окрім медитації. Я сказав, що нічого, бо ти самотньо сидів у печері. Вона сказала, що ти забув щось, що тобі особливо подобалося, і попросила мене принести це тобі». Потім лама дав мені кілька глиняних гральних кісток, які дружина Майстра попросила передати. Тримавши їх у руці, я почав думати про неї.

Коли лама пішов, я грав у кістки й думав: «Я ніколи не грав у них перед дружиною Майстра. Чому вона сказала, що я люблю їх? Може, я їй не подобаюсь?» Я також подумав про свого діда, якому через гру в кістки довелося покинути своє рідне село й мандрувати. Поки я думав про це, один кубик упав на землю і розбився. В уламках був аркуш паперу. Я підняв його й побачив слова: «Мій учень, Майстер зробить тобі абхішеку й передасть заклинання. Будь ласка, приходь із Нгоктон-ламою». Прочитавши записку, я дуже зрадів і почав бігати печерою. Через кілька днів Нгоктон-лама сказав мені: «Великий Магу, настав час готуватися до подорожі!»

Крім подарунків, які я вручив нібито від Майстра Марпи, Нгоктон-лама привіз із собою все, що можна було піднести Майстрові Марпі, включно зі статуями Будди, священними писаннями, музичними інструментами, дзвоним товкачиком, а також золото, нефрит, шовк і речі повсякденного вжитку. Єдиним винятком була стара кульгава вівця. Вівця мала ексцентричний темперамент і ніколи не хотіла слідувати за іншими.

Нгоктон-лама дав мені тук шовку і сказав: «Ти гарний учень. Будь ласка, принеси це в подарунок Майстрові Марпі». Його дружина також дала мені пакет закусок із вершковим маслом яка (*як — ссавець з родини бикових, поширених на території Гімалаїв*) і сказала: Це для дружини Майстра, Дакмеми.

Нгоктон-лама, я та його учні розпочали подорож з усіма цими речами. Коли ми були біля Лходрака, Нгоктон-лама сказав мені: «Сильний чоловіче, чи можеш ти сказати дружині Майстра, що ми тут? Сподіваюся, мені теж дістанеться чаша вина». Я послухався його вказівки й зустрів дружину Майстра. Передавши їй закуски з маслом яка, я сказав: «Нгоктон-лама прибув. Він сподівається, що йому дадуть випити чашу вина».

Дружина Майстра дуже зраділа, побачивши мене. Вона сказала: «Майстер у спальні. Ти можеш піти та розповісти йому про це». Я дуже нервував, коли заходив до кімнати. Майстер сидів у медитації на ліжку обличчям на схід. Я поклонився до землі перед ним і загорнувся в шовк. Він проігнорував мене й повернув голову на захід. Я пішов на захід і знову впав ниць. Він повернувся на південь. У мене не було вибору, крім як сказати: «Майстре, я знаю, що Ви засмучені через мене й не хочете приймати мій поклін. Але Нгоктон-лама приніс у жертву своє тіло, мову й розум разом з усім своїм майном, включно з золотом, сріблом, нефритом і худобою. Він сподівається випити чашу вина. Будь ласка, виявіть співчуття та здійсніть його бажання». Слухаючи мої слова, Майстер Марпа виглядав дуже пихатим. Він клацнув пальцями і сказав із гнівом:

«Коли я привіз з Індії мудрі писання Тріпітаки, основи Чотирьох Колісниць і Священні заклинання, ніхто мене не вітав, навіть миша. Хто він такий?! Тільки тому, що він приніс із собою трохи речей, я, великий перекладач Сутр, маю вітати його?! У такому разі йому краще не приходити».

Я розповів про це дружині Майстра. Вона сказала: «У Майстра дуже поганий характер. Нгоктон-лама — видатна особистість. Ми маємо вийти вітати його. Ми вдвох можемо піти зустріти його». Я відповів: «Нгоктон-лама не очікує, що Ви чи Майстер прийдете. Він просто хоче випити чашу вина».

Але дружина господаря сказала: «Гм., ні, я піду». Потім вона пішла зустрічати Нгоктона-ламу з кількома ламами й великою кількістю вина.

У день свята всі в трьох селах Лходрака зібралися на бенкет, вітаючи з повноліттям сина Майстра Марпи та завершенням будівництва нового будинку. Під час бенкету майстер Марпа заспівав доброзичливу пісню.

Після того, як пісня закінчилася, Нгоктон-лама показав усе, що приніс, і сказав: «Майстре, усе моє — тіло, мова та розум — належить Вам. Коли я прийшов цього разу, я залишив собі тільки стару вівцю. Вона давно живе в стаді, надто стара й кульгава. Усе інше я приніс вам як підношення. Майстре, будь ласка, вшануйте мене священною абхішекою і заклинаннями, особливо основами Каг'ю (*Усна спадщина, що таємно передається усно від вчителя до учня*)». Він знову вклонився ниць перед Майстром.

Майстер Марпа радісно відповів: «О, священна абхішека та заклинання — це найкоротший шлях до Ваджраяни (*інша назва тантричного буддизму*). У цьому можна досягти стану Будди за життя, а не за декілька життєвих циклів практики. Попередні майстри та Дакіні особливо наголошували, що цьому потрібно навчати усно. Оскільки ти шукаєш Дхарму, хоча вівця стара й

кульгава, без неї однаково не можна назвати це повним підношенням. Тому я не можу навчити вас заклинань. Щодо іншої Дхарми, я вже навчив тебе їй». Почувши ці слова, усі засміялися.

Нгоктон-лама сказав: «Якщо я долучу до підношення стару вівцю, Ви навчите мене Дхармі?» Майстер Марпа відповів: «Якщо ти сам принесеш її сюди, я навчу тебе».

Наступного дня, коли святкування закінчилося, Нгоктон-лама повернувся і сам приніс вівцю Майстру. Майстер Марпа був дуже задоволений і сказав: «Це те, що ми називаємо Секретна Мантраяна (тобто *Тантра*), і нам потрібні такі учні, як ти. Справді, що я можу зробити зі старою вівцею? Але заради поваги до Дхарми ми маємо зробити це». Потім Майстер Марпа зробив абхішеку й навчив його заклинань.

За кілька днів здалеку приїхали кілька лам. Разом із деякими ламами ми зібралися для проведення ритуалу. Майстер Марпа поклав поруч із собою довгу палицю із сандалового дерева. Із широко розплющеними очима і гнівним жестом він люто закричав: «Нгоктон Чодор! Навіщо ти здійснив абхішеку й навчив заклинань таку погану людину, як Топага?!» Вимовляючи це, він дивився на ціпок, і його рука повільно потяглася до нього. Тремтячи від страху, Нгоктон-лама низько вклонився і відповів: «Майстре, ви надіслали мені листа з дозволом навчати його. Ви також дали мені прикраси Майстра Наропи та рубінові чотки. Сильний чоловік і я дотримувалися вашого наказу. Будь ласка, пробачте нас!» Після цих слів він нервово озирнувся і не знав, як вгамувати гнів Майстра.

Майстер у лютому гніві вказав на мене: «Ти негідник! Звідки це в тебе?» На той час я відчув біль, ніби ніж пронизав моє серце. Я був переляканий і тремтів і ледве зміг вимовити: «Це... це... це від дружини Майстра». Почувши ці слова, Майстер скочив зі свого місця і пішов бити жінку. Вона знала, що це станеться, і стояла далеко від нас. Побачивши, якого розвитку набуває справа, вона кинулася в

кімнату й зачинила двері. Майстер підбіг до дверей, заволав і сильно вдарив у двері. Через довгий час він повернувся на своє місце і сказав: «Нгоктон Чодор, ти зробив щось таке дурне! А тепер йди за прикрасами й чітками Майстра Наропи!» Він похитав головою і говорив, усе ще перебуваючи в люті. Нгоктон поспішно вклонився йому й попрямував за чотками та прикрасами.

У цей час ми з дружиною Майстра вибігли з дому. Побачивши, як Нгоктон-лама виходить, я заплакав і сказав йому: «Благаю Вас, будь ласка, будьте моїм учителем у майбутньому!» Він відповів: «Без дозволу Майстра, навіть якщо я вестиму тебе, результат буде таким самим, як і цього разу. Це не принесе жодної користі ні тобі, ні мені. Будь ласка, залишайся тут. Після того, як ти отримаєш дозвіл від Майстра, хай там що, я допоможу тобі».

Я сказав: «Я накопичив величезні гріхи. Навіть Майстер та його дружина так сильно страждають через мене. Я не думаю, що зможу досягти успіху у вивченні Дхарми в цьому житті. Я краще вб'ю себе». Потім я дістав ніж, щоб скоїти самогубство (*тибетці зазвичай носять із собою ніж*). Нгоктон-лама підійшов, міцно обійняв мене і сказав: «Ах! Великий магу, мій друже, будь ласка, не роби цього. Майстер навчає нас Таємної Ваджраяни. У його вченні говориться, що власні скандхи (*сукупність уподобань, елементи, що формують духовне та фізичне існування людини*), дхату (*першоелементи матерії*) та аятани (*опори для свідомості*) пов'язані зі станом Будди. До кінця життя, навіть якщо людина використовує правритті-віджняну (*контроль над своєю свідомістю*), вбивство Будди вважається злочином. У цьому світі немає гріха більш серйозного, ніж самогубство. Навіть езотеричний буддизм говорить, що, якщо хтось позбавить себе життя, він зробить найтяжчий злочин. Будь ласка, подумай про це і відкинь цю думку. Майстер, мабуть, навчить тебе Дхарми. Навіть якщо він цього не зробить, все буде гаразд, оскільки ти можеш навчатися в інших лам». Коли він сказав це, усі навколо нас, включно зі всіма ламами, виявили співчуття до мене.

Деякі прийшли, щоб втішити мене, а деякі пішли до Майстра, щоб дізнатися, чи маю я шанс, щоб він навчив мене. Я думаю, що тоді моє серце було залізним, інакше воно розірвалося б від болю на шматки. Я, Міларепа, накопичив гору карми, і щоб знайти праведну Дхарму, мені довелося терпіти такий величезний біль!

Після того, як Високоповажний вимовив ці слова, усі, хто слухав його, були в сльозах. Деякі стали песимістично дивитися на цей світ, а деякі навіть втратили свідомість від смутку.

Речунгпа запитав: «Учителю, чому Майстер Марпа пізніше все ж таки вирішив навчати Вас Дхарми?»

Частина 6

[Далі йде розповідь Міларепа.]

Коли я збирався накласти на себе руки, лами заметушилися. Вони закликали мене зупинитися й благали Майстра допомогти. Через деякий час Майстер Марпа заспокоївся і сказав: «Ох, гаразд, попросіть Дакмему прийти сюди!» Коли його дружина прийшла, він запитав: «Де зараз Нгоктон Чодор та інші учні?»

Вона відповіла: «Коли Нгоктон пішов за вашою вказівкою взяти прикраси й чітки Наропи, він побачив, що Великий Маг збирається скоїти самогубство. Великий Маг попросив Нгоктона провести ритуал, щоб звільнити його душу від страждань».

Майстер почув це, і в нього виступили сльози. Він сказав: «Який добрий учень! Він відповідав усім вимогам учня Секретної Мантраяни (*Тантри*), дуже шкода. Нехай вони всі увійдуть сюди». Отже, один учень побіг до лами Нгоктона і сказав: «Майстер заспокоївся. Він направив мене попросити Вас і Сильного чоловіка зайти до нього».

Почувши це, я розхвилювався і сказав: «Боюсь, нікому не сподобається, якщо я прийду туди. Навіть якщо Майстер у хорошому настрої, я зі своїми вадами не гідний бути поруч із ним. Припустімо, я візьму себе в руки і піду, але боюся, що він знову лятиме і битиме мене». Сказавши це, я й далі гірко плакав. Нгоктон-лама сказав учневі: «Іди і передай Майстру, що сказав Великий Маг. Подивимося, чи зможе він піти до Майстра. Я поки залишусь тут і подбаю про нього, аби не сталося якоїсь біди». Учень повернувся і все детально розповів Майстрові. Прийшла й дружина Майстра.

Майстер сказав: «Те, що він сказав, було правдою у минулому. Але тепер ситуація змінилася і йому більше не треба боятися. Цього разу Великий Маг буде моїм почесним гостем. Дакmemo, попроси його увійти!» Його дружина прийшла до мене й урочисто сказала: «Майстер тепер відчуває до тебе глибоку симпатію. Тепер ти будеш його найпочеснішим гостем. Він попросив, щоб я запросила тебе до нього. Знай, що він не кричав на мене. Поспішай і увійди в радісному настрої!» Я не міг повірити своїм вухам і обережно увійшов усередину.

Коли всі сіли, Майстер сказав: «Попри все, що було в минулому, ніхто з нас не помилився. Мені потрібно було очистити гріховну карму Великого Мага, тому я навмисно змушував його тяжко трудитися й будувати будинки. Таким чином, Шлях очищення допоміг усунути його гріхи. Тепер усе скінчилося, тож я не зробив жодної помилки. Дакмема — жінка, надто м'якосердна, тому її теж складно звинуватити в чомусь. Але підробка листа все ж була головною помилкою. Нгоктон теж не зробив нічого неправильного. Але тобі потрібно повернути мені прикраси та чітки. Я знову віддам їх тобі, але пізніше. Що стосується Великого Мага, він прагнув отримати Дхарму і випробовував усі способи. Тому йому дійсно нема в чому дорікнути».

«У той час Нгоктон не знав, що лист Дакмеми був фальшивим, — продовжив Майстер. — Тому він навчив Великого Мага заклинань і

провів для нього обряд абхішеки. Через це я не зміг дати Великому Магові нових страждань. Тому я був лютий і ігнорував ваші прохання. Однак знайте, що ця лють відрізняється від агресії звичайної людини. Все, що відбувалося в минулому, було заради Дхарми. Свабхава (*внутрішня природа*) має відповідати Бодхі (*Пробудженню*). Якщо ви не знаєте процесу звільнення, будь ласка, не формуйте неправильні уявлення. Більше того, якби мій син, Великий Маг, міг витримати дев'ять головних страждань, великі муки, то зміг би звільнитись (*тобто зміг би більше не перероджуватися в шести колах*). Не піддаючись обмеженням цих скандхі (*елементи, що формують духовне та фізичне існування людини*), він зміг би досягти статусу Будди. Наразі він не досяг його, тому що в нього залишилося ще трохи карми. І це сталося виключно через м'якосердя Дакмеми.

Хай там що, більшу частину його карми було очищено під час його восьмиразового відлюдництва й незліченних більш дрібних страждань. З сьогоднішнього дня я підтримуватиму його, зроблю для нього обряд абхішеки й навчу заклинань. Я передам йому найтаємніші речі й заклинання. Крім того, я забезпечуватиму його їжею та іншими необхідними речами, щоб він міг добре вдосконалюватися. Великий Магу, тепер ти можеш бути справді щасливий!»

Тоді я подумав: «Це дійсність чи сон? Якщо це сон, то я не хочу прокидатись». Моє серце наповнилося безмірною радістю, і я розплакався. Сльози радості текли як весняна злива. Я плакав, упавши ниць перед Майстром. Там були його дружина, Нгоктон-лама та багато інших. Дехто подумав, що спосіб, яким Майстер знищив мою карму, справді вражає. Дехто вважав, що допомога та милосердя Майстра дійсно величезні. Були й такі, які думали, що Майстер нічим не відрізняється від Будди. Дружина Майстра та Нгоктон-лама обидва підтримували мене і були раді за мене. У сльозах вони кланялися Майстру зі словами: «Ми від щирого серця

дякуємо Вам!» Так ми закінчили ритуал, обливаючись сльозами радості й щасливо сміючись.

Того вечора ми зібралися на церемонію поклоніння Буддам із підношеннями. Коли ми закінчили, Майстер проголосив: «Сьогодні ми проведемо тобі церемонію обітниць пратимокши (*правила для ченців*)». Після того, як мене постригли і перевдягли, Майстер продовжив: «Твоє ім'я вже було визначено за нашої першої зустрічі. Уві сні я бачив, як учитель Наропа дає тобі ім'я Міла Дордже Г'яльцен». Це стало моїм ім'ям Дхарми. Я також отримав від Майстра заповіді для мандрівного ченця та настанови Бодхісатви.

Потім Майстер своєю силою розуму посилив чашу з людського черепа для таємного підношення (*секретні практики вдосконалення використовували цей метод у своїх ритуалах*) Чаша з черепа раптом почала випромінювати кольорове яскраве світло. Це побачили усі присутні. Піднісши солодку чудотворну росу Правчителям та Буддам, Майстер Марпа відпив із неї і передав її мені. Я випив залпом. Майстер сказав: «Це велика пратітья-самутпада (*взаємозалежне виникнення*)!»

«Моє таємне підношення більш унікальне й особливе, ніж чотири традиційні види абхішеки (абхішеки „вази“, „таємниці“, „мудрості« і четвертий тип абхішеки). Завтра вранці я виконаю для тебе це підношення», — продовжив Майстер.

Наступного ранку для обряду абхішеки було накреслено велику мандалу з 62 божествами, що представляють тіло Чакрасамвари (*Чакрасамвара — могутній бог буддизму, який є дуже популярним у Тибеті, Монголії та Непалі*). Майстер вказав на неї зі словами: «Це поверхнева мандала з кольорів людського світу. А тепер подивися на справжню мандалу!» З цими словами він вказав на пусте місце. Я відразу побачив десятки прекрасних місць всередині Чакрасамвари, де літали Дакіні та інші істоти. Майстер і Будди сказали одночасно: «Твоє ім'я буде Шепа Дордже».

Потім Майстер розповів мені Таємну Тантру, а також передав заклинання для медитації та секретних практик. Поклавши руку мені на голову, він сказав: «Сину мій, коли ти вперше прийшов до мене, я знав, що ти учень з гарною природною основою. Вночі перед цим я бачив сон. У цьому віщому сні говорилося, що ти досягнеш успіху в осягненні Дхарми Будди. Дакмеми теж наснився схожий сон із посланнями від Дакіні. Оскільки ти учень, якого привели до мене Дакіні, я привітав тебе, вдаючи, що орю поле.

Ти випив вино, яке я тобі дав, і зорав поле. Це означало те, що ти отримаєш заклинання й досягнеш Досконалості. Потім ти підніс мені мідну лампу з чотирма ручками. Це означало, що ти станеш одним із моїх чотирьох старших учнів. У лампи не було пошкоджень та іржі — це означало, що ти звільнишся від мирських занепокоєнь та насолодишся теплом енергії кундаліні. Лампа була порожня, що означало, що в майбутньому ти відчуватимеш брак їжі та голод. Але щоб допомогти тобі та твоїм учням отримати користь від Дхарми, і щоб здібні учні змогли оцінити суть заклинань, я наповнив лампу олією й запалив. Щоб далеко й широко уславити твоє ім'я, я голосно вдарив по ній. Щоб прибрати твою карму, я змусив тебе будувати будинки. Вони символізували чотири типи дії: мирну, могутню, чарівну й запеклу. Я виганяв тебе з місця обряду абхішеки й випробовував тебе «несправедливим» ставленням, але в тебе не виникло жодних поганих думок. Це означає, що ти і твої учні матимуть впевненість, старанність, мудрість, співчуття та інші якості, які мають бути в учня. Володіючи цими якостями й не маючи корисливих помислів, можна виносити страждання та зберігати рішучість аж до досягнення Пробудження та набуття статусу Будди. Дхарма, якої я навчаю тебе усно, необмежено процвітатиме й розвиватиметься. Сину, ти маєш бути щасливим!»

Так Майстер пророкував моє майбутнє, надихнув, заспокоїв і похвалив мене. З того часу я почав свій радісний шлях удосконалення праведною Дхармою.

Речунгпа запитав: «Учителю, отримавши заклинання, Ви одразу ж вирушили вдосконалюватись у гори чи залишалися в Майстра Марпи?»

Міларепа відповів: «Майстер попросив мене практикувати далі під його керівництвом й ні про що не турбуватися. Він також забезпечив мене дуже гарним одягом та їжею. Він наказав мені медитувати в тиші у наскельній печері поряд із місцевим селом. Медитуючи в печері, я ставив на голову запалену лампу з маслом яка. Я сидів нерухомо, нікуди не йшов, доки лампа не прогорить. Так я медитував день за днем, ніч за ніччю протягом 11 місяців».

Якось Майстер із дружиною прийшли до мене, принісши гарну їжу для щомісячної ритуальної трапези. На вході в печеру Майстер сказав: «Сину, ти вже медитуєш рівно 11 місяців. Я радий, що ти не давав охолонути подушці і зберігав старанність. Але зараз зламай стіну, що відгороджує тебе, і вийди поговорити зі мною. Так ти відпочинеш і поділишся своїми розуміннями».

Почувши слова Майстра, я відповів: «Мені не потрібний відпочинок, але я вийду, бо так сказав Майстер». Збираючись ламати стіну, я зволікав, бо мені не хотілося цього робити. Сумніваючись, я втратив рішучість ламати стіну. Дружина Майстра запитала: «Сину, ти ламаєш стіну?»

Я відповів, що мені бракує мужності зробити це.

Вона сказала: «Якщо ти вийдеш, то не будеш ні в чому винен. Секретна Мантрайна дуже глибока. У Майстра запальний характер, тож, будь ласка, не втрачай цей наперед визначений зв'язок. Я допоможу тобі зламати стіну, щоб ти зміг вийти». З цими словами вона зламала стіну, що закривала вхід до печери, і я повернувся з нею та Майстром до храму.

Увійшовши до храму, Майстер сказав: «Тепер залиште нас, батька та сина, щоб ми зробили ритуал Абхісамайї (*розуміння Дхарми*). Дакmemo, будь ласка, приготуй підношення». Під час церемонії

Майстер запитав: «Сину, як ти розумієш заклинання зараз? Ти знайшов якесь праведне урозуміння, яким можеш поділитися зі мною? Розкажи мені без поспіху».

Схиливши коліна перед Майстром, з'єднавши долоні перед грудьми і проливаючи сльози, я заспівав сім пісень, висловлюючи Майстрові своє благоговіння.

Проспівавши сім пісень, я продовжив:

«Майстре і ваша дружино, батьки мої, ви подібні до Будди Ваджрадхари (*Споконвічний Будда, Будда «тримач Ваджри» у тантричному буддизмі*). Я завжди буду вдячний вам за ваше велике милосердя й підтримку. Ваші учні відчувають вашу незрівнянну доброту. Тепер дозвольте мені розповісти вам мої обмежені розуміння. Молю вас, зжальтесь наді мною і з милосердям вислухайте мене.

Наші розум і тіло виникли з 12 кармічних причин, включно з невіглаством. З одного боку, наше людське тіло складається з крові, плоті та свідомості, що обумовлено кармічними зв'язками. З іншого боку, для тих, хто має добродішність й хорошу природну основу, людське тіло — це безцінний корабель, який пливе річкою, що сполучає життя й смерть, у бік визволення. Для тих, хто вчиняє злодіяння, це вигрібна яма спокус і нещасної долі. Залежно від того, як чинить людина — добре чи погано, — маючи людське тіло, вона може підвищуватися або падати, і тоді її чекатимуть різні наслідки: щастя чи біль. Я зрозумів, що вибір, який ми робимо на подібних перехрестях — те, як використовуємо це людське тіло, — це насправді і є найважливішим у житті.

Корінь усіх страждань — у морі перероджень. Дуже важко вийти з нього. На щастя, тепер милосердний Майстер веде мене і показує напрямок у всепоглинальному, безмежному морі життя та смерті.

Я також зрозумів, що тому, хто тільки починає вивчати буддизм чи даосизм, потрібно спочатку «знайти притулок» у Будди, Дхарми й

громади сангха, а потім вивчати Дхарму. Вивчаючи Дхарму, найважливіше — йти за Майстром, оскільки Майстер — джерело всіх радощів. Потрібно дотримуватися всіх вказівок Майстра. На додаток, слід дотримуватися заповідей самаїя (*набір обітниць або приписів, які даються посвяченим у Тантризм*), які також дуже важливі.

Серед незліченних живих істот люди дуже рідкісні. Серед незліченних людей ще більш рідкісні ті, хто здатний почути Дхарму, дізнатися про шлях до звільнення і вирушити в дорогу до Бодхі (*Пробудження*). А серед незліченних живих істот тих, кому наперед визначено вивчати Дхарму Будди, ще менше. Дхарму дуже важко здобути!

Хоча нам пощастило отримати людське тіло, ми не можемо гарантувати безпеку свого життя. Ніхто не знає, коли помре, коли може втратити це безцінне людське тіло, тому треба дорожити ним.

Все в цьому Всесвіті слідує законам причини й наслідку. Хороші вчинки принесуть винагороду, а за вчинення зла отримаєш негативні наслідки. Знаючи закони причини й наслідку можна зрозуміти корінь співвідношення щастя та страждань, мудрості та дурості, багатства та бідності. Крім того все це тимчасове, і ці добрі чи погані наслідки теж можуть змінюватися. Тобто блага від добрих справ, від тяжкої праці та сімейних стосунків, заснованих на почуттях, а також радість і наснага — все це недовговічне. Іншими словами, воно мінливе, здатне вичерпуватися і не є надійним. Страждань більше, ніж радощів. Біль, який відчувають у Трьох нижніх Сферах перероджень, навіть ще більш немислимий. У колі нескінченних перероджень у безкрайньому океані життя й смерті всі живі істоти страждають, і це прикро. Роздуми про ці безмежні страждання та втому природно підштовхнули мене до того, щоб усім серцем присвятити себе Дхармі, прагнути звільнення й мати рішучість досягти статусу Будди.

Чиста свідомість і тіло — основа вивчення Дхарми Будди. Тому перший крок — обітниця пратимокши. Потім потрібно поступово вивчати праведну Дхарму. Заповіді практики потрібно оберігати як зіницю ока, щоб вони не спотворилися та не деградували. Однак прагнення до власного визволення обмежене практикою Хінаяни (*Мала колісниця*). Щоб виявити співчуття до всіх живих істот і врятувати їх з океану страждань, потрібно мати більше милосердя та Бодхі. Добре ставлення і прихильність до мене всіх живих істот подібна до батьківської любові — як я можу відплатити їм?

Ось чому всю доброту на шляху Бодхі має бути повернено всім живим істотам. Тобто, приймаючи всіх живих істот за своїх батьків, я поклявся досягти статусу Будди, досягти великої міри доброти великого Бодхі і пізнати всі заповіді Бодхісатви.

Ґрунтуючись на Махаяні (*Велика колісниця*), можна вступити на Мантру Ваджраяну. З чистою свідомістю йдеш за вчителем, досягаєш вчення про внутрішню природу перероджень і досягаєш чотири види абхішеки для передачі та мудрості. Глибоке розуміння абхішеки поступово приходить через ясне бачення, старанне вдосконалення та досягнення самозречення. З вченнями Будд та раціональними думками людина шукатиме себе, але не зможе знайти себе. Це принцип самозречення Пробудженої людини. Виявляючи таке самозречення, можна в медитації увійти в стан праведного спокою, утримуватися від неправильних думок і не дозволити їм виникати знову. З такою вільною від уявлень свідомістю можна продовжувати нерухомо медитувати. Після місяців і років людина зможе увійти в стан повного спокою.

Таким чином вона продовжуватиме практику з твердою та праведною волею, яка не дозволить їй впасти у сонливість. Ступінь пробудження поступово зростатиме, людина проявлятиметься, але не показуватиме себе; вона ясна і світла, але водночас на вигляд не відрізняється від інших. Ці явища прості й зрозумілі і водночас вони

є проявом рішучості людини. Дехто вважає такий стан священним явищем, оскільки земна людина навряд чи зможе відчутти таке.

Тільки увійшовши на першу з десяти попередніх стадій, людина зможе побачити реальні священні картини й зможе вивчати Дхарму, йдучи за цими картинами. Інші картини, що з'являються під час медитації, такі як бачення образу Будди, є лише дрібними випробуваннями під час практики і не мають істотного значення.

Перш ніж увійти в стан медитації (з візуальними картинами чи без них), потрібно спочатку розвинути милосердне серце — і все це заради живих істот. Перед тим як поринути в споглядальну (медитативну) практику, потрібно досягти чистоти свідомості. І нарешті, людина присвячує (віддає) усі свої заслуги та чесноти живим істотам. Робити все це без упущень — це найсвятенніший шлях. Нині я по-справжньому розумію ці принципи!

Люди, що голодують, знають, що їжа усуне їхнє почуття голоду. Але це «знання» саме собою нічого не означає і не може вирішити проблему голоду. Щоб її вирішити, потрібно практично прийняти їжу. Подібним чином, можливо, хтось знає деякі теорії про пустоту. Але ці знання самі собою марні, оскільки потрібно самому випробувати це, посилюючи стан споглядання з мудрістю. Для йогів пустота означає відсутність пояснень, відсутність упущень і уподібнення практикувальникам Тантри. Це моє обмежене розуміння. Щоб повністю віддаватися такій практиці, потрібно долати втому і голод і, подібно до мертвого, відкинути всі почуття. Без страху смерті й без хвилювань у свідомості можна старанно дотримуватися Дхарми. Я, Міларепа, не можу запропонувати незрівнянно милосердному Майстрові та його дружині жодних матеріальних подарунків чи грошей. Я можу тільки присвятити вам свою практику та досягнення всього мого життя. Слідуючи Дхармі (Закону), я присвячу себе священній Чистій Землі — це й буде моїм підношенням для вас.

Потім я заспівав ще одну пісню.

Вчитель дослухав до кінця і радісно сказав: «Сину, невже ти досяг цього рівня?» Його дружина теж була дуже рада: «Сину, ти старанно працював і опанував багато мудрості».

Ми довго спілкувалися, говорячи про практику, а потім я повернувся до печери медитувати.

Одного разу Майстер вирушив до місцевості У поширювати Дхарму. Якось увечері, закінчивши обряд поклоніння, він згадав деякі частини вчення Наропи, які були незрозумілі йому. Дакіні також дали йому кілька натяків, тож Майстер вирішив знову поїхати до Індії до свого вчителя Наропи.

Через кілька днів після повернення Вчителя до Дходрака мені наснився сон. До мене прийшла дівчина в зеленому шовковому одязі із кістяними прикрасами. Її чоло і груди прикрашав золотий еліксир. Вона сказала мені: «Сину, ти так довго практикуєш. Тепер ти знайшов Махамудру, священні заклинання і пізнав суть шести методів Дхарми для досягнення сутності Будди. Але, як і раніше, ти не знаєш заклинань про вихід і переміщення для моментального досягнення статусу Будди, чи не так?» Я подумав: «Ця жінка виглядає як Дакіні, але чи справжня вона чи демон? Хай там що, мій Майстер знає Дхарму Будди цілком. Якщо це вказівки від Дакіні, то я мушу навчитися цих заклинань у свого Майстра». Так я зламав перегородку на виході з печери, вийшов і подався до Майстра. Майстер сказав: «Сину, чому ти перервав самотню медитацію. Навіщо ти вийшов назовні? Поясни, будь ласка. Стережися демонів!»

Я відповів: «Минулої ночі уві сні до мене прийшла жінка. Вона веліла мені шукати Дхарму виходу та переміщення. Не знаю, хто це був — демон чи Дакіні. Якщо Дакіні, то я хотів би навчитися заклинань виходу та переміщення». Вчитель трохи подумав і сказав: «Це Дакіні, не демон. Коли я залишав Індію, Вчитель Наропа

говорив про заклинання виходу та переміщення. Я хотів навчитися цього, і він сказав пошукати у священних писаннях. Ми присвятили цьому цілий день. Там було багато книг на схожі теми, але ми не знайшли жодної про вихід та переміщення. Кілька днів тому, коли я був в місцевості У, я також отримав натяк про пошук цієї Дхарми. Крім того були деякі заклинання, про значення яких мені потрібно було спитати в Учителя. Тому я вирішив знову вирушити до Індії та зустрітися з Учителем Наропою». Почувши ці слова, всі почали відмовляти мене йти туди. «Майстре, будь ласка, змініть своє рішення, адже вам буде важко йти через ваш похилий вік», — говорили учні. Але Майстер не слухав, він був твердий. Він обміняв підношення учнів на чашу золота, взяв її з собою і вирушив до Індії. На той час преподобний Наропа медитував у певному місці. Майстер Марпа питав про нього, ризикував своїм життям у безуспішних пошуках. Оскільки він побачив знак, що вказує на те, що він може зустрітися з Вчителем Наропою, він віддано продовжував пошуки, і вони зустрілися в лісі. Вчитель попросив Наропу вирушити до монастиря Пуллахарі та навчити його Дхарми виходу та переміщення. Наропа запитав: «Попросити це було твоєю ідеєю чи це натяк від Будд?»

Майстер Марпа відповів: «Це не моя ідея, й Дакіні також мені цього не говорили. У мене є учень на ім'я Топага, от Дакіні й наказали йому дізнатися про це. Він запитав мене, тому я знову прийшов до Індії».

Преподобний Наропа здивувався: «О, це дуже велика рідкість. Я не очікував, що в такому темному місці, як Тибет, такий великий мудрець зможе, подібно до сонця, осяяти засніжені гори». Він склав разом долоні, а потім поклав їх на голову і заспівав:

«Серед північної імлі

Засніжені гори точно осяяло сонячне світло.

Почувши ім'я Топага,
Я щиро вітаю його».

Проспівавши ці рядки, він знову склав долоні разом, заплющив очі і три рази вклонився до землі на північ. Дерева у цьому регіоні також вклонилися разом із ним тричі. Навіть сьогодні гори та дерева біля монастиря Пуллахарі досі зберігають таке положення, ніби кланяються на північ у бік Тибету.

Потім преподобний Наропа навчив Майстра Марпу заклинань Дакіні та Дхарми виходу й переміщення.

Щоб подивитися на кармічні зв'язки, преподобний Наропа відкрив мандалу. Майстер Марпа насамперед вклонився божествам мандали, а не Вчителю Наропі. На підставі цієї ознаки Вчитель Наропа зрозумів, що нащадки Марпи не матимуть довгого життя, але його Дхарма безперервно передаватиметься з покоління в покоління, як широка річка, і буде вічною в цьому світі.

Отримавши Дхарму, Майстер Марпа повернувся до Тибету.

Як і віщувало доленосне поклоніння Марпи, його син помер молодим. Через рік після його смерті учні зібралися разом і кілька старших із них запитали Майстра Марпу: «Майстре, ви нічим не відрізняєтеся від Будди. Оскільки у нас як живих істот не вистачає чеснот, ви також, схоже, старієте. Як ми маємо у майбутньому поширювати нашу Дхарму Усної передачі? Чи може Майстер навчити нас?»

Майстер відповів: «Я здобув усне знання від Вчителя Наропи. Воно засноване на знаменнях та видіннях. Майстер Наропа також зробив гарні пророцтва. Будь ласка, повертайтеся до молитов і розкажіть мені завтра про ваші видіння». Наступного дня учні поділилися своїми снами. Їх зміст був дуже добрим, але не повністю відповідав передбаченню.

Я став перед Майстром і в подробицях описав свій сон про чотири стовпи.

Майстер Марпа дуже зрадів і сказав: «Це велике бачення. Дакmemo, будь ласка, приготуй найкращу їжу та підношення для поклоніння!» Коли його дружина приготувала їжу і старші учні зібралися, Майстер сказав: «Міла Дордже Г'яльцен минулої ночі бачив один сон. Це рідкість». Старші учні попросили Вчителя роз'яснити бачення. Він з радістю погодився і заспівав пісню з тлумаченням сну.

Коли Майстер Марпа закінчив, учні були дуже щасливі.

Майстер передав учням багато секретних поезій. Він увесь день роз'яснював їм Дхарму та попросив їх усю ніч медитувати. У всіх побільшало рішучості, а відчуття посилювалися.

Якось увечері, навчаючи учнів «материнської тантри» абхішеки, Майстер подумав про те, що слід навчати кожного учня відповідно до його схильностей. Наступного дня на світанку Майстер, за допомогою надздібностей, подивився на учнів своїм всепроникливим поглядом і зрозумів, що Нгоктон Чодор поширюватиме Дхарму Хеваджри, Метон Цонпо практикуватиме ясне світло, Цуртон Ванге слідуватиме принципу переміщення свідомості, а я зосереджуся на Туммо (*внутрішньому*).

Після цього Майстер навчив ламу Нгоктона поширенню шести цілей та чотирьох методів, а також додаткових заклинань. Крім того, Майстер дав йому шість прикрас, рубінові чотки та ритуальне начиння, які раніше належали Наропі, а також пояснення до священних писань на санскриті, щоб у майбутньому він зміг поширювати Дхарму.

Цуртона Ванге Майстер навчив відкриття тім'ячка (*місця на черепі, де кістки плоду немовляти ще не зрослися*) для переміщення свідомості — методу, за допомогою якого можна літати в небі подібно до птаха. Майстер також дав йому волосся, нігті та пігулки Наропи, а також ритуальний головний убір, прикрашений зображеннями п'яти Будд, щоб він міг рятувати людей шляхом переміщення свідомості.

Метона Цонпо Майстер навчив методів «випромінювання яскравого світла вночі». Потім дав йому нефритовий товкачик Наропи у вигляді Ваджри (*ваджра, як вважається, є священною зброєю, це палиця, жезл або скіпетр, що сполучає в собі властивості меча, булави й списа*), барабан і чашу з черепа, а також наказав йому зосередитися на бардо (*проміжний стан між смертю та переродженням*).

Мені Майстер передав принципи «внутрішнього жару», метод, який нагадував запалювання дров, щоб добути вогонь. Давши мені шапку преподобного Майтріпи (*відомий індійський буддист з тантричної школи*) та чашу Наропи, він сказав: «Тобі треба практикувати у засніжених горах».

Після оголошення пророцтв Дхарми всі лами прийшли на ритуал поклоніння. Коли всі сіли, Майстер сказав: «Я навчив вас заклинань відповідно до вашого наперед визначеного зв'язку. Вам потрібно на основі цього розповсюджувати Дхарму, й у вас неодмінно буде світле майбутнє! Мій син уже помер. Я ставився до вас, як до своїх синів, передав вам усі заклинання та силу. Вам потрібно бути старанними й неодмінно добре попрацювати на благо живих істот!»

Потім усі старші учні повернулися туди, звідки прийшли. А мені Майстер сказав: «Ти залишайся тут ще кілька років. Я зроблю тобі обряд абхішеки і передам особливі заклинання. Ти також зможеш поділитися зі мною своїми відчуттями та розуміннями. Швидше вирушай медитувати!» Так я повернувся до печери, де Майстер Наропа колись робив свої передбачення.

Вчитель і його дружина часто приносили мені їжу та речі, як підношення. Вони були дуже добрими до мене.

Частина 7

Речунгпа запитав вельмишановного Міларепу: «Учителю, чи прожили Ви там кілька років відповідно до настанов Мастера Марпи?»

Високоповажний відповів: «Я не залишався там довго. Проживши там якийсь час, я повернувся до свого рідного міста. Я розповім вам, чому пішов додому».

[Далі йде розповідь Міларепи.]

Медитуючи на самоті, я старанно практикував у спокої й досяг великих успіхів. Я ніколи не спав, але одного ранку відчув сонливість і заснув. Мені наснився сон, що я повернувся до свого будинку в Кьянгатсі. Я побачив, що мій дім із чотирма стовпами та вісьмома балками занепав, як старе вісляче вухо. Найцінніша сімейна реліквія — священне писання Махаратнакута-сутри (*стародавня збірка буддійських сутр Махаяни*), — промокла й порвалася через дощову воду, що крапала з даху. Земля Трикутника Орма була вся вкрита ожиною й повзучими бур'янами. Моя мати померла, а сестра стала жебрачкою і поневірялася у віддалених краях. Згадавши про трагедії, які я пережив з дитинства, і про те, скільки років не бачив матері, на серці мені стало нестерпно боляче. Я плакав і викрикував: «Мамо! Сестро Пето!» Я прокинувся від плачу, а мій одяг був мокрим від сліз. Думуючи про матір, я не міг стримати сліз і вирішив повернутись до неї.

На світанку я, не роздумуючи, зламав вхід у печеру і попрямував до спальні Майстра, аби дістати дозвіл повернутися до мого рідного міста. Майстер спав. Я став навколішки перед його ліжком, щоб пояснити йому моє рішення.

Майстер прокинувся.

В цей час ранкове світло проникало у вікно, і промінь його падав на голову Майстра Марпи, що лежала на подушці. Тим часом його дружина прийшла зі сніданком. Майстер Марпа запитав: «Сину мій, чому ти раптово вийшов із медитації? Це через демона, який створює перешкоди? Швидко повертайся до практики у спокої!»

Я розповів Майстрові про свій сон і про те, як багато думав про матір.

Майстер сказав: «Сину, коли ти вперше прийшов сюди, то сказав, що більше не турбуєшся про свою родину та односельців. Крім того, ти залишив рідне місто багато років тому. Навіть якщо ти повернешся, то не зможеш побачити свою матір. Щодо інших [знайомих] людей, я не впевнений, що ти зможеш зіткнутися з ними. Ти багато років жив в У-Цангу, а потім ще кілька років у мене. Якщо ти сповнений рішучості повернутися, я можу тебе відпустити. Ти згадав, що повернешся до свого села, а потім повернешся сюди. Ти можеш так думати, але, мабуть, так не вийде. Коли ти зайшов, я спав. Це натяк на те, що ми більше не побачимось у цьому житті!

Однак сонячне світло освітлює мою кімнату, а це означає, що твоя Дхарма сяятиме в «Десяти напрямках», подібно до ранкового сонця. Моя маківка була на сонці, а це означало, що твоя Дхарма буде поширюватися і процвітатиме. За збігом обставин Дакмема увійшла з їжею, вказуючи на те, що ти маєш харчуватися Самаєю (*обітами чи заповідями*).

Що ж! Здається, я не маю вибору, крім як відпустити тебе. Дакмемо, будь ласка, приготуй хороше підношення».

Після того, як дружина Майстра приготувала підношення, він встановив мандалу і зробив для мене абхішеку на «шляху дозрівання», якому усно навчали Дакіні. Він також обдарував мене всіма нечуваними заклинаннями про звільнення.

Учитель сказав: «О, ці заклинання були пророцтвом Високоповажного Наропи, і він попросив мене навчити тебе їх. Ти

повинен дотримуватися пророцтв Дакіні й передавати ці заклинання учневі з кращою природною основою до тринадцятого покоління.

Якщо хтось навчає цій Дхармі за гроші, славу, повагу чи особисті уподобання, це є порушенням настанов Дакіні. Ти повинен особливо дорожити цими усними вченнями і практикувати відповідно до цих заклинань. Якщо ти зустрінеш учня з дуже гарною природною основою, навіть якщо він бідний і не має жодних матеріальних благ, які можна було б використовувати як підношення, ти все одно маєш зробити йому абхішеку і передати заклинання, а також допомогти йому, щоб він міг поширювати Дхарму. Що стосується всіх видів мук, які Майстер Тілопа завдав Майстрові Наропі, або всіх видів страждань, які я завдав тобі, ці методи марні для людей з поганою природною основою. Тому, будь ласка, не використовуй їх більше. Нині навіть в Індії практика Дхарми ослабла. Отже, ці дуже суворі методи більше не підходять для Тибету.

Усього існує дев'ять комплектів Дхарми Дакіні, і я навчив тебе чотирьох з них. Щодо решти п'яти, то один із моїх учнів поїде пізніше до Індії та вивчить їх. Йому передадуть ці знання учні Наропи. Вони принесуть величезну користь живим істотам, і ти маєш прагнути шукати цю Дхарму.

Ти можеш подумати: я дуже бідний, і я не маю підношення. Хіба Майстер навчить мене всіх заклинань? Будь ласка, не сумнівайся. Ти знаєш, я взагалі не звертаю уваги на матеріальні дари. Якщо ти старанно практикуєш і використовуєш це як підношення, це той дар, який мені дійсно подобається. Ти маєш докласти великих зусиль і досягти успіху!

Я навчив тебе всій унікальній Дхармі майстра Наропи та усних вчень Дакіні. Майстер Наропа навчав цих заклинань тільки мене, більше нікого. Я передав їх тобі, як перелив усю воду з однієї пляшки в іншу, без жодної краплі. Щоб показати тобі, що сказане мною — це

правда, і що я не перебільшую, присягаюся зараз всіма Майстрами, Буддами та Божествами».

Після цих слів він поклав мені руку на маківку і сказав: «Сину, коли зараз бачу, що ти йдеш, цього разу мені дуже сумно на серці. Але всі наперед визначені Дхарми у будь-якому разі минуші. Я нічого не можу зробити. Будь ласка, не поспішай йти. Залишся тут на ще кілька днів, щоб прочитати всі заклинання. Якщо в тебе є запитання, постав їх мені, і я допоможу тобі з ними».

За вказівкою Майстра, я пробув там кілька днів і прояснив усе, що було незрозуміло. Майстер сказав: «Дакmemo, будь ласка, приготуй найкраще підношення на прощання з Мілою». Дружина Майстра приготувала підношення для Майстрів, Будд, Бодхісаттв, Дакіні та божественних охоронців, а також бенкет для братів Ваджри. Майстер повністю розкрив свої здібності. Іноді він проявлявся як божества Хеваджри, іноді як божества Чакрасамвари, а іноді як божества Гухьясамаджи. Його чудові прикраси включали дзвіночок Ваджри, товкачик Ваджри, колесо, коштовності, квітка лотоса й меч; червоні, білі та сині звуки «Ом, Ах і Хум». (*Слова «Ом, Ах, Хум» лежать в основі всіх таємних віршів, де Ом — червоний, Ах — білий, а Хум — синій*). Ці три слова випромінювали інтенсивне світло з усілякими небувалими проявами. Майстер сказав: «Все це просто надприродні сили тіла. Навіть якби їх можна було показати у великому масштабі, вони все одно є сформованими ілюзіями, від яких мало користі. Я зараз показав їх тобі, Міларепо, бо сьогодні ми прощаємось з тобою».

Побачивши, як Майстер випромінює доброчесність, подібну до доброчесності Будди, я дуже зрадив, думаючи: «Я неодмінно буду старанно вдосконалюватися і також досягну надзвичайних здібностей, які має Майстер».

Майстер запитав: «Ти бачив? Тепер ти маєш рішучість?»

Я відповів: «Я бачив, Майстре! Я не можу не бути рішучим. Я хочу старанно вдосконалюватися і в майбутньому отримати такі ж надздібності, як у Майстра».

Майстер мовив: «Так, тобі треба добре практикувати. Будь ласка, пам'ятай мої вчення, які подібні до ілюзій, і практикуй, поки не досягнеш цього рівня. Що стосується місць для практики вдосконалення, тобі слід використовувати печери у снігових горах, високогірні долини та дрімучі ліси. Ти можеш вирушити в місця з печерами, де практикували індійські майстри, або Лапчі Гангра, одну з двадцяти чотирьох священних земель. Є ще Йолмо Гангра, як передбачено в Аватамсака-сутрі, і Чубар в околицях Дріна, де часто збираються Дакіні. Все це добрі місця для медитації. Крім того, інші віддалені місця без людей можуть бути слухними, якщо є сприятливий наперед визначений зв'язок. Ти маєш досягти успіху, практикуючи в цих місцях.

На сході також є священні місця, але передвизначеність ще не настала. У міру того як ти в майбутньому поширюватимеш Дхарму, деякі люди зростатимуть і процвітатимуть у цих місцях.

Ти повинен піти й практикувати у згаданих вище священних місцях, як і було передбачено. Якщо ти матимеш там досягнення, вони також стануть підношенням для Майстра, нагородою для батьків і благом для живих істот. Ніщо інше, крім досягнення стану Будди, не може вважатися кращим підношенням, кращим проявом вдячності та справжньої турботи про інших. Якщо людина не може досягти успіху, навіть якщо вона проживе сто років, вона просто проживе довше і ще й зробить більше гріхів у своєму житті. Тому ти маєш залишити будь-яку жадібність у житті й всяку тугу за цим земним світом. Не спілкуйся з людьми, які займаються мирськими справами чи порожніми розмовами про безглузді речі. Ти маєш усім серцем прагнути йти вперед у своєму вдосконаленні!»

Промовивши це, Майстер пролив сльози. Дивлячись на мене з милосердям, він продовжив: «Сину, як твій батько, я більше не зможу побачити тебе в цьому світі. Я ніколи не забуду про тебе. Не забувай і ти про мене. Якщо ти зможеш дотримуватися моїх слів, ми обов'язково зустрінемося в майбутньому в Дхагпа Кхадро (*одна з Чистих Земель*). Сину, ти маєш бути щасливим!

Коли ти практикуватимеш у майбутньому, то зіткнешся з серйозною перепоною для потоку енергії. У цей час ти можеш відкрити це та прочитати. Будь ласка, не відкривай цього раніше». З цими словами Майстер дав мені листа, запечатаного воском. Я запам'ятав слова Майстра і відчув їхню неймовірну користь і силу. Щоразу, коли я згадував вчення Майстра, моє милосердя зростало і я досягав успіхів у вдосконаленні. Глибоке милосердя Майстра справді не можна описати словами!

Потім Майстер сказав своїй дружині: «Дакmemo, будь ласка, підготуйся до завтрашньої поїздки Міли, Великого Мага. Попри те, що мені дуже сумно, я все одно прийду проводити його. Сину, побудьмо сьогодні разом, щоб ми, батько та син, могли поговорити».

Тієї ночі я залишився в кімнаті Майстра. Його дружина була дуже засмучена і весь час плакала. Майстер сказав: «Дакmemo, чому ти плачеш? Він уже вивчив у Майстра найглибші заклинання Дакіні й збирається медитувати у печері. Навіщо плакати з цього приводу? Живі істоти мають внутрішню природу Будди. Через невігластво вони не можуть усвідомити цього й натомість помирають від болю. Насправді ті, хто живе в цьому людському світі, але не слідує Дхармі, найжалюгідніші. Це ті, кого ми маємо жаліти. Але якщо ти будеш лити сльози через них, тобі доведеться плакати весь день».

Дружина Майстра сказала: «Ваші слова правильні. Але хто може мати таке милосердя? Мій власний син був виключно розумний як у мирській, так і в надмирській Дхармі. Він мав великі досягнення, які принесли б користь йому та іншим. Але він помер, і мені було дуже

боляче. Тепер учень, який завжди так покірливо слухає тебе, не робить помилок і живе з вірою, мудрістю та добротою, збирається піти. У тебе ніколи раніше не було такого гарного учня. Тож я не можу стримати свого суму...» Не встигла вона домовити, як у неї потекло ще більше сліз, і вона знову заридала.

Я теж не міг стримати сліз, а Майстер витирав рукою свої сльози. Ми не хотіли розлучатися, тому нам усім було боляче і ми не знали, що казати. Тож тієї ночі насправді ми майже не розмовляли.

Наступного ранку Майстер та учні (разом зі мною тринадцять осіб) пройшли кілька кілометрів з підношеннями їжі, щоб проводити мене. Усі були у поганому настрої через прощання. Досягнувши Схилу Розповсюдження Дхарми, звідки можна було бачити далекі краєвиди у всіх напрямках, ми сіли й приготувалися до ритуалу поклоніння.

Майстер узяв мене за руки й сказав: «Сину, ти зараз прямуєш до У-Цангу. Там багато розбійників, і я подумав, щоб послати когось із тобою. Але з кармічних причин тобі потрібно мандрувати самотійно. Хоча ти один, я молитимуся за твій захист Майстрам, Божествам, Дакіні та божественним охоронцям. Тобі не треба турбуватися і в дорозі все буде добре. Однак, ти маєш бути обережним.

Ти можеш спочатку піти до Нгоктон-лами й порівняти з ним заклинання, щоб побачити, чи є якісь відмінності. Звідти можна йти додому. Ти можеш залишитись у своєму рідному місті лише на сім днів. Після цього тобі слід вирушити медитувати в гори, щоб принести користь собі та іншим».

Дружина Майстра приготувала для моєї подорожі одяг, головний убір, взуття та їжу. Вона віддала їх мені і сказала зі сльозами на очах: «Сину, це лише матеріальні цінності. Це востаннє, коли я дивлюся на тебе, як твоя мати. Бажаю тобі безпечного шляху та щастя. Будь ласка, обіцяй, що ми зустрінемося в Оддіяні (*землі Дакіні*)!»

Закінчивши, вона знову заплакала від горя. Багато людей, які прийшли проводити мене, теж були у сльозах. Я щиро вклонився Майстрові та його дружині, торкнувшись головою їхніх ніг для благословення, після чого ми розлучилися.

Час від часу я озирався назад. Після прощання усі ще досі плакали. Гірські дороги повільно згиналися, і поступово я вже перестав бачити Майстра та його дружину.

Пройшовши деякий час і перейшовши струмок, я озирнувся. Було надто далеко, щоб ясно бачити, але я міг розрізнити силуети Майстра та інших, які все ще дивились у моєму напрямку. Відчуваючи пригніченість, я ледь не побіг назад. З іншого боку я знав, що вивчив заклинання для досягнення досконалості. Поки я не роблю дій, які створюють погану карму, поки я весь час думаю про Майстра і вклоняюсь йому, це все одно, що я залишаюсь поряд із ним. Я думав: «Обов'язково зустрінуся з Майстром та його дружиною в Дхагпа Кхадро (*Чиста Земля*). Цього разу я можу спочатку піти додому, щоб відвідати матір. Потім я повернуся до Майстра». Отже, я придушив смуток у своєму серці й пішов до Нгоктон-лами.

Після зустрічі з Нгоктон-ламою я порівняв свої заклинання з ним. Він краще за мене пояснював Тантру і тлумачив Дхарму, але я був не слабший за нього в заклинаннях для вдосконалення. Особливо усних навчань Дакіні я насправді знав більше, ніж він. Зрештою я вклонився йому до землі, загадав бажання і подався додому.

Це було п'ятнадцять днів ходьби, але я прибув туди за три дні. Я подумав: «Ефект медитації справді приголомшливий!»

Речунгпа запитав: «Учителю, після того, як ви повернулися до свого рідного міста, чи це було схоже на те, що ви бачили уві сні? Ви побачили свою матір?»

Високоповажний відповів: «Стан мого будинку був саме таким, як уві сні. Я не побачив матері».

Речунгпа запитав: «Що було, коли Ви повернулися додому? Ви зустрічали когось у селі?»

Високоповажний відповів: «Коли я опинився неподалік від рідного міста, то зупинився біля річки вгору за течією від села, звідки було видно мій будинок. Там я зустрів багато дітей з вівцями. Я запитав: «Діти, можу я запитати, хто живе в цьому великому особняку?»

Старший хлопчик відповів: «Цей будинок називався будинком з чотирма колонами та вісьмома балками. Окрім привидів, там ніхто не живе».

«Де ж господарі будинку? Вони померли чи поїхали?» — знову запитав я.

«Ця родина була найбагатшою у селі і мала лише одного сина. Оскільки батько рано помер і його заповіт не було виконано належним чином, родичі забрали все сімейне багатство. Коли син виріс і затребував майно назад, родичі не захотіли повертати його. Тоді син присягнувся вивчити заклинання. Заклинаннями й градом він убив багато людей і завдав серйозної шкоди селу. Усі мешканці нашого села боялися його божественних охоронців. Ми не наважуємося глянути на його дім, не кажучи вже про те, щоб увійти до нього! Я думаю, що в цьому будинку зараз лише труп його матері та привиди. У сина була молодша сестра, яка була дуже бідна та відмовилася від тіла матері. Вона пішла просити милостиню. Щодо сина, то ми про нього нічого не чули багато років. Ми не знаємо, чи живий він ще. Хтось сказав, що у домі багато священних писань. Якщо ви маєте сміливість, то можете увійти і подивитися», — сказав хлопчик.

Я спитав хлопчика-пастушка: «Скільки років тому це сталося?»

Він відповів: «Його мати померла близько восьми років тому. Я виразно пам'ятаю заклинання й град. Про інші речі чув від дорослих, коли був зовсім маленьким. Я погано пам'ятаю».

Я подумав: «Жителі села боялися моїх божественних охоронців і не наважувалися завдати мені шкоди». Тож я дізнався, що мати померла, а моя сестра блукала округою і просила милостиню. У моє серце увійшов глибокий смуток.

В сутінках, коли нікого не було поруч, я підійшов до річки і довго плакав. Після того як настала темрява, я пішов у село, і все було так само, як уві сні. Поле зовні заросло бур'янами та ожиною. Колись чудовий будинок і сімейний зал для поклоніння Буддам вже занепав. Увійшовши всередину, я виявив писання Махаратнакута-сутри, ушкоджене дощовою водою, з уламками стіни та пташиним послідом. Писання майже перетворилося на гніздо для пацюків та птахів.

Коли я побачив усе це і згадав свої минулі дні, мене охопило сильне почуття смутку. Я підійшов до дверей і побачив велику купу землі, порослу бур'янами й рваний одяг. Розсунувши руками зверху частину землі, я помітив під нею людські рештки. Спочатку я був спантеличений, але потім зрозумів, що ці останки належать моїй матері. Моє горло здавило горем, а серце — сильним болем. Я зомлів. Прийшовши до тями через деякий час, я відразу згадав заклинання Майстра. Через візуалізацію я з'єднав душу матері зі своїм серцем, а також з мудрістю майстрів усної передачі. Поклавши голову на кістки матері, я повністю зосередив своє тіло, мову і розум на глибокій медитації, не наважуючись навіть трохи порушити концентрацію. Це тривало сім днів і ночей, а потім я побачив, як мій батько і мати вирвалися з нижчих царств страждань і перейшли в Чисті Землі.

Через сім днів я вийшов зі стану медитації. Подумавши, я зрозумів, що вся Дхарма про перевтілення безглузда, як безглуздо все на цьому світі. Я задумав побудувати статую Будди з кісток матері й поставити перед нею Махаратнакута-сутру як підношення. Потім я пішов у печеру Дракар Тасо (*печера Зуб Коня Білої Скелі*), щоб старанно вдосконалюватися там вдень і вночі. Якщо я не буду

зосереджений і відриватимуся на вісім мирських вітрів (*сум і радість, втрата і надбання, осуд і хвала, успіх і невдача*), піддавшись спокусі, нехай я швидше помру. Якщо моє серце буде хоч трохи прагнути комфорту чи щастя, я сподіваюся, що Дакіні та божественні охоронці заберуть моє життя. Я рішуче багато разів присягався собі в цьому.

Потім я зібрав останки матері. Після очищення Махаратнакута-сутри від пташиного посліду я виявив, що шкода від дощової води не така вже сильна, і текст все ще можна було прочитати. Несучи на спині кістки матері та Махаратнакута-сутру, я відчував сильне спустошення в серці та сильну рішучість покинути цей світ перероджень. Я вирішив покинути цей світ і старанно практикувати праведну Дхарму. Коли я вийшов за двері, моє серце наповнилося смутком. Поки я йшов, співав пісню про ясне розуміння цього земного світу.

Я продовжував співати і йти, доки не дістався дому вчителя, який навчив мене читати. Але вчитель вже помер. Я віддав усе писання Махаратнакута-сутри його синові як підношення і сказав: «Це писання — моє підношення вам. Чи не могли б ви створити статую Будди з останків моєї матері?»

Син вчителя відповів: «Ні! Я не можу прийняти ваше писання, бо за ним стоять божественні охоронці. Але я можу виліпити для вас статую Будди».

Я сказав: «Будь ласка, не турбуйтеся. Я особисто дав вам це як підношення. Божественні охоронці вас не потурбують».

Він сказав: «Тоді я спокійний». Потім він створив статую Будди з кісток моєї матері та глини. Після ритуалу освячення він помістив її у вежу. Коли все було закінчено, він сказав: «Будь ласка, залиштеся тут на кілька днів, щоб ми могли поговорити».

Я відповів: «У мене немає часу говорити з вами надто довго. Я терміново маю йти вдосконалюватися».

Він сказав: «Як щодо того, щоб залишитися тут зі мною на одну ніч? Мені все ж таки потрібно забезпечити Вас їжею для вдосконалення». Я погодився залишитись там на одну ніч.

Він запитав: «Коли Ви були молоді, то вивчали злі заклинання. Тепер Ви вивчаєте праведну Дхарму. Це дуже добре, і на Вас обов'язково чекають великі досягнення в майбутньому. Чи не могли б Ви розповісти мені, яких майстрів ви зустрічали й чого навчилися?»

Я докладно розповів йому, як спочатку пішов за ламою Червоної школи й знайшов дхарму Дзогчен (*велику досконалість*), а потім навчався у Майстра Марпи.

Вислухавши мене, він сказав: «Це чудово. Якщо це так, то Ви могли б наслідувати приклад Майстра Марпи, знайти будинок і взяти за дружину свою наречену Дзесе. Хіба не добре слідувати традиції свого Майстра?»

Я відповів: «Майстер Марпа одружився, бо хотів таким чином приносити користь живим істотам. Я не маю такої здібності. Там, де стрибає лев, якщо кролик переоцінить свої здібності й теж спробує стрибнути, обов'язково впаде і розіб'ється на смерть. Крім того, я вкрай не люблю цей світ перероджень. Окрім заклинань та Дхарми від Майстра, я нічого не хочу від цього світу. Медитувати в печері — найкращий подарунок для Майстра. Таким чином я наслідую традицію, і це також найкращий спосіб зробити Майстра щасливим. Якщо хтось хоче приносити користь іншим та поширювати Дхарму Будди, цього можна досягти лише за допомогою практики самовдосконалення. Те саме можна сказати й про пропозицію порятунку батьків або про допомогу собі. Окрім практики Дхарми, у мене немає жодних знань, і я не хочу ні про кого дбати й не цікавлюсь нічим іншим.

На цей раз, повернувшись додому, я побачив свій покинутий будинок і розбиту сім'ю. Це змусило мене глибоко зрозуміти, що

життя минуше і непередбачуване. Люди дуже багато працюють, щоб заробити гроші чи накопичити багатство. Але зрештою це просто схоже на сон. Тому я більше, ніж будь-коли, готовий покинути цей світ.

Рідний будинок подібний до будівлі у вогні. Ті, кому ще доведеться страждати, або ті, хто забуває, що пізніше все одно помруть і страждатимуть у нижчих сферах під час реінкарнації, — шукатимуть задоволень у цьому земному світі. Але я дивлюсь крізь це.

Незважаючи на бідність, голод і глузування з боку інших, я витрачу своє життя, щоб удосконалюватися, й принесу цим користь для себе і для живих істот.

Занепад мого дому, смерть матері та відхід сестри дали мені незабутній урок і глибоке розуміння непостійності. Я не міг утриматись і постійно чув крик своєї душі: «Іди медитуй у глибокі гори». У глибоких глибинах свого серця я знову і знову наповнююся рішучістю відмовитися від будь-яких насолод, вичерпати своє життя і присвятити весь свій час практиці Дхарми».

Частина 8

[Далі йде розповідь Міларепи.]

Вранці син мого вчителя (*який навчав мене у дитинстві грамоті*) дав мені в дар мішок обсмаженого ячмінного борошна та упаковку з гарною їжею. Він сказав: «Це для твоєї практики. Будь ласка, пообіцяй, що не забудеш про нас». Я взяв цю їжу й подався медитувати в печеру на горі, що лежить позаду мого будинку. Я їв помірно, змішуючи борошно з водою. Через досить довгий час все моє тіло ослабло, але я мав значні успіхи в практиці. Я вдосконалювався таким чином протягом кількох місяців і зрештою з'їв усе, що мені дали, але був надто слабкий, щоб продовжувати практику. Я подумав: «Треба попросити в селі трохи масла яка

(вершкове масло, виготовлене з молока одомашненого тибетського яка) й обсмаженого ячмінного борошна. Я маю зберегти це тіло, не дати йому померти з голоду, щоб бути здатним продовжувати самовдосконалення».

Я спустився з гори до довколишнього пасовища і побачив там намет, пошитий з вовни яків. Я став біля входу в намет і запитав: «Благодійнику, чи не могли б Ви дати йогу трохи масла?» Виявилося, що це намет, який встановила моя тітка, і вона впізнала мене за голосом. Вона нацькувала на мене злого пса. Щоб захиститися, я кинув у нього кілька каменів. Тітка дістала жердину, яка служила опорою для намету, і підбігла до мене, лаючись: «Ах, ти марнотрато! Ворог своїх родичів! Чорт нашого села! Як не соромно тобі! Що ти тут забув? У жодній родині не хотіли б мати такого сина!» Вона без кінця лаялась і махала жердиною з наміром ударити мене. Я почав тікати, але тіло було слабким через недоїдання. Я спіткнувся об камінь і впав у маленький струмок. Тітка продовжувала кричати й бити мене жердиною. Я не здавався й зміг підвестися. Спираючись на ціпок, зі сльозами на очах я почав їй співати.

Дівчина, що вийшла з тітчиного намету, почула мою пісню, і з жалю до мене у неї на очі навернулися сльози. Тітка також відчула себе ніяково і повернулася до намету. Вона попросила дівчину винести мені масло і сир у шкіряній сумці. Відійшовши від намету тітки, я, накульгуючи, продовжував просити їжі і обходив намет за наметом. Я не знав, хто ці люди, але всі вони знали мене. Коли я підходив, вони уважно розглядали мене і давали велику кількість гарної їжі. Думаючи про те, з яким ставленням зустріла мене тітка, я боявся, що дядько теж створить мені неприємності. Тому я вирішив, що краще попросити їжі десь в іншому місці. З цією думкою, щоб випросити ще їжі, я пішов до іншого села.

Хіба я знав, що старий дід дядька розвалився, і він багато років тому переїхав до цього села? У невіданні я підійшов до його дверей.

Дядько побачив мене і навіть підстрибнув. Він кричав: «Скотино! Марнотратнику! Я вже такий старий і немічний. Але я чекав на тебе все своє життя!» І він почав кидати в мене каміння. Я почав тікати. Увійшовши до свого будинку, він узяв лук зі стрілами. Дядько вийшов і почав кричати: «Безсовісний ти марнотратнику! Скільки зла завдав ти цьому селу й тобі ще мало? Гей, сусіди та родичі! Швидше виходьте! Наш ворог тут!» Відгукнувшись на поклик дядька, багато молодих людей вийшли, щоб допомогти закидати мене камінням. Усі вони в минулому постраждали через мене. Побачивши, що відбувається, я почав побоюватися, що вони можуть забити мене камінням до смерті. Тому я почав гнівно махати руками й крикнув: «Учителі та боги! Вдосконалювальник зустрівся з ворогами, які хочуть позбавити його життя! Божественні охоронці, будь ласка, оберніть назад це каміння з темними стрілами! Навіть якщо я помру, божественні охоронці не помруть!»

Почувши ці слова, всі, хто нападав, злякалися і стали заспокоювати дядька. Деякі мешканці села, які відчували жалість до мене, підійшли, щоб допомогти вирішити цю суперечність. Ті, що кидали в мене каміння, також підійшли, щоб попросити вибачення. Усі вони принесли мені багато їжі. Лиш мій дядько не хотів миритися зі мною й дати милостиню. Я взяв випрошене й повільно пішов у бік печери. Оскільки я перебував поблизу цього села, вони могли відчувати гнів і занепокоєння, тому я подумував про те, що варто якнайшвидше покинути це місце.

Тієї ночі мені наснився сон, у якому я побачив знак, що треба залишитися ще на кілька днів. Я вирішив так і вчинити.

За кілька днів прийшла Дзесе і принесла дуже гарну їжу й вино. Вона обійняла мене й почала голосно плакати. Схлипуючи, вона докладно розповіла, як померла моя мати і як сестра блукала далеко від дому. Почувши таку сумну розповідь, я також гірко плавав.

Через деякий час я витер свої сльози і запитав у Дзесе: «Ти все ще не вийшла заміж?»

«Люди бояться твоїх божественних охоронців, і ніхто не наважується взяти мене за дружину. Навіть якби хтось і хотів, я сама не хочу виходити заміж! Ти практикуєш праведний Закон, і це так чудово».

Дзесе замовкла на деякий час і потім спитала мене: «Що ти думаєш робити зі своїм домом та землею?»

Я знав, що вона мала на думці. Я подумав: «Те, що я залишив мирське життя й залишив сім'ю, щоб дотримуватися праведного Закону, сталося цілком завдяки милості вчителя Марпи. Дзесе треба мати позитивне враження про Закон Будди. Це було б для неї найкраще. Їй потрібно самій вирішити, як подбати про ці мирські справи. Я маю пояснити їй це».

Я їй сказав: «Якщо зустрінеш мою сестру Пету, будь ласка, передай їй мій дім та всю землю. А до цього часу користуйся на своє задоволення цим сімейним майном. Якщо стане відомо, що Пета померла, тоді я передаю цей дім і землю на твоє розпорядження».

«А ти сам не хочеш використовувати це майно?» — запитала вона.

Я відповів: «Я займаюся самовдосконаленням на самоті й живу, як щур чи птах, тому ця земля мені не потрібна. Навіть якби в моєму розпорядженні було все майно на цьому світі, все одно я не зміг би забрати його із собою зі смертю. Якщо я відмовлюся від усього зараз, то буду щасливий і в майбутньому, і щасливий зараз. Я роблю зовсім не так, як звичайні люди. Тому з цього часу, будь ласка, не стався до мене, як до звичайної людини».

Вона запитала: «То ти, виходить, не згоден з усіма іншими, хто практикує Дхарму?»

Я відповів: «Якщо хтось вивчає Дхарму з метою стати відомим, він вивчатиме канони й досліджуватиме Дхарму. Він буде щасливий, коли його школа вдосконалення перемагає, і радий, коли програють

інші. Значить, він прагне лише слави та особистої вигоди. Він просто формально носить жовту рясу і лише стверджує, що вивчає Дхарму. Я проти таких людей. З іншого боку, якщо в людини мета чиста і щира, тоді хоч до якої школи вона належить, вона все одно прямуватиме до Пробудження, ось тоді я не проти неї. Таким чином, я не схвалюю тих, хто по суті має нечисті наміри».

Дзесе сказала: «Ніколи ще я не чула, щоб хтось так збіднів і ходив у лахмітті, вивчаючи Дхарму. Якої гілки Махаяни ти дотримуєшся?»

«Це найсвятіший з усіх методів. Він полягає в тому, щоб залишити вісім мирських уподобань та досягти стану Будди за одне життя», — пояснив я.

«Твої слова та поведінка не такі, як у всіх інших учителів. Але, мабуть, хтось із вас помиляється. Оскільки і те, й інше є Дхармою, я все ж таки більше віддаю перевагу їхньому методу», — відповіла вона.

Я відповів: «Мені не подобаються ті вчителі, якими захоплюються ваші мирські люди. Зміст Дхарми у них такий самий, як і в моїй школі. Але якщо людина одягає жовту рясу і водночас нею все ще керують вісім мирських вітрів, тоді це займе значно більше часу, щоб така людина досягла стану Будди. Ти, можливо, цього не зрозумієш. Якщо говорити простіше, якщо в тебе є рішучість, то найкраще буде, щоб ти прагнула практикувати Дхарму. А якщо не можеш так, то тобі слід просто займатися землею та домом».

Дзесе сказала: «Мені не потрібний твій дім і твоя земля. Просто віддай їх своїй сестрі. Я практикуватиму Дхарму, але не можу займатися за твоїм методом самовдосконалення», — сказавши це, вона пішла.

Через кілька днів тітка почула, що я більше не хочу дбати про свій будинок і землю. Вона була вражена і подумала: «Хоча він сказав, що слідує словам свого Майстра, і йому не потрібна ця власність, треба переконатися, що це правда». Вона прийшла побачитися зі

мною і принесла їжі та вина. Побачивши мене, вона сказала: «Племіннику, я вчинила неправильно кілька днів тому. Ти практикуєш Дхарму, тому, будь ласка, будь терплячий і пробач мені. Я хотіла б обробляти твоє поле і платити тобі оренду щомісяця. Шкода, якщо на твоїй землі буде порожньо. Що ти думаєш про це?»

Я сказав: «Чудово! Мені лише потрібен один кхал (близько 13 кілограмів) борошна щомісяця. Решту можеш залишати собі». Тітка була дуже рада і щаслива.

Через два місяці вона повернулася і сказала: «Усі кажуть, що якщо хтось обробляє твоє поле, то божественні охоронці злитимуться і нашлють покарання. Будь ласка, не насилайте бід!»

Я відповів: «Навіщо мені робити це? У тебе є чесноти, тому, будь ласка, не турбуйся. Просто обробляй землю і принось мені їжу».

Вона сказала: «Якщо так, то я спокійна. Ти можеш дати обіцянку?»

Я подумав: «Навіщо вона просить про це? Навіть якщо вона має погані наміри, ця несприятлива умова може стати сприятливою», — тому я дав обіцянку, і вона пішла задоволеною.

Я й далі практикував у печері.

Хоча я докладав усіх зусиль, але все ще не міг досягти чесноти внутрішньої теплоти. У той час, коли я міркував про те, що робити, мені наснився сон. У цьому сні я побачив, що обробляю поле, і це було дуже важко. Копати землю було важко, хоч я дуже старався. Саме тоді, коли я збирався залишити цю справу, з небес зійшов Майстер Марпа і сказав: «Сину! Старанно ори землю! Якщо тільки ти хоробро йдеш уперед, хай як тобі важко, ти досягнеш успіху». Так сказавши, Вчитель Марпа став орати землю в передній частині поля, а я — у задній. І справді, це поле потім дало рясні сходи.

Я прокинувся і був дуже задоволений. Але, подумавши про це глибше, я зрозумів, що сон лише вказав мені на мої звички. Навіть мирська людина не прийняла б це серйозно. Якщо я тішуся через

сон, чи не надто це безглуздо? Попри все я знав, що це було знаком і що я неодмінно досягну чесноти, якщо докладатиму далі зусиль, щоб рухатися вперед.

Тоді я мав намір піти практикувати в печеру Дракар Тасо (*Зуб Коня Білої Скелі*). Саме тоді тітка прийшла відвідати мене і принесла три доу обсмаженого ячмінного борошна (*один доу дорівнює близько 10 літрам*), старий верхній одяг, шматок тканини, а також тваринне масло і рослинну олію. З обуренням вона сказала: «Ось що ти можеш отримати від продажу своєї землі. Будь ласка, прийми це і піди так далеко, щоб я не чула й не бачила тебе, тому що всі мешканці села кажуть: «Топага так нашкодив нашому селу, а тепер ти привела його сюди. Він, напевно, вб'є всіх мешканців села. Якщо ти не виженеш його, тоді ми вб'ємо і тебе, і його! Тому я прийшла, щоб сказати тобі це. Прошу тебе, найкраще тобі піти звідси якомога далі. Якщо ти залишишся, можливо, мене вони не вб'ють, але з тобою покінчать точно».

Я знав, що мешканці села не могли сказати нічого подібного. Якби я не був справжнім практикувальником, то не дозволив би їй заволодіти моєю землею й не дав би їй такої обіцянки. Хоча я обіцяв не насилати заклинань, це необов'язково означало, що вона могла заволодіти моєю землею шляхом обману. Так я подумав і потім сказав тітці: «Я вдосконалююся, а для людини, яка займається вдосконаленням, важливо бути здатним терпіти приниження. Якщо людина не може витримати мінливості долі, то хіба можна сказати, що вона здатна витримати приниження? Якщо мені судилося померти сьогодні, то не тільки ця земля, все в цьому світі стане марним для мене. Витримати приниження — найважливіше для вдосконалювальника Дхарми, а ти, тітонько, — мій супротивник, який допомагає вдосконалювати мою здатність витримувати приниження. Я зміг зустрітися з праведним Законом також лише завдяки твоїй та дядьковій милості. І щоб віддячити вам за милість, я благаю про те, щоб у майбутньому ви обидва змогли досягти стану

Будди. Я не тільки відмовляюся від землі, а й можу передати тобі й дім». Потім я заспівав пісню:

«З милості Вчителя на горі я живу, мені легко та вільно;
Про радощі учня та біди — про все Учитель знає мій.
Людей земних всіх карма тяготить, їм не уникнуть ні життя, ні смерті;
Якби жадав мирських речей, душа б моя згубилась і надія згасла.
Звичайні люди творять карму всі, а це веде до мук в світах найнижчих;
Хто жадібний і сповнений бажань, все ближче наближається до пекла.
За майном й багатством у погоні, будеш часто сваритися і ворогів наживеш;
А хороше вино, мов отрута, — як вип'єш, звільнитись більше вже не зможеш.
Моя тітонька гроші рахує; так жадібно і несамовито множить багатство;
Та скупа до пожитків земних, може зрештою обернутися духом голодним.
Слова тітки частенько — одні лиш чутки,
Та мова така лиш завдасть тобі шкоди...
Мій будинок й земля відійдуть моїй тітці тепер,
І вивчаю Закон я душою пречистий, зможу Буддою стати.
Я рятую людей, яких біди спіткають через створену карму.
Практикуючи, прагну йти я вперед; похитнути мій дух неможливо.
Небесами захищений я молю Вчителів про підтримку
На горі сій тепер як же вільно, як легко живеться!»

Тітонька послухала пісню і сказала: «Племіннику, ти й подібні до тебе — справжні вдосконалювальники!» Задоволена та щаслива вона спустилася з гори.

Після того, як я зіткнувся з таким поганим ставленням до себе, моя нелюбість до цього світу й бажання залишити його стали

сильнішими, ніж будь-коли. Тому віддати будинок і землю мені нічого не вартувало. Я подумав про те, щоб негайно вирушити до печери Дракар Тасо й віддатися там спогляданню. Ця печера стала місцем, де я практикував, поки не досяг Повної Досконалості, так що пізніше всі почали називати її «Печера в скелі для виходу з цього світу».

Наступного дня я взяв все добро, отримане від продажу землі, а також деякі залишки особистих речей, які носив із собою, і ще до того, як люди прокинулися, на світанку подався до Дракар Тасо. Дракар Тасо була придатною для проживання печерою. Прибувши на місце, я виклав твердий шматок повсті (*матеріал з вовни*) й поклав на нього маленький килимок як місце для медитації.

Влаштувавши все необхідне, я заспівав обітницю у вигляді пісні:

«Поки Буддою сам я не стану, дам обітницю тут залишатися.

Холоду й голоду всупереч, за одягом, за їжею не вийду.

Як спіткає хвороба — за лікуванням не стану спускатися;

Страждаючи, віддам краще життя, ніж з гори я по ліки зійду.

І на мить не потрібні задоволення світу цьому тлінному тілу;

Тілом, словом і думкою лиш до Просвітлення справжнього йду.

І всією душею благаю всіх у Всесвіті Вчителів, усіх Будд

шанобливих,

Прошу дати підтримку велику мені, щоб присягу свою не порушив.

І всією душею молю всіх Дакіні і Стражів священних,

Щоб зв'язок провидіння для мене сприятливим був,

І дозвольте мені цю обітницю з успіхом втілити!»

Потім я дав обітницю: «Не досягнувши Повної Досконалості та Великої мети, я не зійду з гори за їжею, навіть якщо помру з голоду; не зійду з гори за одягом, навіть якщо помру від холоду; не зійду з гори по ліки, навіть якщо втрачу життя від хвороби. Я рішуче відмовляюся від усього, що пов'язане з життям і всім мирським. Мої тіло, мова і думки залишатимуться твердими, прагнучи лише досягнення стану Будди. Я сподіваюся, що Вчителі, Дакіні та

божественні охоронці допоможуть мені досягти цього. Якщо я порушу свою обітницю, краще мені померти, ніж зберігати це людське тіло, яке не може вдосконалитися за праведним Фа. Отже, якщо я порушу обітницю, сподіваюся, що Будди та божественні охоронці негайно перервуть моє життя. Після смерті я бажаю, щоб Учитель допоміг мені переродитися в людину, яка здатна практикувати праведний Фа».

Давши таку обітницю, щодня я з'їдав невелику кількість обсмаженого ячмінного борошна. День за днем я продовжував свою аскетичну практику.

Навіть при тому, що я виконував медитацію за методом Махамудри (*вчення шкіл тибетського буддизму*), мені не вистачало фізичних сил через брак їжі. Моя енергія та дихання не були в гармонії. Як наслідок, я не міг породити внутрішньої теплоти, і мені було дуже холодно. Я благав Майстра допомогти мені. Якось уночі я мав яскраве бачення, в якому переді мною з'явився Майстер Марпа під час ритуалу підношення. Він був оточений великою кількістю жінок. Хтось із них запитав: «Що робити Міларепі, якщо він не може породити внутрішньої теплоти?» Вчитель Марпа відповів: «Йому треба практикувати так-то і так-то». Потім він показав спеціальну позу для медитації. Прокинувшись, я дослухався його вказівок і виконав «мудру шести печей» (*спеціальний тип сидіння*). Після того як я відрегулював енергію, взяв під контроль дихання і придушив хаотичні думки, моя свідомість розслабилася, і внутрішня теплота зросла.

Через рік я почав думати про те, щоб вийти і відвідати село. Коли я вже збирався йти, то згадав про присягу, яку дав раніше.

Тому я надихнув себе і сміливо й старанно просувався далі вперед у моїй практиці, не відпочивав ні вдень, ні вночі. Я поступово став досягати все більшого успіху, і так минуло ще три роки.

Хоча я споживав лише один кхал (13 кг) обсмаженого ячмінного борошна на рік, поступово за кілька років його запас вичерпався. Зрештою, у мене не залишилося жодної їжі, і я бачив, що якщо так триватиме, то я помру з голоду. Я думав, що мирські люди прагнуть невтомно до грошей, маючи таке дороге людське тіло. Вони радіють незначним вигодам і дратуються через дрібні втрати. Як їх шкода! Навіть якби хтось мав усе золото у трьох тисячах світів, це не можна було б порівняти з досягненням стану Будди. Тож чи повинен я вийти і випросити трохи їжі, щоб продовжувати своє життя? Потім я згадав про дану раніше присягу. Чи маю я зійти з гори, чи ні? Подумавши над цим, я усвідомив, що я зараз хочу вийти з печери не заради відпочинку і що я маю вчинити саме так. Щоб отримати їжу для продовження практики Дхарми, я вийшов з Дракар Тасо.

Переді мною постало відкрите поле, де я міг добре бачити на далекій відстані. Тіло гріло тепле проміння сонця, тік прозорий струмок, все навколо покривала соковита трава й зелена кропива. Побачивши це, я дуже зрадів і подумав: «Тепер я зможу вижити, якщо їстиму кропиву, і мені не треба вже спускатися з гори за їжею». З цього часу, харчуючись кропивою, я вів мізерне життя й продовжував своє самовдосконалення.

За довгий час весь мій одяг зносився, від нього нічого не залишилося. Оскільки я їв одну кропиву, то став худим, а моє волосся і потові пори стали зеленими.

Думаючи про лист від Майстра, я поклав його на маківку і почував себе дуже щасливим. Хоча мені не було чого їсти, я відчував щастя і впевненість так, ніби щойно поїв вишуканої їжі. Було затишно, я був дуже задоволений. Я думав про те, щоб відкрити конверт і прочитати листа. Але мені дали знак, що ще не час, тому я поки що не відкривав його. Так минув іще рік.

Одного разу група мисливців із собаками проходила повз мою скелю. Вони не вполювали жодної здобичі, але виявили вхід до

печери. Побачивши мене, вони злякалися й скрикнули: «Ти людина чи дух?»

Я відповів: «Я людина. Я займаюся вдосконаленням».

«Як ти дійшов до такого? Чому ти весь зелений?» — запитав один із них.

«Я їв кропиву довгий час і тому став таким», — відповів я.

«Де твоя їжа, яку ти використовуєш, щоб займатися самовдосконаленням? Позич її нам, і ми заплатимо тобі грошима в майбутньому. Якщо ти не поділишся з нами їжею, ми тебе вб'ємо!» — злісно погрозували вони, обшукуючи всю печеру.

«Окрім кропиви, у мене нічого немає. А якби й було, я б нічого не ховав, бо знаю, що люди дають їжу практикувальникам як підношення і, звісно, не крадуть у них їжу», — сказав я.

Один із мисливців запитав: «Що хорошого буде, якщо дати підношення тому, хто вдосконалюється?»

Я відповів: «Ви отримаєте благословення, якщо даватимете їжу вдосконалювальникам».

Він лише засміявся і сказав: «Ну добре. Чудово! Я підійду і дам тобі підношення! Він підняв мене з мого сидіння й кинув додолу. Потім знову підняв і кинув. Моє худорляве слабке тіло, звичайно, не могло винести такого підіймання і кидання — було дуже боляче. Хоча вони таким чином принижували мене, в моєму серці з'явилося милосердя до них. Я відчув, що вони дуже жалюгідні, й не міг стримати сліз.

Один з мисливців сидів осторонь, не лаявся і не брав участі в насильстві наді мною. Він сказав: «Гей ви! Залиште його. Він дійсно практикувальник-аскет. А якщо це й не так, то, ображаючи таку виснажену людину, ви не станете героями. Не з його вини наші шлунки порожні. Не будьте ж такі безрозсудні!» І тоді він сказав мені: «Йогу, я щиро поважаю тебе й не чіпатиму тебе. Прошу, захисти мене й дай мені благословення!» Мисливець, який ображав

мене, сказав: «Я вже дав тобі підношення — і зверху, і знизу. Дай і мені благословення!» Він посміявся й вийшов із печери.

Я не насилав на них заклинань. Можливо, це стало покаранням від трьох кошовностей буддизму (*Будди, Дхарми та чернечих приписів*) або покаранням за попередні його злі вчинки, але я чув, що суддя незабаром засудив цього мисливця до страти. Усі мисливці були тяжко покарані, за винятком того, що просив не ображати мене.

Частина 9

[Далі йде розповідь Міларепи.]

Пройшов ще один рік, і мій одяг дуже зносився. Навіть шкіряна куртка, яку тітка дала мені за продаж землі, стала тоненькою, як шкіра мерця. Я думав про те, щоб зшити все це разом і зробити підстилку, але потім подумав, що життя людини минуще і непередбачуване, хто знає — можливо я помру сьогодні вночі, тому краще витратити час на медитацію. Тому я постелив зношений одяг під себе, накрив нижню частину тіла тим, що трапилося під руку, на верхню частину тіла накинув залишки мішка з-під обсмаженого ячмінного борошна, а шматком рваної тканини вкрив нижні частини тіла. Але такий одяг був занадто рваним і старим, його було неможливо носити. Я хотів заштопати його, але не мав ні нитки, ні голки. Зрештою я зробив мотузку і зв'язав ці три шматки матерії разом, обв'язавши торс і талію. Нижня частина тіла також була трохи покрита. Таким чином я зміг і далі залишатися там. Шкірянка і рвана підстилка допомагали ночами. Я медитував далі щодня. Так минув іще рік.

Якось я почув шум і побачив, як до печери йде багато людей. Заглянувши в печеру й побачивши зелену масу у формі людини, вони злякалися й закричали: «Привид! Дух!» Вони розвернулися й, не озираючись, кинулися тікати. Люди, які йшли за ними, не

повірили й сказали: «Яка ще примара серед білого дня? Ви добре розгледіли? Ходімо подивимось уважніше». Вони підійшли ближче, зазирнули в печеру й теж злякалися. Я сказав їм: «Я не привид. Я практикувальник, медитую у печері». Потім я докладно розповів їм свою історію.

Спершу вони мені не повірили. Ретельно дослідивши печеру й не знайшовши нічого, окрім кропиви, лиш тоді вони повірили мені й дали трохи обсмаженого ячмінного борошна і м'яса. Вони сказали: «Ми дійсно захоплюємося такими удосконалювальниками, як ти. Будь ласка, допоможи душам тварин, яких ми вбили, знайти спокій, а нам — прибрати нашу гріховну карму». Вони з пошаною поклонилися мені й пішли.

Я вперше за ці роки отримав їжу, яку приготували люди, тому був дуже радий. Я приготував м'ясо, з'їв його, й тілу відразу стало дуже комфортно. Моє здоров'я покращало, мудрість збільшилася, і моє розуміння Дхарми поглибилося й розширилося. Стан блаженства у спогляданні також став іншим. Я подумав: «Якщо хтось може дати чашу з їжею справжньому вдосконалювальнику, то його заслуги й чесноти набагато більші, ніж якби він дав багато скарбів і грошей тому, хто живе як принц у земному світі. Багато людей даремно допомагають багатим, але мало хто допомагає бідним, які дійсно потребують цієї допомоги. Як прикро!»

Я їв борошно і м'ясо дуже економно. Через деякий час залишки м'яса вкрилися черв'яками. Я збирався прибрати черв'яків і з'їсти м'ясо. Але, розмірковуючи далі, усвідомив, що це суперечить завітам Бодхісатви, оскільки не слід приймати їжу черв'яків за свою. Тому я далі їв кропиву.

Якось уночі прийшов злодій, маючи намір вкрасти мою їжу та речі. Побачивши, що він повзає печерою й намагається щось намацати, я не зміг стримати сміху й сказав: «Гей, друже, я не можу нічого тут знайти навіть удень. Як же ти хочеш щось знайти уночі?» Злодій

подумав про це і посміявся разом зі мною. Він дуже зняковів і тихо вийшов.

Минув ще один рік. Якось біля входу до моєї печери зупинилися мисливці з мого рідного села К'янгатса, які нічого не вполювали. Вони глянувши на мене, остовпіли, бо побачили скелета на зеленій купі трави, обв'язаного трьома шматками тканини. Зі страхом, вони підняли на мене луки й запитали тремтливим голосом: «Ти людина, привид, тварина чи тінь? У будь-якому випадку ти схожий на привида!»

Я кашлянув і відповів: «Я людина, не привид».

Почувши мій голос, одна людина, яка знала мене раніше, запитала: «А ти, бува, не Топага?»

— Так, Топага — це я.

— О! То ти можеш дати нам трохи їжі? Ми весь день полювали, але нічого не впіймали. Якщо можеш, позич нам щось зараз, а потім ми повернемо тобі набагато більше.

Я відповів: «На жаль, мені нема чого дати вам поїсти»

— А, ну добре. Тоді просто дай нам те, що їси сам.

— У мене тут лише кропива. Будь ласка, розпаліть вогонь та зваріть її.

Почувши мої слова, вони почали розпалювати багаття, щоб приготувати кропиву.

— Нам потрібно кинути туди трохи масла, — сказали вони.

— Я хотів би мати масло, але воно в мене скінчилося кілька років тому. Але в кропиві теж міститься олія.

— Тоді може даси нам приправи?

— Я вже багато років не користуюсь приправами. Кропива також має смак.

Мисливці попросили: «Ну, дай нам бодай трохи солі».

— Я дав би, якби вона була. Я багато років живу без солі. У кропиві є сіль.

Мисливці сказали мені: «Твоя їжа та одяг не мають сенсу. Це нелюдське життя. Навіть у слуги є достатньо їжі й одягу. Яке лихо! В світі не знайти більш жалюгідної та нещасної людини, ніж ти».

Я відповів: «Будь ласка, не кажіть так. Я найщасливіша й найвеличніша людина. Я зустрів великого Майстра-перекладача Марпу та пізнав вірші, як досягти статусу Будди за одне життя. Живучи на цій далекій горі й зживаючи думки про мирські прагнення, я практикую медитацію, щоб досягти стану Самадхі. Репутація, слава, повага, одяг, їжа, гроші чи майно — ніщо не турбує моє серце. Це тому, що я вже утихомирив усі свої мирські пристрасті. Нікого більше в цьому світі не можна назвати великою істинною людиною, крім мене. Ви всі живете в країні, де процвітає Дхарма Будди, але вам не цікаво навіть чути про Дхарму, не кажучи вже про те, щоб її практикувати. Ви витрачаєте своє життя на те, щоб чинити злочини й погані справи, не турбуєтесь про те, наскільки глибоке пекло та скільки вам доведеться там пробути. У цьому світі по-справжньому жалюгідні та нікчемні такі люди, як ви! Я ж у своєму серці завжди спокійний та щасливий. Тепер дозвольте заспівати вам пісню про радість удосконалення».

Їм було цікаво, і вони з великою зацікавленістю слухали мою пісню:

Дорогий, милосердний мій Вчителю Марпо,
Я готовий від пристрастей усіх позбавлятися,
Щоб отримати підсилення й благословення;
Я йог Міла, що живе в Дракар Тасо, печері наскельній.

На незрівнянному Шляху до Просвітління
Я відмовляюсь від життя, від одягу, від їжі;
І навіть тій малій тонесенькій підстилці,
На якій весь час я медитую, я сповна радію;

Шматки тканини на мені — це щастя;
Медитативний пояс, що навколо тіла, — насолода;
Радію і що тіло ілюзорне не лякає стужа й голод.
Відкинувши нав'язливі думки, радію;
Незручності забувши — мені втіха.
Я бачу радість тут, я бачу щастя там;
Мені усе приносить насолоду.

Він Дхарми ти далекий, як душа низька;
Що я роблю — це користь і мені, й всім вам.
А вдосконалення — найвища радість;
Як смішно, що до мене ви відчули жалість...
Між тим, заходить сонце нині, пізній час,
І ваші сім'ї вдома зачекались вас.
Коли моє життя скінчиться, я гадаю не буду;
Не хочу витратити час на балачки пусті і не важливі.
Я тут, щоб вдосконалитись у Будду;
На самоті медитувати доля дуже радісна й щаслива!

Почувши мою пісню, мисливці сказали: «У тебе справді чудовий голос! Ті радості, про які ти згадав, мабуть реальні, але ми не здатні осягнути цього. Ми підемо, до зустрічі!» Потім вони пішли з гори вниз.

У моєму селі К'янгатса щороку відбувалося велике свято на честь вироблених глиняних статуй Будди. Цього року на святі ті самі мисливці співали мою пісню про радощі вдосконалення. Усі оцінили пісню, говорили, що вона справді гарна. Моя сестра Пета також поїхала туди просити милостиню. Почувши вірші, вона сказала: «Цю пісню, мабуть, написав Будда!»

Мисливець, сміючись, сказав: «Ха-ха! Не знаю, Будда її написав чи людина, але заспівав її твій кістлявий брат Топага, коли майже вмирав з голоду!»

Пета відповіла: «Мої батько і мати померли дуже рано, і всі наші родичі й друзі обернулися нашими ворогами. Свого брата я ніде не можу знайти, а мені не залишається нічого іншого, окрім долі жебрачки. Але ви все ще насміхаєтеся з мене. Як ви можете бути таким жорстокими? І вона почала схлипувати. Дзесе теж була на святі. Побачивши, що Пета плаче, вона сказала: «Будь ласка, не плач, не плач. Можливо, що це справді пісня твого брата. Я бачила його кілька років тому. Ходімо до печери Дракар Тасо і подивимося. З'ясуємо, чи правда це він. Я можу піти з тобою»

Пета погодилася. З милостині, яку отримала від лам, вона взяла пляшку вина й трохи обсмаженого ячмінного борошна і вирушила до печери Дракар Тасо.

Пета підійшла до входу в печеру й зазирнула всередину. Вона побачила мене. Мої очі ввалилися в очні впадини, а мої кістки випирали по всьому тілу, як пагорби. М'язів у мене не було. Моя шкіра майже відокремилася від кісток. Волосся довге й скуйовджене спадало на спину, а пори по всьому тілу були зеленими. Руки й стопи були сухі й зморщені, потріскалися. Пета спочатку злякалася й хотіла втекти, подумавши що я привид. Потім вона згадала слова «твій кістлявий брат Топага... коли майже вмирав із голоду». Тому вона недовірливо запитала: «Ти людина чи привид?»

— Я Міла Топага!

Впізнавши мій голос, вона кинулася до мене й обняла з криком: «Брате! Брате!» А потім втратила свідомість.

Коли я побачив, що це моя сестра Пета, я відчув змішані почуття смутку й радості. Потрібно було багато часу, щоб привести її до тями. Вона закрила обличчя руками й плакала: «Мама так сумувала за тобою, що померла. Ніхто в селі не хотів мені допомогти. Страждання були занадто великими, й мені довелося піти жебракувати. Я завжди думала: чи живий мій брат? Якщо він живий, то має бути щасливим. Хто міг подумати, що ти тут у такому вигляді?»

Чи є хтось нещасніший у цьому світі, ніж ми з тобою?» Називаючи імена батька та матері, вона голосно плакала, кричала, била себе кулаками в груди й тупала ногами.

Я щосили намагався втішити її, але даремно. З сумом я заспівав сестрі Петі заспокійливу пісню.

Пета сказала: «Якщо це так, тоді те, чим ти займаєшся, чудове, але мені важко в це повірити. Якщо ти кажеш правду, то чому інші практикувальники Дхарми не такі, як ти? Навіть якщо не повна, але хоча б якась подібність має бути. Але я навіть ніколи не чула про такий вид практики, як у тебе». Говорячи це, вона почастиувала мене вином та їжею. Я з'їв їжу й відразу відчув мудрість та ясність. Тієї ночі я значно підвищився у своїй практиці.

Наступного ранку Пета пішла, і моє тіло і розум відчували безмірне щастя, але також і гострий біль. У свідомості спливали різні хороші й погані зміни й ознаки. Хоча я посилено займався спогляданням, це не допомагало. Через кілька днів Дзесе принесла багато витриманого масла, заготовленого м'яса та глечик гарного вина. Вони прийшли з Петою саме тоді, коли я вийшов за водою. Коли я повернувся, то оскільки на мені майже не було одягу — тільки зелене оголене тіло — їм було ніяково дивитися на мене. Вони відвернулися і присіли осторонь. Потім обоє заплакали.

Коли я увійшов і теж присів, вони дали мені ячмінного борошна, м'яса, вина та олії.

Пета сказала: «Брате, за всіма мірками ти не виглядаєш, як людина. Може, тобі вийти й дістати трохи людської їжі? Я постараюся дістати тобі одяг».

Потім продовжила Дзесе: «У будь-якому разі тобі треба дістати їжу. Я теж подумаю, як дістати тобі одяг».

Я відповів: «Я не знаю, коли помру. Виходити та просити милостиню — це втрата часу, і це не має сенсу. Навіть якщо я помру від холоду чи голоду, я втрачу життя заради Дхарми і нітрохи не пошкодую про

це. Можна відмовитися від практики в гонитві за їжею та одягом, наполегливо працювати, щоб накопичити статки. Можна добре харчуватися, добре одягатися та насолоджуватися бенкетами і випивкою з родичами та друзями. Можна витратити життя на спів та розмови про все поспіль, на сміх та жарти — це і є жалюгідне існування. Такий спосіб існування витрачає дорогоцінне людське життя, і я повністю відкидаю це. Тому немає потреби шукати для мене одяг, я не вийду просити милостиню. Нехай кожен подбає про себе сам!»

Пета сказала: «Ти ніби шукаєш страждань. Не знаю, з чого ти отримуєш задоволення. Схоже на те, що тобі подобається мучити себе!»

Я відповів: «Це не має особливого значення. Справжні страждання — у Трьох Нижніх Сферах. Але люди легко вчиняють злочини. Тих, хто сам спричиняє такі страждання, дійсно занадто багато. Я цілком задоволений своїм нинішнім станом». І потім я заспівав їм пісню про задоволеність.

Слухаючи мою пісню, Дзесе була вражена, тому сказала: «Те, про що ти говорив до цього, саме те, чим ти займаєшся зараз. Це справді чудово!»

А Пета відповіла: «Щоб мій брат не говорив, моє серце не може винести того, що в нього немає одягу та їжі. Я зроблю все можливе, щоб дістати тобі одяг. Ти говориш, що не підеш шукати їжу та одяг, оскільки вдосконалюєшся, й що не шкодуватимеш навіть, якщо помреш. Але, поки ти живий, мені все ще потрібно придумати, як дістати тобі їжу та вбрання».

Потім вони обидві пішли.

Після того, як я поїв хорошої їжі, муки, страждання, радості, а також перешкоди від думок ставали все сильнішими. У результаті я вже не міг практикувати. Я розгорнув листа Вчителя й прочитав його. У ньому були різні вірші про те, як усунути перешкоди та збільшити

блага, а також як перетворити провину в заслугу й чесноту. Учитель конкретно нагадав мені, що зараз треба харчуватися гарною їжею. Моя безперервна важка практика утворила суттєві перепони у фізичному тілі (земля, вода, вогонь і повітря, відомі як Чотири Великі Елементи) для всіх агрегатів-частин у моїх енергетичних каналах. Оскільки я харчувався надто мізерно, у мене не було енергії, щоб розщепити їх.

Тому я випив трохи вина, принесеного Петою, поїв їжі, яку принесла Дзесі. Дотримуючись вказівок з листа, я старанно вдосконалював свідомість, енергію та візуалізацію. У мене відкрилися маленькі енергетичні канали, а також центральний енергетичний канал поряд із пупком. Виникло небувале відчуття благості, ясності та свободи від уявлень. Мій світ був невимовний. Чітке розуміння й усвідомлення заслуг та чеснот було твердим і глибоким, вони були здатні перетворити вину на заслуги та чесноти. Я дійшов ясного розуміння, що вся Дхарма, включно з реінкарнацією та нірваною, має кармічні взаємини. Погані вчинки ведуть до переродження, а доброта та свобода від мирських бажань ведуть до нірвани. В основі набуття особливих заслуг і чеснот лежить старанна практика й правильні вчинки. Сприяють цьому їжа та зрозумілі вірші. Вони зливаються воєдино у міру того, як назрівають можливості досягти Пробудження. Таким чином, я отримав велику впевненість в механізмі Мантраяни. Я також глибоко усвідомив, що заслуги й чесноти Пети та Дзесе, які забезпечили мене їжею, були неймовірними. Щоб віддячити їм, я дав Бодхі конкретну обітницю.

Я й далі старанно практикував вдосконалення й поступово виявив, що здатен протягом дня змінювати своє тіло за власним бажанням. Я також міг зависати в повітрі й проявляти всі види надздібностей. Вночі у снах я міг піднятися на вершину світу й ламати гори. Змінивши багато трансформованих тіл, я міг вирушити в чисті землі Будд слухати вчення про Дхарму, або читати лекції незліченним живим істотам. Моє тіло вже могло входити у воду й виходити з неї,

входити у вогонь і виходити з нього, стали підвладні мені й різні інші надприродні перетворення. Відчуваючи в серці велике щастя, я намагався спробувати їх й практикував далі. Невдовзі я зміг вільно літати. Я злетів на вершину гори, щоб медитувати із всеосяжним краєвидом. Там я зміг виробити небувалу внутрішню теплоту.

Коли я летів назад у Дракар Тасо, то, пролітаючи повз маленьке село, побачив батька та сина, що орали поле. Батько був із тієї ж банди негідників, що й мій дядько. Він працював із плугом, а син орав яком. Син глянув угору й побачив мене. Він вигукнув: «Батьку, дивись! Хтось летить небом!» Він зупинився орати й дивився, як я лечу. Батько відповів: «А, нічого там дивитися. У Ньянци Карг'єн з К'янґатси син — демон. Він голодував, але з голоду не помер. Люди звуть його демоном Міла. Думаю, що це він. Дивись не потрап під його тінь, ори собі далі». Щоб не потрапити під мою тінь, старий дивак почав бігати й ухилятися. Його син сказав: «Так здорово бачити людину, що літає! Якби я міг літати, навіть якби я впав і зламав ноги, мені все одно хотілося б літати знову й знову».

У той час мені спало на думку, що я вже можу робити щось для користі живих істот, тому мені потрібно поширювати людям Дхарму. Але з'явилася божественна істота й сказала мені:

«Удосконалюватися все життя, дотримуючись настанов Учителя, — тільки це правильно. У цьому світі немає нічого іншого, що поширювало б Дхарму та приносило б користь живим істотам більше, ніж твоя практика Дхарми». Я зрозумів, що присвячуючи все своє життя практиці, я зможу стати прикладом для майбутніх практикувальників. Це стане великим прикладом для живих істот та для методів навчання в майбутньому. Тому я вирішив далі медитувати в горах.

В голову прийшла така думка: «Я живу тут багато років. Поступово все більше людей приходять подивитися на мене. Той хлопець сьогодні бачив, як я літаю, боюсь, що сюди почне приходити ще більше людей. Залишившись тут, я можу знову поринути у вісім

мирських турбот. В умовах спокус від демонів, слави й репутації, я можу не досягти досконалості. Краще мені поїхати практикувати в Чубар — священне місце, про яке говорив Майстер». Взявши із собою глиняний горщик для варіння кропиви, я покинув Дракар Тасо.

Оскільки я довгий час практикував як аскет, то був фізично слабким. Шматки одягу волочилися по землі і на узбіччі дороги я випадково спіткнувся. Мотузка обірвалася, й горщик розбився. Купа свіжої зеленої кропиви, яка була всередині, розсипалася по землі. Побачивши це, я подумав про принцип непостійності та твердо вирішив покинути цей земний світ. На схилі пагорба я побачив мисливця, який щось їв. Він підійшов до мене і, побачивши, що я тримаю уламки горщика, запитав: «Горщик уже розбитий. Навіщо ви все ще його несете? Ви такий худий і зелений. Що з Вами сталося?»

Я коротко розповів йому свою історію вдосконалення. Він відповів: «Це настільки велично! Як щодо того, щоб піднятися на пагорб і пообідати з нами? Я пішов за ним на пагорб, де сиділо ще кілька мисливців. Один із них сказав: «Гей, друже. Я бачу, що в тебе добрі очі. Якби ти використовував методи своєї аскетичної практики для чогось у суспільстві, то їздив би на доброму коні, подібному до лева, і в тебе була б найкраща худоба та слуги. Поки ти багатий, ніхто не посміє використовувати тебе, ти жив би дуже комфортно. Або щонайменше ти міг би зайнятися торгівлею, щоб підтримувати життя та жити в достатку. І навіть якби твої нещастя тривали, ти, принаймні, міг би служити в когось, в тебе було б достатньо їжі та одягу, щоб не мерзнути. Це було б набагато краще, ніж твоє нинішнє становище. Можливо, раніше ти не знав, що робити, але тепер слідує за моєю порадою і це точно піде тобі на користь».

Інша літня людина продовжила: «Годі тобі! Не кажи нісенітниці. Схоже, він справжній удосконалювальник і не слухатиме мирських людей, подібних нам. Досить базікати. Пане, у вас дуже гарний голос. Будь ласка, заспівайте нам!»

Я відповів: «Дивлячись на мене, ви думаєте, що я найжалюгідніша людина. Але в цьому світі ви, можливо, не знайдете нікого, хто був би благословеннішим і щасливішим ніж я».

Я залишив мисливців і вирушив у Чубар. Прибувши до Дінгрі, я зупинився на узбіччі дороги й ліг трохи відпочити. Повз мене проходили кілька дівчат, гарно одягнених на збори практикувальників Дхарми. Бачачи моє виснажене тіло, одна дівчина сказала: «Подивіться! Яка жалюгідна людина! Нам треба дати клятву, щоб у нас не були такі тіла в наших наступних переродженнях».

Інша дівчина сказала: «Бідна людина! Будь-хто, хто його бачить, відчуває смуток».

Попри все, я думав про це так: «Які жалюгідні ці неосвічені живі істоти!» Я не міг стримати сильного почуття жалю до них. Я встав і сказав: «Прошу вас, не говоріть так і не жалійте мене. Чесно кажучи, якби ви присяглися отримати таке людське тіло як у мене, то вам було б складно цього досягти. Думаєте я вартий жалю? Вам шкода мене? Скажу вам, що це ваші хибні погляди — ось що воістину сумно; також викликає жаль невігластво».

Одна з дівчат сказала тій, що стояла поряд з нею: «Це Міларепа! Ми дивилися тільки на інших і не дивилися на себе. Ми говорили неприйнятні речі, попросимо у нього вибачення й дамо клятву».

Дві з них підійшли до мене, кланяючись, і вибачилися. Вони дали мені сім черепашок, як підношення. Інші дівчата теж уклонилися мені й попросили навчити Дхармі.

Прибувши в Дрін, я докладно розпитав про ситуацію в Чубарі та Кійпуку й вирішив медитувати в Кійпук Німа Дзонг (Цитадель благодатного сонця). Я пробув там кілька місяців, і моє пробудження швидко прогресувало. Жителі Дріна часто давали мені їжу, як підношення. Іноді мене відвідували люди. Поступово я почав відчувати, що це може завадити мені медитувати, тому почав думати

про те, щоб поїхати звідси і медитувати на віддаленій горі, як наставляв Майстер.

На той час Пета роздобула трохи вовни й зіткнула полотно. Вона принесла його до Дракар Тасо, але мене вже там не було. Тоді вона почала розпитувати скрізь про мене. Хтось сказав їй: «Тут був йог, який виглядав як кропивна комаха, він йшов на південь». Знаючи, що це я, вона вирушила шукати мене на південь. Дорогою вона зустріла ламу Барі Лотсаву, який проводив збори Дхарми. Він сидів на кількох шарах підстилок під великою парасолею з яскравими шовковими стрічками, які майоріли у нього над головою від вітру. Його молодші учні дмухали в мушлі або пили вино та чай. Збори були жвавими, було багато слухачів. Побачивши це, Пета подумала: «Коли інші люди навчаються Дхарми, вони можуть ось так святкувати. Але те, чому навчається мій брат, справді незвичайне. Він тільки шукає собі страждань й не отримує жодної користі. Люди з нього глузують, навіть його родичі змушені червоніти. Зустрівшись із братом цього разу, мені треба з ним докладно поговорити. Сподіваюся, він зможе стати учнем цього лами».

На зборах Пета цікавилась, де я перебуваю, хтось сказав їй, що я в Кійпуку. Вона залишила Дрін і знайшла мене в Кійпуку. Побачивши мене, Пета сказала: «Брате, Дхарма якої ти вчишся, не дає тобі їжі та одягу. Це дуже ганебно, і я відчуваю себе принижено. Крім того, у тебе навіть немає чим прикрити нижню частину тіла. Це виглядає жахливо. Будь ласка, візьми цю вовну і прикрийся нею!

Подивися на інших, хто навчається Дхарми. Подивися на Барі Ламу. Він сидить на кількох шарах підстилок під парасолею. Одягнений в шовк та сатин, п'є чай і вино. На його збори приходять натовпи людей, а його учні дмуть в мушлі в оточенні незліченних багатств. Це справді приносить користь живим істотам, родичам та друзям, і всі задоволені. Тому, гадаю, він найкращий з усіх практикувальників Дхарми. Може, ти спробуєш стати його учнем? Навіть якщо ти будеш наймолодшим ламою, ти все одно житимеш у комфорті. Подумай про

свою Дхарму і моє життя. Боюся, що ми з тобою так довго не проживемо». З цими словами вона почала голосно схлипувати.

Я сказав Петі: «Будь ласка, не говори так. Ти та інші можуть відчувати сором за мою наготу. Але, на мою думку, це тіло, що мають усі, і немає нічого ганебного в тому, що його видно. Таким мене принесли батьки на цей світ, чого тут соромитися? Деякі люди знають, що не потрібно чинити злочинів, але все одно безсоромно роблять погані справи, і їхні батьки хвилюються. Вони обкрадають Три коштовності (*Будда, Дхарма, буддійська спільнота*). Заради задоволення своїх егоїстичних бажань вони використовують різні способи, щоб обдурити живих істот, шкодять собі та іншим.

Божества зневажають таких людей, і такі люди справді погані. Вони грішні у цьому житті, будуть грішні у майбутньому. Крім того, ти думаєш, що тіло отримане від батьків ганебне, але коли наші батьки привели нас у цей світ, у тебе не було цих великих грудей. Чому ж ти тепер їх соромишся?

Ти думаєш, що я практикую, як аскет, без їжі та одягу тому, що не можу їх роздобути. Це не так. Причина в тому, що я, по-перше, боюся страждань Трьох Нижніх Сфер; по-друге, я розцінюю реінкарнацію, як щось лячне, це схоже на те, як живу людину кидають в яму з вогнем. Мені огидні хаос, що панує в цьому земному світі, де люди борються один з одним за славу й вигоду, а також за ці вісім мирських турбот. Для мене це так само огидно й нудно, як блювання хворої людини. Бачити ці речі подібно до того, як бачити плоть убитих батьків, серце наповнюється невимовною скорботою. Третя причина полягає в тому, що Майстер Марпа наставив мене відмовитися від восьми мирських турбот та хаосу й не прив'язуватися до їжі, одягу та інших умовностей. Він просив мене жити на безлюдній віддаленій горі й залишити всі надії та думки про це життя, присвятивши себе вдосконаленню. Тому моя аскетична практика — це насправді дотримання настанов Майстра.

Дотримуючись вказівок Вчителя на практиці, я приношу користь не тільки собі, а й усім живим істотам у довгостроковій перспективі. Ми живемо в цьому світі й можемо померти будь-якої миті. Замість турбот про вісім мирських турбот, я волю отримати остаточне звільнення. Щодо того щоб, як ти сказала, стати учнем Барі Лами, то це взагалі смішно. Якби я хотів досягти чогось в цьому суспільстві, то займав би становище не нижче, ніж у самого Барі Лами. Але оскільки я хочу досягти статусу Будди в цьому житті, то вибрав аскетичну практику. Сестро Пето, тобі також слід забути про вісім мирських турбот і добре вчитися Дхарми. Ходімо зі мною, твоїм братом, будемо вдосконалюватись в засніжених горах. У майбутньому користь, яку отримуємо ми та інші живі істоти, осяє все подібно до сонця».

Почувши це, Пета відповіла: «Вісім мирських турбот, про які ти згадав, приносять щастя в цьому людському світі! Нам не слід відмовлятися від них! Ти добре знаєш, що не зможеш досягти того ж, що й Барі Лама, але спеціально наводиш багато гучних аргументів, щоб приховати це. Ти хочеш, щоб я мерзла на засніжених вершинах без їжі та одягу? Я не буду цього робити! Не знаю, куди я вирушу в майбутньому. Брате, будь ласка, не бігай всюди, як переляканий олень, якого переслідує собака. Може, просто залишишся тут? Ти можеш удосконалюватись, я зможу легко тебе знайти. Схоже, місцеві жителі вірять у тебе. Тож тобі найкраще залишитися тут надовго. Будь ласка, хоча б залишся тут на кілька днів і насамперед змайструй собі накидку, щоб прикритися. Зараз я піду і повернуся за кілька днів».

Так, я пообіцяв Петі, що залишусь там ще на кілька днів. Вона вирушила до Дріну просити милостиню.

Коли Пета пішла, я розірвав вовняне полотно на кілька шматків. З найбільшого зробив велику шапку, здатну покрити всю мою голову. З іншого шматка зробив кілька черевиків. Третій шматок я розірвав

на двадцять маленьких: для десяти пальців рук і десяти пальців ніг. Я також зробив чохол для інтимних органів.

Через кілька днів Пета повернулася і запитала, чи я пошив одяг. Я відповів, що так і показав їй чохол.

Вона побачила його й закричала: «Брате! Ти не людина! Яка ганьба! Я тяжко випрошувала їжу, щоб обміняти її на вовну, а ти перетворив її на лахміття. Ти все зіпсував! Деколи здається, що ти так старанно практикуєш, що в тебе немає вільного часу. Де ти знайшов час на такі жарти? Ох! Ти справді начебто не людина».

Я відповів: «Я людина праведна, тому не роблю непотребу. Я ясно розумію, що є ганебним, бо дотримуюся всіх заповідей і обітниць. Ти, сестро, думаєш, що мої оголені органи погано виглядають й тобі соромно за мене, але я не можу їх відрізати. Тому, хоча це забрало деякий час від мого вдосконалення, я терпляче зробив ці чохла, щоб заспокоїти тебе. Я також подумав, якщо оголення кінцівок нижньої частини мого тіла ганебне, то всі мої пальці, стопи та голова — всі інші кінцівки — теж соромно показувати. Тому я зробив чохла і для них. Я не витрачав даремно вовну. Я просто зробив з неї чохла, щоб прикрити інтимні місця. Насправді ти, схоже, краще за мене знаєш, що є ганебним. Якщо мої інтимні органи ганебні, то як щодо твоїх? Як щодо тих людей, які накопичують ганебну долю? Вона нічого не сказала у відповідь. Вона була така зла, що її обличчя посиніло й відливало сірим.

Я продовжив: «Люди у цьому світі розцінюють те, що не ганебне, як ганебне, а ганебне вважають нормальним. Вони шкодять людям, обманюють їх, творять карму та грішать, й не думають, що це ганебно».

Обличчя Пети все ще було синьо-сірим. Виймаючи для мене їжу та масло з сумки, вона сказала: «Ти ніколи не робиш так, як я прошу. Але я, як і раніше, не можу залишити свого брата в такому становищі. Будь ласка, поїж, а я спущусь з гори й роздобуду ще

їжі». Вона збиралася йти, а я подумав: «Невже серце Пети не може бути врятоване Дхармою?» Тому я сказав їй: «Не поспішай. Залишся тут, доки їжа не закінчиться. Залишаючись тут, навіть якщо ти не практикуватимеш Дхарму, принаймні не творитимеш нову карму біля підніжжя гори. Будь ласка, залишся тут на кілька днів».

Пета залишилася. У ці дні я намагався пояснити їй принципи, пов'язані з хорошими вчинками й винагородою, а також з кармою й відплатою. Вона поступово почала трохи розуміти буддійську Дхарму. Її настрої також трохи змінився.

Частина 10

[Далі йде розповідь Міларепи]

Дядько на той час уже помер у моєму рідному селі. Після його смерті тітка щиро покаялася і вирішила йти в Дрін, щоб побачитися зі мною і принести багате підношення. Вона взяла із собою тільки те, що могла підняти на гору, залишивши в селі важкі речі. Пета, побачивши, що вона піднімається, сказала мені: «Брате, там тітка! Скільки горя вона принесла нам... Краще мені померти, ніж пустити її!» Вона вибігла з печери і підняла розвідний міст на краю скелі.

Тітка зупинилася біля мосту і крикнула: «Племіннице, будь ласка, не піднімай міст. Це я, твоя тітка!»

Пета відповіла: «Я знаю, що це ти. Тому й підняла міст!»

Тітка сказала: «Племіннице! Я розумію тебе. Я дійсно шкодую, що так поводитися з вами обома. Я прийшла саме для того, щоб вибачитися, і сподіваюся поговорити з тобою і з твоїм братом. Якщо ти справді не можеш бачити мене, може, ти могла б хоча б сказати братові про мій прихід?»

Я підійшов до краю скелі і сів. Тітка побачила мене і низько вклонилася, прохаючи про зустріч зі мною. Я подумав: «Якщо я

відмовлю їй, то вчиню не як практикувальник Дхарми. Але було б краще, якби вона спочатку покаялася». І я сказав їй: «Я відмовився від усіх стосунків із моїми родичами, особливо з тіткою та дядьком. Ви заподіяли нам у минулому багато страждань. Пізніше, коли я просив милостиню як практикувальник Дхарми, ви, як і раніше, не відчували до мене ніякого жалю і знову завдали мені багато горя. Ось чому я вирішив відмовитися від стосунків із вами».

Почувши це, моя тітка почала плакати. Вона багато разів вклонилася до землі і сказала в сльозах: «Племіннику, ти маєш рацію. Будь ласка, пробач мене! Я сьогодні прийшла, щоб щиро покаятися. Мені дуже шкода щодо минулого! Я не можу відмовитися від пристрасті до своїх родичів, тому прийшла, щоб побачити тебе і твою сестру. Будь ласка, прийми мене, інакше я накладу на себе руки просто у вас на очах!»

Мені було шкода її, і я хотів опустити міст. Але Пета шепотіла мені, щоб я не звертав уваги на слова тітки, і наводила багато аргументів, чому не варто впускати її. Я відповів: «Зазвичай важко навіть випити води з тим, хто порушив заповіді. Але тут інший випадок і це не стосується порушення заповідей. Я практикувальник і маю попри все зустрітися з нею». Я опустив міст і чекав, коли тітка підійде. Я докладно пояснив їй Закон причини та слідства.

Серце тітоньки повністю змінилося, і вона почала дотримуватися Закону Будди. З того часу вона слідувала вченню і стала дуже хорошою йогинею, яка прагнула звільнення.

Коли Високоповажний закінчив свою промову, Шива О сказав: «Під час пошуків Закону Ви, Учителю, коли переживали негаразди, були таким щирим, довірливим і смиренним. Здобувши вчення, Ви старанно займалися медитацією в горах. Хай там що, нам цього не досягнути, і ми не сміємо вдосконалюватись за цим Законом. Але це означає, що ми не зможемо уникнути нещастя переродження. Що ж нам робити?» Сказавши це, він заплакав.

Високоповажний відповів: «Не втрачайте надії. Я скажу вам: якщо ви часто думаєте про болісні страждання, які приносять переродження в межах Трьох Нижніх Сфер (*тваринам, голодним духам і живим істотам у пеклі не вистачає мудрості та розсудливості, і вони перебувають у постійному хвилюванні без надії на визволення, тому їх називають Трьома нижніми сферами*), то у вас природним чином виникне бажання старанного прагнення вперед і пошуку Закону. Кожен, хто вірить у Закон причини й наслідку і хто має рішучість, зможе практикувати сумлінно й виявить таку ж наполегливість, як і я. Це тому, що така практика ускладнює рух Восьми Мирських Вітрів. Якщо людина не вірить у Дхарму і просто знає деякі теорії, це буде марно, тому що вона не може залишатися байдужою до Восьми Мирських Вітрів. Тому, щоб навчитися Дхарми, спочатку потрібно повірити у зв'язок між причиною та наслідком. Для тих, хто не вірить у причинно-наслідкову відплату, навіть якщо вони говорять про священні вчення і роблять якісь висновки на їхній основі — це всього лише пусті балачки, що не мають жодної реальної цінності. Це тому, що питання Пустоти дуже тонке, його важко пояснити і зрозуміти. Якщо людина має чітке розуміння Пустоти, вона зрозуміє, що Пустота не відділена від причини та наслідку. Тобто Пустота походить від причинно-наслідкового зв'язку. Тому нам потрібно приділяти особливу увагу тому, як правильно ставитися до причин та наслідків, а також відпускати зло і творити добро. Ми повинні бути більш обережними, ніж звичайні люди, щодо цього. Отже, уся Дхарма полягає в тому, щоб вірити в причинно-наслідковий зв'язок і працювати над тим, щоб творити добро й відпускати погане. Це найважливіше у вивченні буддійської Дхарми.

Я не розумів спочатку, що таке Пустота, але твердо вірив у причинно-наслідковий зв'язок. Знаючи, що я зробив багато величезних гріхів, і що на мене чекає нещасливий кінець, я злякався. Тому природним чином у мене з'явилася щира віра в

Майстра й у те, що треба старанно практикувати. Ви повинні робити так само, як я, медитуючи Мантраяну (*Тантру*) на самоті в горах. Якщо ви зможете це зробити, я гарантую, що ви точно досягнете Звільнення».

Інший учень запитав: «Вчителю, Ви, мабуть, перетворене тіло Ваджрадхари (букв. «Утримувач Ваджри», «Утримувач Алмаза», *Споконвічний Будда*). Щоб рятувати живих істот, Ви проявились у людському світі й залишили таку чудову спадщину. Або принаймні Ви велика істота, яка пройшла через незліченні мільярди років, практикуючи Дхарму, і досягла ступеня Великої Бодхісатви на рівні нетлінності. Без вагань Ви ризикували своїм життям та тілом заради Дхарми і відповідним чином практикували. Вчинене Вами показало, що Ви незвичайний Бодхісатва (букв. *Бодхі — пробудження, сатва — жива істота; жива істота, яка пробудилася*). Аскетичної практики та витримки, яку показав шановний Вчитель, нам, звичайним учням неможливо досягти, і ми навіть не сміємо про це думати. Навіть якби ми хотіли навчитися цього, наші фізичні тіла не змогли б таке витримати. Тому, Вчителю, Ви, мабуть, перетворене тіло Будди або Бодхісатви. Хоча ми не можемо практикувати так, як Ви, але ми знаємо, що будь-яка жива істота, яка зустрине Вас або почує Дхарму, безумовно, уникне реінкарнації та досягне Звільнення. Це точно, без сумніву. Чи не могли б Ви, будь ласка, сказати нам, тілом якого саме Будди чи Бодхісатви Ви є?»

Високоповажний відповів: «Я не знаю, чи я є перетвореним тілом. Я, цілком ймовірно, можу бути трансформованим тілом із Трьох Нижніх Сфер! Вважаючи мене Ваджрадхарою, ти, звісно, отримаєш підтримку (*від вищих живих істот — прим. пер.*). Якщо ти вважаєш мене перетвореним тілом, це показує твою чисту віру в мене, але це надзвичайно помилкове розуміння Дхарми! Це тому, що ти не зрозумів глибини Дхарми Будди.

Наприклад, я був простою, звичайною людиною і вчинив величезні злочини в першій половині свого життя. Вірячи в кармічну відплату від причини та слідства, я вирішив відмовитися від усього в мирському житті та присвятити себе самовдосконаленню. Зараз можна сказати, що я не так уже й далеко від досягнення стану Будди. Припустімо, людина може зустріти вчителя з добрими здібностями, осягнути його вчення і опанувати суть заклинань і віршів, не забруднених трактуванням. Якщо вона отримає справжню абхишеку (*вливання енергії в маківку*) і практикуватиме відповідно до Дхарми, то досягне рівня Будди за одне життя. Це є абсолютно досяжним. Якщо людина робила лише погані справи і п'ять великих гріхів упродовж усього життя, то, коли її життя закінчиться, вона відразу впаде в безкінечне пекло. Це трапиться тому, що вона не вірила у причину та наслідки і не займалася старанною практикою. Якщо глибоко у свідомості в людини є сильна віра у зв'язок між причиною та наслідком, якщо вона боїться пережити нещасливу долю і прагне вищого стану Будди, то вона, як і я, буде абсолютно щирою зі своїм учителем. Отже, кожен може докладати максимальних зусиль і досягти найкращого урозуміння.

Коли ти запитав про те, перетвореним тілом якого Будди чи Бодхісатви я є, це означає, що ти не повністю зрозумів Секретну мантру. Тобі треба більше читати біографію добродішних предків, подумати про реінкарнацію, пам'ятати про дорогоцінність людського тіла і через швидкоплинність життя старанно практикувати. Я залишив славу, репутацію, відмовився від їжі та одягу, щоб старанно працювати над собою, переживати біль і практикувати наодинці в далеких безлюдних горах. Завдяки цьому я досяг надзвичайних відчуттів та розуміння. Я сподіваюся, що всі ви добре практикуватимете так само, як і я».

Речунгпа запитав: «Учителю, зроблене Вами є воістину унікальним і дивовижним. Але все, що Ви розповіли, — це сумні історії. Чи не

могли б Ви розповісти про те, що людям було б приємно послухати?»

Високоповажний відповів: «Розповісти про те, що людям приємно послухати? Це, мабуть, про досягнення від важкої праці, про порятунок людей і істот, які не мають людської зовнішності (*в Тибеті їх називають Місма інь, що означає всі духи в цьому світі, окрім людей; асури та інші духи загалом називаються „істотами, що не мають людської зовнішності“*), а також про досягнення в поширенні буддійської Дхарми».

Речунгпа запитав: «Ви спочатку рятували людей або істот, які не мають людської зовнішності?»

Високоповажний відповів: «Спочатку багато істот, які не мають людської зовнішності, влаштовували мені випробування. Я підкорив їх, а потім рятував. Згодом я рятував багатьох учнів серед людей. Зрештою Церінгма (*одна із сестер Довгого Життя*) прийшла, щоб змагатися зі мною в надприродних здібностях, і я рятував її. Церінгма поширюватиме моє вчення серед істот, які не мають людської зовнішності. Серед людей моє вчення поширюватиме Упа Тонпа (також відомий як Гампопа)».

Себан Репа запитав: «Вчителю, Ви здебільшого медитували на Сніжній горі Лапчі та в Чубарі. Чи займалися ви ще в якихось інших місцях?»

Високоповажний сказав: «Я медитував також у Йолмо Гангра в Непалі, де розташовані шість великих відомих великих дзонгів (*фортеця в Тибеті та прилеглих країнах, у якій зазвичай розміщувалася також місцева адміністрація і буддійський монастир*), шість невеликих і маловідомих, а також шість таємних дзонгів. Якщо додати ще два, загалом їх там двадцять. Крім того, там є чотири відомі й чотири маловідомі печери та інші маленькі печери в горах, з якими [у мене] був передвизначений зв'язок. Практикуючи в тих

місцях, я досяг сфери, у якій більше не було Закону, який можна було б вивчати; і більше неможливо було медитувати далі».

Речунгпа запитав: «Безмежне милосердя, що походить від досконалої природи Закону Вчителя, дозволило нам, учням, отримати праведне Пробудження та тверду віру. Ми дуже щасливі й відчуваємо до Вас подяку. Щоб принести користь живим істотам майбутнього, чи не могли б Ви оголосити нам назви всіх цих відомих, маловідомих та таємних місць?»

Назвавши їх, Високоповажний сказав: «Практикуючи в цих місцях, вас зміцнить передвизначений зв'язок і благословення від нашої школи. Я раджу вам медитувати в цих місцях».

Коли Високоповажний закінчив свою розповідь, у тих, хто відвідав ці збори Дхарми в серці зародилася віра в Дхарму, вони хотіли покинути мирський світ, і їхні серця осяяло милосердя. Вони відкинули Вісім Мирських Турбот і стали щиро шанувати праведну Дхарму.

Усі учні Високоповажного дали клятву, що вийдуть за межі мирських пристрастей, старанно практикуватимуть Дхарму протягом усього життя і принесуть користь живим істотам. Учні-істоти, що не володіють людською зовнішністю, також дали клятву захищати Закон Будди. Багато людей з-поміж відвідувачів мали блискучу основу — вони вступили в учні до Високоповажного, практикували відповідно до Дхарми і врешті-решт стали йогами, які осягнули сфери істини. Ті, хто мав середню основу, дали клятву практикувати Дхарму протягом кількох місяців чи років. Люди з низькими здібностями вирішили більше не чинити у своєму житті гріхів, а натомість часто робити добрі справи. Таким чином кожен, хто чув Дхарму, отримав від цього користь.

* * *

Вище викладено автобіографію Високоповажного. Він передав її у своєму оповіданні, яке, своєю чергою, записали його учні.

Досягнення Високоповажного упродовж усього його життя можна розділити на три великі частини: перша — випробування від істот, що не мають людської зовнішності, яких Високоповажний підкорив, а потім врятував; друга — прийняття в учні та порятунок його основних учнів із гарною природною основою, а також їхні досягнення; і третя — зміни, які відбулися з простими людьми та звичайними учнями, коли вони слухали Дхарму.

Про першу частину його досягнень (прийняття в учні та порятунок істот, які не мають людської зовнішності) можна загалом розповісти наступним чином.

Високоповажний підкорив царя дияволів у Дракмар Чонглунзі й навчив його Дхармі про шість способів, як пам'ятати настанови свого вчителя. Дотримуючись вказівок Майстра Марпи, Високоповажний пізніше медитував на Сніговій горі Лапчі, де підкорив багатьох духів гори і навчив їх Дхармі. Наступного року він пішов у дзонг на горі Лапчі і співав там деякі великі пісні. Дотримуючись настанов свого Вчителя, Високоповажний потім відвідав гору Ріво Пелбар між Манг'юлом і Непалом. Потім він повернувся в Гунтан (*назва відомої місцевості у Тибеті*), де навчав одну дияволицю. Після цього він підкорив богиню в дзонгу Рагма Чангчуп на горі Ріво Пелбар. У дзонгах Кьянгпен Намкха і Такпук Сенге (*Печера лева і тигра*) у лісі Високоповажний врятував велику кількість людей і істот, які не мають людської зовнішності. Після цього Високоповажний повернувся до Тибету й залишився в далеких горах, рятуючи живих істот за допомогою медитації та прояву (*здібностей*). У дзонгу в Гунтані він заспівав «Пісню голубів».

Що стосується другої категорії спасіння головних учнів, ось кілька прикладів. Високоповажний зупинився в Дракар Тасо і врятував велику кількість живих істот. Ваджрайогіні (*богиня*) проаналізувала процес вдосконалення учнів Високоповажного. Речунгпа отримав особливе пророцтво від Дакіні. Високоповажний зустрів свого духовного сина Речунгпу на шляху до Гунтану. Пізніше Речунгпа

відправився в Індію для лікування своєї хвороби і після повернення зупинився у Високоповажного. Високоповажний також зустрів Репу Санг'є К'япу в дзонгу Чанчуп. Пізніше слава про Високоповажного поширилася всюди. Відповідно до пророцтва Дакіні, яке справдилося, Високоповажний запропонував порятунок цареві Хохома, який згодом часто робив підношення. Коли Високоповажний перебував у Ньянамі, Дхармабодхі з Індії приходив відвідати його і кланявся йому. Завдяки передвизначеним зв'язкам, включно зі зв'язком із Дхармабодхі, Високоповажний став ще більш відомим. Один освічений і промовистий лама попросив провести дебати, і Високоповажний переміг його за допомогою надприродної сили. У Дріні Високоповажний також зустрів Дакпо Лар'є (*також відомого на ім'я Гампопа*), свого найкращого духовного сина та велику істоту, про якого свого часу дав пророцтво Будда Шак'ямуні, що записано в сутрі «Білий лотос милосердя». Також відомий як Принц Місячне Світло, Дакпо Лар'є переродився, щоб принести користь живим істотам. Він став лікарем і також був відомий на ім'я Гампопа — що перекладається, як «людина з Гампо». У Чубарі Високоповажний врятував Лотона Гендуна, який на початку вороже ставився до нього.

Згідно з пророцтвами Дакіні, двадцяти п'яти учням Високоповажного було призначено мати великі досягнення. Серед них вісім наближених учнів, тринадцять учнів — духовних синів, а також чотири духовні дочки. Порятунок їх описаний у «Міла Грубум» («Сто тисяч пісень Міларепи»).

Щодо третьої категорії — порятунок інших живих істот, — є пісні та різні історії. Наприклад, учні запросили Високоповажного пожити у Ньянамі. Там Речунгпа попросив Високоповажного розповісти свою історію.

Вдаючись до різних надздібностей, Високоповажний повертав колесо Дхарми. Використовуючи немислимі способи, він допомагав незліченним істотам із передвизначеним зв'язком досягати зрілості

та Звільнення. Ті, хто володів великими здібностями, мали великі успіхи; ті, хто мав середній потенціал, також отримали свій шлях удосконалення; ті, хто мав поменше здібностей, почали замислюватися про Пробудження і здійснення добрих справ. Інші також почали проявляти доброту й хороші звички. Це сповнило Небесний і людський світ радістю, осяявши великим милосердям і Пустотою. Дхарма сяяла яскраво, як денне світло, допомагаючи незліченним істотам уникнути страждань у нижчих царствах та обмежень реінкарнації. У той час як незліченні істоти страждають від незмірного болю в морі народження і смерті, його Дхарма пропонувала великий порятунок і захист, демонструючи неймовірну гідність, чесноту і великі досягнення.

Високоповажний приніс користь незліченним істотам. Та одного дня він зустрів геше Цапхува в Дріні (*геше — буддійський тибетський вчений ступінь*). Цапхува був дуже жадібним до грошей, але жителі Дріна поважали його, бо він був ученим. Його завжди запрошували на свята як почесного гостя. Зустрівши Високоповажного, Цапхува на поверхні поводився з ним ввічливо, але в душі заздрив. Він неодноразово ставив Високоповажному складні запитання, намагаючись публічно принизити його, але йому ніколи це не вдавалося.

Якось у перший день осені мешканці Дріна влаштували великий бенкет і запросили Високоповажного як почесного гостя, а Цапхуві дали друге почесне місце.

Цапхува, кланяючись перед Високоповажним, думав, що той уклониться йому у відповідь. Але Високоповажний ніколи не кланявся нікому, крім свого Майстра, тому не вклонився у відповідь. Цапхува сильно зніяковів і подумав: «Я, обізнаний учений, вклонився людині, яка не має жодних знань. Він не відповів, і далі сидить собі на почесному місці. Куди це годиться..? Я мушу помститися йому!» Отже, він узяв класичну книгу «Хету-відья» (*наука про причини*), поставив її перед Високоповажним і сказав:

«Чи можеш ти пояснити цю книгу слово за словом, відповісти на запитання й пояснити написане, додаючи свої коментарі?»

Високоповажний відповів: «Ти, напевно, можеш пояснити термінологію класичних текстів речення за реченням. Але що дійсно важливо — то це подолати Вісім Мирських Турбот і приборкати своє почуття власної значущості, а також зрозуміти, що відродження і нирвана мають один смак, і, отже, прибрати «пристрасть до Дхарми» *(відповідно до словника будд. термінів, під «пристрастю до Дхарми» мають на увазі нерозуміння того, що Дхарма походить від передвизначеного зв'язку, а також те, що людина вірить, ніби зовнішній світ має свою незалежну об'єктивну реальність — прим. пер.)* А ці вчення, що ґрунтуються на логіці та на пізнанні теорії і які вчать людину, як вести дискусію, не мають жодної цінності. Тому я не вивчав їх і не знаю їх. Або, можливо, я вивчав їх раніше, але зараз нічого не пам'ятаю».

Цапхува сказав: «Практикувальники, такі як ти, безумовно, можуть відповісти такими висловами, але ми, вчені, розмірковуємо на основі логіки. Те, що ти сказав, не відповідає основним положенням Дхарми. Я вклонився тобі, бо ти хороша людина...» Він далі говорив без упину.

Почувши його промову, благодійники були незадоволені й сказали: «Геше! Хоч як глибоко ти пізнав Дхарму і хоч якою логікою володієш, таких, як ти, у світі незліченна кількість, і навіть усі ви разом узяті не вартуєте й нігтика на мізинці Високоповажного. Ти наш гість, тому сиди і мовчи; краще б ти займав себе думками, як збільшити своє багатство. Припини виставляти себе дурнем на цих зборах Дхарми!»

Цапхува був злий, але бачачи розгніваний натовп, розумів, що нічого не може вдіяти. Він не мав іншого вибору, крім як придушити свій гнів. Він мовчав, але дуже сердився і почав про себе будувати підступні плани: «Такий невіглас, як Міларепа, поводить себе

дивним чином і говорить нісенітниці, ніби каже спросоння. Він виманює у людей підношення і ганьбить Дхарму. Я обізнаний, авторитетний геше із багатством, але, здається, з точки зору Дхарми всі тут думають, що я гірший за собаку. Це обурливо! Я мушу щось придумати...»

Частина 11

У геше Цапхуви (*геше — буддійска вчена ступінь у Тибеті*) була коханка. Він попросив цю жінку покласти отруту в невелику частину сиру і віднести його Високоповажному, щоб убити його. Він пообіцяв, що дасть їй великий кусок нефриту після того, як це буде зроблено. Жінка повірила йому і віднесла отруєний сир Високоповажному як підношення.

Високоповажний уже про все знав заздалегідь. Візуалізуючи кармічні відносини, він знав, що всі живі істоти, які мали з ним передвизначений зв'язок, уже врятовані. І хоча отрута не могла завдати йому шкоди, наближався час його нірвани, тому він вирішив прийняти отруту як підношення. Високоповажний також знав, що якщо жінка не отримає нефрит до того, як дасть йому отруєний сир, то пізніше Цапхува вже нізащо не дасть їй нефрит. Тому Високоповажний сказав жінці: «Я не прийму його зараз. Якщо ти прийдеш пізніше, я, мабуть, тоді прийму підношення».

Почувши ці слова від Високоповажного, жінка була спантеличена й налякана. У неї з'явився страх, що Високоповажний міг знати про отруєний сир. Занервувавши, вона пішла.

Побачивши Цапхуву, жінка розповіла йому про те, що сталося, і заявила, що Високоповажний, мабуть, має надздібності, і саме тому не прийняв сир.

Цапхува відповів: «Гм! Якби він володів надздібностями, то не просив би тебе принести йому сир пізніше. Або він наказав би тобі самій з'їсти підношення. Натомість він попросив тебе принести йому підношення пізніше. Це явно вказує на те, що він не має надздібностей. А зараз візьми цей нефрит і віднеси йому сир. Цього разу переконайся в тому, що він його з'їсть!» Потім він дав їй нефрит.

Жінка сказала: «Всі вірять у те, що він має надприродні здібності. Оскільки це правда, він не з'їв учора підношення. Якщо я принесу сир сьогодні, то він однозначно не з'їсть його. Я дуже налякана і не смію піти туди. Мені не потрібний зараз цей нефрит. Вибач. Я не можу виконати це прохання для тебе».

Цапхува відповів: «Тільки дурні повірять у те, що він має надздібності. Вони не читають сутри, їм не вистачає розуму, і тому вони введені в оману його брехнею. Я читав сутри, де йдеться про людей, які мають надздібності, але вони не схожі на нього. Можу гарантувати, що він не має надздібностей. А тепер піди і віднеси йому отруєний сир, щоб він з'їв. Якщо ми досягнемо успіху в цій справі, я тебе не підведу. Ми вже так давно кохаємо одне одного, і я думаю, що нам не слід більше турбуватися про плітки. Якщо зможеш зробити цю справу, я негайно одружуся з тобою. Не тільки цей нефрит буде твоїм, але все моє майно буде під твоїм керуванням. У багатстві чи бідності ми завжди будемо разом, доки смерть не розлучить нас. Ти згодна?»

Жінка повірила йому. Вона знову поклала отруту в невелику частину сиру і віднесла його Високоповажному як підношення.

Високоповажний усміхнувся і прийняв підношення. Жінка подумала: «Геше правий. У нього справді немає надздібностей!»

Потім Високоповажний сказав їй: «Ціна за виконання цього — нефрит, ти його отримала?»

Почувши ці слова, жінка так злякалася, що в неї відвисла щелепа, і вона втратила мову. Від змішаних почуттів провини і страху її тіло затремтіло, а обличчя зблідло. Вона стала на коліна, нахиливши голову до землі, і вимовила тремтливим голосом: «Я маю нефрит, але, будь ласка, не їжте цей сир. Віддайте його мені».

Високоповажний запитав: «Чому ти просиш віддати тобі сир?»

Вона, заплакавши, сказала: «Дозвольте мені, грішниці, з'їсти його».

Високоповажний відповів: «По-перше, я не можу дозволити тобі з'їсти його, оскільки тобі можна лише поспівчувати. По-друге, якщо я не прийму твоє підношення, то цим порушу правила Бодхісатви, і це буде фундаментальне порушення. Ба більше, я вже виконав прийняті на себе зобов'язання щодо самого себе, інших і порятунку живих істот, а тепер настав час піти в інший світ. Насправді, твоє підношення не може завдати мені шкоди, і немає різниці в тому з'їм я його чи ні. Якби я з'їв сир, коли ти пропонувала мені його минулого разу, то, мабуть, ти не отримала б нефрит. Тож я цього не зробив. Тепер, коли нефрит уже в твоїх руках, я можу з'їсти дар, ні про що не турбуючись, і геше буде задоволений. Він пообіцяв, що зробить щось для тебе після того, як ти зробиш цю справу, але не варто довіряти його словам. Щодо його тверджень про мене, жодне з них не є істинним. Ви обидва пізніше будете сповнені жалю. На той час найкращим для вас буде по-справжньому покаятися і почати серйозно вивчати Дхарму. Або принаймні запам'ятай, що у питаннях, які стосуються життя і смерті, не чини більше подібних гріхів у майбутньому! Тепер ти можеш щиро помолитися мені та моїй школі.

Ви обидва часто відмовляєтесь від щастя і шукаєте страждань. Цього разу я молитимуся, щоб очистити гріхи, вчинені вами. Рано чи пізно люди дізнаються, що ви зробили в цей час. Однак заради вашої безпеки, будь ласка, не говоріть про це нікому, перш ніж я помру. Я вже досить старий, а ви не знаєте, чи було правдою те, що я казав у

минулому. Тому ви можете не вірити в мої слова. Цього разу ви все побачите на власні очі. Ви дізнаєтесь, що все сказане мною, правда». Сказавши це, Високоповажний з'їв сир.

Жінка повернулася й розповіла про все Цапхуві. Цапхува відповів: «„Страва, що лежить у казанку, не обов'язково є смачною; слова, сказані іншими, можуть бути неправдою“. Оскільки він з'їв отруєний сир, я досяг своєї мети. А ти просто закрий рота і тримай язик за зубами».

Високоповажний передав звістку в Дрін і Ньянам, запрошуючи прийти тих, хто вірить у нього, благодійників, а також людей з інших місць, які ніколи раніше не бачили його. Його учні, які готувалися до зборів Дхарми, були здивовані цим. Коли всі запрошені зібралися, Високоповажний проповідував їм Дхарму протягом кількох днів поспіль. Він детально роз'яснив причини й наслідки так званої «реальності», у яку вірять люди, а також виклав основи справжньої реальності. Під час його проповіді багато учнів з неабиякими здібностями бачили численних Будд і Бодхісатв, які слухали Дхарму на Небесах. Деякі бачили учасників зборів у людській та нелюдській формі всюди в Небесах та на Землі, які із захопленням слухали лекцію. Люди також бачили веселку з п'яти кольорів, переможні прапори та різнокольорові хмарки у порожньому просторі. З Неба, подібно до дощу, падали різнокольорові квіти, які сходили пахощами. З Неба також долинала приємна музика.

Деякі учні питали Високоповажного: «Ми бачили небесних істот, які слухали Дхарму в Небі та в порожньому просторі. Ми бачили багато рідкісних чудесних знамень. Чому все це відбувається?»

Високоповажний відповів: «Небесні істоти і милосердні боги слухали мою проповідь і пропонували мені підношення п'яти чуттєвих насолод. Оскільки всі ви є йогами й вірянами Дхарми з непоганою

природною основою, ви відчуваєте радість у серцях і стали свідками цих добрих знамень».

Деякі запитували: «А чому ми не можемо бачити цих небесних істот?»

Високоповажний сказав: «Серед небесних істот є ті, які є Бодхісатвами, деякі перевищили коло реінкарнації. Для того, щоб бачити їх, ви повинні володіти Небесним оком з достатньою кількістю чеснот і мудрості, а також не має бути різних розумових і фізичних перешкод. Якщо ви можете бачити Будд і Бодхісатв, то ви природно побачите інших божеств. Щоб побачити Будд і Бодхісатв, вам слід покаятися і накопичувати чесноти. Старанно практикуючи, ви неодмінно побачите найвидатнішого Будду — вашу власну свідомість».

Коли Високоповажний закінчив проповідь, слухачі з визначними здібностями усвідомили принцип, як власне серце може бути проявом Дхарми; у людей, які мають середні здібності, виникло світле почуття радості, ясності та пустоти. Усі відчували сильну волю до досягнення Бодхі (*Пробудження*).

Високоповажний сказав: «Лами, миряни, кожен із присутніх тут, а також і небесні істоти змогли зібратися на проповідь Дхарми через добрий зв'язок із минулих перероджень. Ці збори відбулися на основі Дхарми та кармічних відносин. Я вже старий і слабкий. Важко сказати, чи зможемо ми зустрітися знову у цьому світі. Але все, що я розповів вам, є істиною. Я сподіваюся, що ви зможете практикувати відповідно до Дхарми. У моєму світі Будди, коли я досягну стану Будди, ви будете учнями, які слухали мою лекцію на першій проповіді. Тож радійте цьому!»

Учні з Ньянама запитали, чому Високоповажний сказав про це зараз. Чи було це зроблено тому, що порятунок живих істот завершився, і настав час для нірвани? Вони благали Високоповажного, що коли вже дійсно наближається час нірвани, то

щоб це сталося в Ньянамі, або, принаймні, щоб він зміг побувати там хоч ще раз. Вони плакали, наполягаючи, щоб Високоповажний поїхав у Ньянам. Люди з Дріна, Чубара та інших районів також просили Високоповажного поїхати до них.

Високоповажний сказав: «Такий старий, як я, не поїде в Ньянам. Я чекатиму смерті в Дріні та Чубарі. А тепер давайте дамо обітницю з надією, що всі ми зможемо зустрітися в майбутньому в чистих землях Дакіні».

Учні сказали: «Якщо Учитель дійсно не може цього зробити, ми сподіваємося, що Вчитель міг би дати обітницю підтримувати всі місця, які він раніше відвідував, і благословити їх. Всі люди і істоти, які бачили Учителя або слухали Учителя раніше, просять Учителя дати обітницю про підтримку та благословення».

Високоповажний сказав: «Я зворушений вашою вірою. Вже довгий час я проповідую вам Дхарму з милосердям. У майбутньому я, звичайно, молитимуся за радість і щастя для себе, інших і для всіх живих істот». Далі Високоповажний заспівав пісню про обітницю.

Слухачі проповіді Дхарми були сповнені радістю. Вони не сміли повірити в це, думаючи: «Учитель, мабуть, не увійде в стан нірвани». Люди, включно з учнями з Ньянама, підійшли до Високоповажного з проханням про підтримку та благословення. Потім слухачі розійшлися, а дивовижні знамення, включно з веселками у небі, поступово зникли.

Люди з Дріна сердечно просили старших учнів Високоповажного, таких як Шива О, оселитися в Рекпа-Дукчені. Деякий час Високоповажний залишався там, проповідуючи Дхарму благодійникам. Якось Високоповажний сказав усім своїм учням: «Якщо у вас є якісь запитання щодо Дхарми, прошу поставити їх зараз. Незабаром я піду». Учні підготували ритуал поклоніння, під час якого вони поставили Високоповажному незрозумілі для них запитання і деякі запитання щодо усної проповіді Вчителя.

Наприкінці Себан та інший учень запитали: «Учителю, з того, що Ви сказали, виходить, що Ви збираєтеся незабаром досягти стану нирвани. Нам важко повірити у це. Ми сподіваємося, що Ви проживете у цьому світі довше, щоб принести більше користі живим істотам».

Високоповажний відповів: «Моє життя добігає кінця. Живі істоти, які мали отримати порятунок, вже його отримали. Все, що народжується, вмирає. Насправді народження — це просто втілення смерті».

Через кілька днів у Високоповажного, як і очікувалося, з'явилися симптоми хвороби. Його учень Нган-Дзонг Репа зібрав з цього приводу благодійників та учнів. Вони провели ритуал для Вчителя, божеств, Дакіні та божественних охоронців. Вони сказали Високоповажному: «Вчителю, Вам відомі методи довголіття та медицини. Чи могли б Ви виявити милість й використати їх?»

Високоповажний відповів: «За великим рахунком, йоги не потребують подібних методів. Всі несприятливі умови, всі добрі умови — усе це є Шлях, включно з хворобою та смертю. Особливо це є істиною для мене, Міларепи, який завершив практику Дхарми під керівництвом Майстра Марпи. Немає потреби використовувати ці методи чи прохати про допомогу у божеств. Я можу перетворити ворогів на ніжних одне до одного чоловіка та жінку. Який сенс у ритуалах із проханнями до Бодхісатв про допомогу? Що стосується тих демонів і привидів, то я вже давно утихомирив їх, перетворивши на божественних охоронців. Тому подібні заклинання й магичні формули тим паче не мають сенсу. Я перетворив П'ять Отрут (*невігластво, пристрасть, неприязнь, гординю та заздрість*) на Будд П'яти мудрих якостей (*П'ять мудрих якостей включають практику з максимальними зусиллями, незворушність, споглядання, здатність шукати в собі і медитацію у Сфері Дхарми; П'ять Будд — це Акшобх'я, Ратнасамбхава, Амітабха, Амогхасідхі та Вайрочана*). Навіщо мені ще потрібні ліки? Настав час для поступового

перетворення на тіло Будди, для того аби поступово досягти чистої й світлої Природи Дхарми. Немає жодної потреби змінювати це! Через відплату за попередню карму від поганих вчинків люди в цьому світі страждають, зокрема через народження, старість, хворобу і смерть. Навіть із ліками чи ритуалами вони не можуть уникнути страждань. Неважливо, наскільки могутній цар, наскільки сильний воїн, наскільки багата людина, наскільки красива жінка, наскільки розумний учений чи промовистий оратор, все це зі смертю розвіється як дим. Ці речі не можна відновити якимись чудодійними способами. Якщо ви боїтеся болю і любите радість, я маю для вас Шлях, за допомогою якого ви зрештою зможете позбутися страждань і зможете вічно насолоджуватися щастям і добробутом».

Учні запитали: «Чи може Учитель розповісти нам про цей Шлях?»

Високоповажний мовив: «Згідно з усіма законами Дхарми про перевтілення, все, що існує, врешті-решт деградує, всі гості кінець кінцем розійдуться, народження в результаті перетвориться на смерть, а кохані рано чи пізно розлучаться. Якщо людина добре розуміє цей принцип, то має повністю відмовитися від вчинків, які можуть призвести до поганих наслідків. Це означає: перестаньте гнатися за багатством чи шукати вигоду; слідуйте за справжнім учителем і практикуйте шлях Кінця перевтілень (*досягнення вічності або перевищення рівня, на якому живі істоти проходять реінкарнацію — прим. пер.*) на основі вчення Дхарми. Вам слід знати, що методи практики Кінця перевтілень та Пустоти — це найсвятіші серед інших практик. Пізніше я розповім вам про інші важливі речі».

Шива-О та Нган-Дзонг Репа сказали: «Учителю, якщо ви будете здорові й проживете в цьому світі довше, то хіба не зможете тоді врятувати ще більше живих істот? Ви можете не погодитися з нашим проханням про те, щоб прожити 100 років, але в будь-якому випадку, будь ласка, спробуйте надзвичайні ритуали Таємної

Мантри та прийміть ліки для одужання». Вони благали про це знову і знову.

Високоповажний відповів: «Якби час і умови ще не дозріли, я міг би скористатися вашою порадою. Але якщо людина запрошує Будд і Бодхісатв прийти заради свого власного довголіття замість того, щоб приносити користь іншим, то це подібно до того, як просити царя залишити трон і працювати на тебе в якості слуги. Так чинити — це гріх. Тому вам не слід практикувати Мантраяну лише для себе чи для цього життя. Але буде дуже гарно, якщо ви практикуватимете Мантраяну заради інших живих істот. Для того, щоб допомогти всім живим істотам, я провів усе своє життя у віддалених горах, практикуючи найдосконаліші ритуали, тому більше не потребую жодних інших ритуалів. Мій розум уже досяг такої ж фундаментальної природи, як у Дхарми, і він уже нероздільний з Дхармою. Таким чином, я не потребую якихось способів, щоб залишатися в цьому світі. З віршами зі священного писання та лікарськими засобами від Майстра Марпи я повністю викоринив у собі П'ять отрут, а це означає: ніякі ліки мені більше не знадобляться. Якщо ви не можете розглядати несприятливі умови як добрі, то не є справжніми учнями. Коли час ще не настав і трапляються певні несприятливі умови як перешкоди на шляху до досягнення Бодхі (*Пробудження чи Прозріння*), то в такому разі лікарські засоби та ритуали допустимі. Існує кілька прикладів в історії, за яких несприятливі умови було усунено та перетворено на сприятливі. Якось Будда Шак'ямуні, для того щоб врятувати живих істот з меншими ніж у нього здібностями, погодився з діагнозом лікаря Дживаки Кумара та прийняв від нього ліки. Однак, коли час і умови дозріли, Будда сам продемонстрував входження до нирвани. Саме зараз мій час та умови дозріли, тому немає потреби в ліках чи подібних ритуалах».

Тоді двоє старших учнів запитали: «Учителю, Ви вирушаєте в інший світ, щоб принести користь живим істотам? Чи могли б Ви розповісти

нам, як ми повинні будемо проводити ритуал поклоніння під час Вашої нірвани, що зробити з тілом, як організувати виготовлення статуй і як побудувати ступу (*буддійську пагоду*)? Також, будь ласка, розкажіть нам, учням, як медитувати й практикувати за методами «слухання, розмірковування, вдосконалення».

Високоповажний відповів: «З чеснотою та благословенням від Майстра Марпи вся моя підготовка щодо реінкарнації та нірвани завершена. Йог, чий розум, мова та тіло були звільнені в Дхармі, не залишає за собою тіла. Вам не потрібно виготовляти статуї чи будувати ступу. Я не маю пристрасті до храмів. За відсутності храму немає потреби шукати настоятеля. Ви можете вважати віддалені місця у високих або засніжених горах своїми храмами. Коли ви медитуєте з милосердям до живих істот у шести колах перероджень, це буде найвизначнішою статуєю у всі часи. Досягнення вичерпного розуміння істинної природи Дхарми — це те саме, що побудувати ступу чи поставити прапор. Зберігати свою мову і розум у стані молитви, яка йде з глибини вашого серця, є найкращим підношенням.

Залишатися з тими, хто глибоко прив'язаний до самого себе, або коїти вчинки, які завдають страждання живим істотам, — це йде наперекір основам поведінки практикувальника Дхарми. Коли хтось підпорядковує П'ять отрут і приносить користь живим істотам, іноді на поверхні може навіть здатися, що людина робить погані справи, але насправді вона йде шляхом Будди; це припустимо.

Якщо людина тільки знає щось про Дхарму, але не практикує по-справжньому, зрештою ці великі знання навпаки можуть стати їй на заваді і змушуватимуть її впасти в прірву Трьох Нижніх Світів. Таким чином, будь ласка, частіше міркуйте про непостійність життя, старанно дотримуйтеся доброї поведінки і утримуйтеся від поганих справ. Людина абсолютно не повинна робити поганих вчинків, навіть якщо її життя вже закінчується. Простіше кажучи, практикувальнику Дхарми необхідно знати, що таке сором (совість),

перш ніж йти шляхом удосконалення. Коли ви будете чинити так, ваша практика може суперечити деяким сутрам або писанням, які написано з недоброю метою, проте відповідатиме намірам Будд і Бодхісатв. Тож вся суть цих практик на зразок «слухання та розмірковування» полягає саме в цьому (у вище сказаному), і я думаю, що такого пояснення вже достатньо. Якщо ви зможете діяти відповідно до моїх слів, я буду щасливий. Ви будете в змозі досягти повного розуміння всього процесу реінкарнації та нирвани. Якщо ж ви будете намагатися здійснити мою волю на основі мирських методів і людського бачення — це не матиме жодного сенсу».

Всі учні були глибоко зворушені й вивчили цю проповідь напам'ять.

Через деякий час стан Високоповажного значно погіршився. Геше Цапхува прийшов з гарним вином і м'ясом, вдаючи, що робить підношення. Він підійшов до Високоповажного і почав глузувати: «Ах! Зі здатністю досягти таких великих висот, яких досяг учитель, така серйозна хвороба не мала виникнути. Як ти захворів? Якби хворобу можна було поділити з іншими, ти міг би поділити її між старшими учнями. Або якби хворобу можна було передати, будь ласка, передай її мені. Зараз ти вже нічого не можеш вдіяти. Як нам це зробити?»

Високоповажний спокійно усміхнувся і сказав йому: «Я міг би уникнути цієї хвороби. Щодо того, чому це сталося, то тобі має бути це відомо. Хвороба звичайної людини відрізняється від хвороби йога як за своєю природою, так і за кармічними взаємозв'язками. Моя хвороба фактично є священним проявом Закону Будди».

Цапхува подумав, що Високоповажний, можливо, запідозрив його, проте не був у цьому впевнений. Він розмірковував: «Те, що Високоповажний колись казав, ніби хворобу можна передати комусь, є абсолютно безпідставним. Яким чином на цьому світі можна передати хворобу іншому?» Тому Геше сказав: «Мені невідома причина хвороби вчителя. Якщо хвороба виникла через

духів, необхідно провести ритуал звільнення від одержимості; якщо це сталося через те, що чотири Великі елементи виведені з рівноваги, то слід гармонізувати їх і прийняти ліки. Якщо хворобу справді можна передати іншим, вчителю, будь ласка, передай її мені».

Високоповажний сказав: «Є людина з великими гріхами. З його розуму вийшов демон, щоб завдати мені шкоди, він вивів мої чотири Великі елементи з рівноваги, що стало причиною моєї хвороби. Ти не маєш енергії, щоб викоринити цю хворобу. І хоча я міг би передати її тобі, боюся, ти не зможеш цього витримати навіть на одну мить. Тож краще цього не робити».

Цапхува подумав: «Ця людина зовсім не здатна передати хворобу іншим. Тому він сказав ці саркастичні слова. Мені треба поставити його в незручне становище». І він став знову і знову благати Високоповажного передати хворобу йому. Високоповажний відповів: «Оскільки ти наполягаєш, щоб я зробив це, то тимчасово перенесу хворобу на двері, що стоять навпроти мене. Якщо я передам тобі, то ти не зможеш цього витримати. А тепер уважно дивися».

Використовуючи свою божественну силу, Високоповажний перемістив біль на двері, розташовані прямо навпроти нього. Спочатку двері видали скрипучий звук, начебто їм завдали болю, розриваючи їх на частини. Через деякий час вони справді розлетілися на дрібні частки. Високоповажний у той самий час став виглядати так, ніби був зовсім здоровий.

Цапхува подумав: «Це магія, щоб надурити людей. Але мене ти не проведеш». Він сказав: «О! Це справді вражає! Але, вчителю, будь ласка, просто передай мені хворобу».

Високоповажний сказав: «Оскільки ти так наполягаєш, що ж, я дам тобі половину хвороби. Якщо я передам її всю, то ти аж ніяк не зможеш винести цього». Потім він передав половину болю Цапхуві, і той відразу відчув сильний біль. Він ледве міг дихати і весь тремтів.

Коли він був близький до смерті, Високоповажний взяв назад більшу частину хвороби й запитав: «Я лише передав тобі малу частину хвороби. Ну як? Чи міг би ти витримати таке?»

У свідомості Цапхуви після відчуття такого гострого болю виникло сильне каяття. Він став навколішки, простягся перед Високоповажним і сказав зі сльозами на очах: «Вчителю! Вчителю! Тепер я щиро каюсь. Будь ласка, пробачте мені. Я віддам все своє майно Вчителю як підношення. Допоможіть мені спокутати мої гріхи». І Геше дуже гірко заридав.

Побачивши, що він справді розкаявся, Високоповажний дуже зрадів і забрав малу частину хвороби, що залишилася. Він сказав: «Протягом усього життя мені не потрібні були ні землі, ні майно. Зараз я вмираю, і вони тим паче марні для мене. Ти можеш лишити їх собі. Будь ласка, не роби більше поганих вчинків, навіть якщо ти вмиратимеш. Цього разу я згоден допомогти тобі вирішити наслідки твоїх гріхів».

Цапхува сказав Високоповажному: «У минулому я робив погані вчинки в основному через гроші. Мені вони більше не потрібні. Попри те, що Вчитель не хоче прийняти їх, учням завжди потрібна допомога для практики. Будь ласка, прийміть цей дар для них». І хоча він благав так зробити, Високоповажний не взяв його грошей. Пізніше учні прийняли їх та використали його майно для проведення зборів Дхарми. Навіть досі ці збори, як і раніше, проводяться в Чубарі.

З того часу Цапхува дивним чином відмовився від жадібності, яку плекав протягом усього свого життя і став дуже старанним практикувальником.

Високоповажний сказав своїм учням: «Причиною, через яку я залишався тут, було якраз те, що я мав допомогти цьому чоловікові з важкими гріхами, аби він щиро покаявся і звільнився від страждань. А тепер цю справу завершено, і настав час іти. Правду

кажучи, якщо великий практикувальник Дхарми входить у нірвану у маленькому селі, то це подібно до того, як цар помирає в будинку звичайної людини. Тому я вирушу до Чубара і помру там».

Себан Репа запитав: «Учителю, Ви серйозно хворі, і Вам буде дуже важко йти так далеко. Як щодо того, щоб ми знайшли паланкін і на ньому доставили Вас туди?»

Високоповажний сказав: «Я не по-справжньому хворий, а моя смерть не є справжньою смертю. Це просто прояв хвороби та смерті. Немає потреби в чомусь на зразок паланкіна. Молоді учні, ви можете прямо зараз вирушати до Чубара».

Коли молоді учні прибули до Чубара, Високоповажний уже чекав їх там. Деякі з літніх учнів сказали: «Ми супроводжували Вчителя на шляху сюди». Інший сказав: «Вчитель був хворий і відпочивав у Рекпа-Дукчені». Декілька благодійників, які прийшли пізніше, говорили: «Ми бачили, як Учитель проповідував Дхарму в Дзонгу (*фортеця з адміністрацією та буддійським монастирем*)». Деякі інші благодійники заперечували: «Це ми прийшли з Учителем». Багато людей казали: «Учитель заходив до нас у гості і ми проводили ритуал поклоніння Вчителю». Ті, хто прибув у Чубар раніше за всіх, сказали: «Учитель першим прибув у Чубар, і ми супроводжували його сюди». Таким чином, деякі казали, що Вчитель прийшов пізніше, інші казали, що він проповідував Дхарму, а треті заявляли, що проводили ритуал поклоніння Вчителю у їхньому домі. Вони сперечалися між собою та не вірили один одному. Високоповажний слухав усе це, а потім з усмішкою сказав: «Ви всі маєте рацію. Так сталося, тому що я хотів розіграти вас».

Частина 12

Високоповажний, схоже, був хворим. У небі було багато сприятливих знаків — з'являлися веселки, квіти спадали дощем, як

під час проповідування Дхарми. Тобто всі знали, що Високоповажний дійсно скоро вирушить в інший світ. Учні Репа Шива-О, Нган-Дзонг Репа та Себан Репа запитали Високоповажного: «Вчителю, у яку Чисту землю ви підете після нірвани? Куди нам, учням, направляти молитви?»

Високоповажний сказав: «Немає значення, куди ви звертатиметеся з молитвою. Якщо ви маєте віру, і ваші молитви щирі, я, безперечно, буду поруч із вами. Я обов'язково дам вам усе, про що ви молитесь.

Зараз я вирушу на зустріч із буддою Акшобх'я до Східної Чистої Землі Абхіраті. Раніше я згадував, що маю ще щось сказати, — це мій заповіт. Після того, як я, Міларепа, помру, крім моїх щоденних записів не залишиться жодних речей. Мій бавовняний одяг і палицю можете віддати Речунгпі. Він скоро повернеться. Будь ласка, скажіть йому, що ці дві речі пов'язані з утворенням нашої практики. До приїзду Речунгпи в жодному разі не чіпайте моє тіло.

Капелюх учителя Майтріпи й палицю з агарового дерева можна віддати Юпа-Тонпі, вони допоможуть йому мати гострий зір і добре стежити за поширенням Дхарми. Шиво-О, будь ласка, візьми собі дерев'яну чашу. Нган-Дзонже, будь ласка, візьми собі чашу з черепа. Кремінь піде Себану Репі, а кістяна ложка — Дрігому Репі. Цей килимок можна нарізати на шматочки для інших учнів, кожному по шматочку. Ці речі не мають матеріальної цінності. Значущість їх у тому, що вони мають зв'язок із вдосконаленням.

Мій найголовніший заповіт, а також золото, яке я, Міларепа, зібрав за багато років, заховані під цією піччю. Після моєї смерті багато учнів-невігласів можуть посваритися щодо влаштування мого похорону. На той час ви можете відкрити заповіт і подивитися. У ньому нові вказівки для вашої практики.

У деяких людей, які навчаються Дхарми, мало чеснот. У пошуках слави й пошестей вони проводять деякі буддійські богослужіння або роблять деякі добрі справи заради похвали. Насправді, підносячи

сотню, вони думають, щоб їм повернеться тисяча. Коли ці мирські люди проводять буддійські богослужіння заради заслуг, це все одно що їсти отруту, змішану з вишуканою їжею. Тож не слід їсти отруту в пошуку слави в цьому житті. Мусите повністю відмовитися від цих речей, які на поверхні можуть здаватися Дхармою, але насправді належать справам мирських. Добре, якщо ви залишитеся відданими та старанними й практикуватимете чисту Дхарму Будди».

Потім учні запитали: «Якщо це на благо живих істот, чи можемо ми приділяти трохи часу мирським справам?»

Високоповажний відповів: «Якщо мотив виконання мирських справ повністю безкорисливий, це припустимо. Але це справді дуже складно. Якщо хтось робить щось для інших, виходячи з власної жадібності, він не зможе допомогти навіть собі, не кажучи вже про те, щоб принести користь іншим. Це як людина, яка, не вміючи плавати, кидається у воду. Вона не тільки не зможе плисти, а ще й потоне.

Тому краще не говорити про дії заради інших до того, як пізнав принцип Пустоти. Без удосконалення й урозуміння намагатися робити щось на благо живих істот — це як сліпому вести сліпого. Зрештою впадеш у прірву егоїзму. Насправді Порожній простір не має меж, і кількість живих істот також незліченна. Коли людина завершує практику, з'являється дуже багато способів порятунку живих істот. Можна пропонувати порятунок живим істотам у будь-який час та в будь-якому місці. Перед досягненням Пробудження ви мусите мати чисті наміри й велике милосердя, повинні старанно прагнути досягнення сутності Будди на благо всіх живих істот. Відмовтеся від думок про їжу, одяг, славу й вигоду, переносьте труднощі — це єдиний спосіб практики. Саме так ви повинні практикувати заради спасіння живих істот. Це здобуття Шляху, практика й досягнення всіх найвищих благ для себе й інших».

Високоповажний Міларепа продовжив: «Я не можу більше тут залишатися. Будь ласка, пам'ятайте мої слова й далі йдіть моїм шляхом». З цими словами він увійшов у глибоку медитацію й помер у віці 84 років. Це було на світанку 14 грудня 1135 року. Коли зірки вже згасали й сходило сонце, тіло Високоповажного увійшло у Сферу Дхарми, у нирвану.

Тієї миті зібралися небесні істоти й Дакіні. Виявилася масштабна і прекрасна священна сцена. У небі з'явилася величезна веселка – така яскрава, начебто до неї можна було доторкнутися рукою. Небо пронизували промені всіх кольорів, а в центрі веселки можна було побачити восьмипелюсткову квітку лотоса. Над квіткою лотоса здіймалася дуже гарна мандала. Навіть найкращий у світі живописець не зміг би створити такої мальовничої картини. П'ятиколірні хмари на краях набували різноманітних форм, серед яких переможні знамена, парасольки, прикраси тощо. З неба, наче дощ, падали різнобарвні квіти. Кольорові хмари прикрашали гірські вершини в чотирьох напрямках. Хмари у формі пагоди оточили центр Чубара. Кожен міг чути приємну небесну музику і хвалебні слова. Земля наповнилася пахощами. Мирські люди також всюди могли бачити, як небесні істоти й боги несуть багато дарів. Бачачи небесних істот, люди не дивувалися, але небесні істоти не хотіли відчувати запах людських тіл, і вони часто прикривали обличчя, проходячи повз когось. Іноді небесні істоти й люди розмовляли чи вітали одне одного. Усі бачили ці особливі сцени.

Миряни-послідовники (благодійники) в Ньянамі почули про звільнення Високоповажного й перехід у нирвану і прийшли в Чубар. Вони переконували старших учнів і мирян у Чубарі кремувати тіло Високоповажного в Ньянамі. Але старші учні відхилили прохання. Тому благодійники стали просити відкласти кремацію і тим самим дати можливість вірянам із різних місць ще один шанс побачити Високоповажного. Миряни в Чубарі погодилися. Люди з Ньянама пішли, щоб усе обговорити, після чого повернулися з групою

сильних людей, щоб спробувати насильно забрати тіло Високоповажного.

Вони почали в Чубарі сварку з благодійниками, яка ледве не перетворилася на бійку. Старші учні побачили це і сказали: «Ми всі віримо у Високоповажного. Будь ласка, облиште сварку. Оскільки Високоповажний пішов у нірвану в Чубарі, було б недоречно проводити кремацію в Ньянамі. Будь ласка, просто зачекайте тут. Згодом вам напевно дістануться реліквії та попіл для поклоніння». Але люди з Ньянама подумали, що їх більше, і планували силою забрати тіло. Раптом у небі з'явилася небесна істота й заговорила голосом Високоповажного.

Благодійники, віряни й учні були дуже раді і щасливі, ніби знову особисто побачили Високоповажного. Вони перестали сваритися й почали щиро молитися. У результаті шляхом невідомої трансформації в жителів Ньянама з'явилося ще одне тіло Високоповажного на додаток до того, що зберігалось у старших учнів та благодійників у Чубарі. Вони взяли тіло і вирушили кремувати його до печери Дудул-Пук на засніженій горі Лапчі. Знову з'явилися п'ятиколірні райдужні вогні, кольорові хмари, небесна музика, духмяні пахощі й інші сприятливі знаки — однакові з тими, які відбувалися під час нірвани.

У Чубарі старші учні й благодійники щиро молилися шість днів поспіль. Обличчя Високоповажного раптово засяяло, як у восьмирічної дитини. Кілька старших учнів сказали: «Речунгпа, мабуть, не приїде. Якщо ми й далі відкладатимемо, то від тіла може нічого не залишитися, і ми не отримаємо навіть попелу для поклоніння. Швидше проведемо кремацію». Поговоривши, вони по черзі ще раз глянули на обличчя Високоповажного й перенесли тіло до входу в печеру. Вони розмістили тіло на камені для кремації й намалювали мандалу. Хоча це не можна було порівняти з небесним підношенням, але це було найкраще підношення в людському світі. Cremaцію мали провести на світанку після всіх молитов та ритуалів.

Але хоч як вони намагалися — не могли розпалити вогонь. Потім у небі раптово з'явилася веселка та п'ять Дакіні.

Нган-Дзонг сказав: «Відповідно до волі Високоповажного і натяків Дакіні ми не повинні чіпати його тіла до прибуття Речунгпи. Але Речунгпа не приїхав, і тіло може розкластися. Що ж нам робити?»

Репа Шива-О сказав: «Зважаючи на вказівки Високоповажного й Дакіні, а також неможливість розпалити вогонь, щоб спалити тіло, Речунгпа безумовно скоро прибуде. Просто щиро помолімося». Вони перенесли тіло назад у печеру і зосереджено молилися далі.

У цей час Речунгпа медитував у храмі Лородол. Якось опівночі під час сну він мав дуже ясне бачення. Він побачив кришталеву пагоду, яка випромінювала світло, що пронизувало небо. Численні Дакіні супроводжували пагоду. На Землі всюди були його ваджра-брати й покровителі Високоповажного. У Небі співали небожителі й Дакіні. Всюди, як хмари, літали дивовижно прекрасні підношення.

Речунгпа вклонився пагоді. Несподівано в ній з'явилось обличчя Високоповажного, і він сказав Речунгпі: «Сину мій, хоча ти не послухався мене й не повернувся вчасно, я був би дуже щасливий, якби ми, батько й син, змогли знову зустрітись. У майбутньому ми не матимемо багато можливостей для зустрічі. Будь ласка, не втрачай цього дорогоцінного шансу, тож поговорімо». З цими словами Високоповажний поклав руку на голову Речунгпи й усміхнувся до нього. Відчуваючи і радість, і сум, Речунгпа відчував безпрецедентну віру й невимовне щастя.

Прокинувшись, Речунгпа згадав, що Високоповажний просив його повернутися в певний час, і дуже занепокоївся: «Високоповажний пішов у нирвану?» З цією думкою він відразу відчув нестерпне горе, сильну віру й підніс щиро молитву: «Учителю, я дуже шкодую, що не прийшов вчасно. Але я йду зараз! З цими словами на небесах з'явилися дві юні діви. Вони сказали: «Речунгпо, Високоповажний

зараз збирається в Чисту землю. Якщо не поспішиш, то в цьому житті, можливо, більше не побачиш його. Поспішай!»

Речунгпа думав лише про Вчителя й дуже хотів повернутися. Він одразу вирушив у дорогу. Птахи співали, сповіщаючи про світанок. Подумки молячись, Речунгпа використовував свої надздібності. За пів дня він пролетів відстань, яку кінь чи осел зазвичай долають за два місяці. Коли він прибув у Дрін, сонце вже зійшло, і було ясно. Присівши відпочити, він подивився вгору і скрізь побачив благовісні хмари й сяйво. Особливо на горі, де Високоповажний пішов у нірвану, була гігантська куполоподібна хмара, що випромінювала потужне світло. Безліч небожителів і Дакіні робили підношення для п'яти органів чуття. Деякі небесні істоти молилися, деякі давали присягу, дехто кланявся, а дехто співав хвалебні пісні. Бачачи це, Речунгпа відчував одночасно сум і радість. Здогадуючись, він все ж таки запитав небесну істоту: «Чому ви робите ці підношення і служіння?»

Небесна істота відповіла: «Ти глухий чи сліпий? Хіба не знаєш, чому присвячене це особливе свято Неба та Землі? Міларепа-Дордже збирається вирушити в Чисті землі Дакіні. Небесні й земні істоти поклоняються йому й підносять дари. Хіба ти не знаєш?»

Почувши це, Речунгпа відчув нестерпний біль, наче в серце встромили ножа. Він побіг до печери, де Високоповажний пішов у нірвану. Коли він прибіг на плато у формі пагоди, то, як уві сні, побачив усміхненого Високоповажного, який запитав: «Це прийшов мій син Речунгпа?»

Побачивши цю картину, Речунгпа був дуже радий і подумав, що Високоповажний ще живий. Він вклонився і привітав Вчителя. Він також поставив Вчителю багато запитань і на всі отримав відповіді. Наприкінці Високоповажний сказав Речунгпі: «Сину мій, мені треба піти першим. Ти приєднайся до мене потім, я зустріню тебе. Не забувай моїх слів». Сказавши це, Високоповажний зник.

Засмучений Речунгпа прибув у Чубар і, підійшовши до печери, побачив, як учні й благодійники скорботно моляться навколо тіла Високоповажного. Багато нових учнів ніколи не бачили Речунгпу й не дали йому підійти ближче. Речунгпа гірко плакав від невимовного горя в серці:

«Мій великий Вчителю
подібний до доброго батька,
Який володіє безмежним милосердям.
Учителю, хіба ти не чуєш мого плачу й мого болю?
Мій любий батьку, Учителю!»

Коли пісня Речунгпи проникла в печеру, обличчя Високоповажного раптово засяяло як у живого. Його тіло раптом спалахнуло. Почувши пісню Речунгпи, Репа Шива-О, Нган-Дзонг Репа й інші старші учні, а також благодійники вийшли, щоб привітати його. Через те, що нові учні не знали його й не дозволили йому увійти, Речунгпа був дуже засмучений і не входив, доки не виконав семи молитовних звернень. Щирі й глибокі пісні Речунгпи зворушили Високороважного. На самому порозі нірвани ясності і природи Дхарми він раптом проявився у вогні й сказав новим учням: «Мої учні-початківці, будь ласка, не чиніть так. Речунгпа подібний до Лева (*подібний до Будди, божества*) й заслуговує на вашу повагу». Потім він сказав Речунгпі: «Будь ласка, сину мій, не переймайся. Можеш підійти до батька». Бачачи таке диво, усі були здивовані й захоплені. Усім було дуже радісно.

Речунгпа підійшов до тіла, обійняв Високоповажного й гірко заплакав. Через надмірне горе Речунгпа знепритомнів. Прокинувшись, він побачив учнів і благодійників, що оточили вівтар. Подібно до чистої ваджри, тіло Високоповажного рівно сиділо у восьмипелюстковому скупченні вогню у формі лотоса. Подібно до маточки у квітці, тіло Високоповажного сиділо в бурхливих вогняних пелюстках восьмипелюсткового лотоса. Його права рука була

складена в мудру (*жест руки*) «проповідування» над краєм полум'я, а ліва підтримувала щоку як жест співу. Перед Речунгпою й іншими учнями Високоповажний мовив: «Будь ласка, послухайте останню пісню від старого» і заспівав пісню про шість основ:

«Мій дорогий сину Речунгпо,
Слухай мою волю й останню пісню.
Під час реінкарнацій у вогненному морі Трьох Сфер
П'ять мудростей та ілюзорне тіло є ключем.
Для людей, жадібних до одягу й метушні,
Мирським речам немає кінця.
Не будь прив'язаним до земного, Речунгпо!»

В ілюзорній трансформації
Ключем є нематеріальна свідомість.
Якщо свідомістю керує тіло,
Ніколи не досягнеш природи Дхарми й не пізнаєш реальності.
Зберігай добрі думки, Речунгпо!

Душевні й матеріальні здобуття і втрати не такі важливі,
Ключем є фундаментальна мудрість.
Орієнтуючись на мінливі кармічні зв'язки,
Ніколи не зрозуміти значення вічності.
Спостерігай уважно за нескінченністю життя, Речунгпо!

Це життя й те життя, придбання і зречення,
Свідомість і усвідомлення у бардо — це ключ. (*бардо — інтервал між одним життям та наступним — прим.*)

Часто думаючи про тіло,
Людина ніколи не зможе пізнати сенсу реальності.
Уважно спостерігай реальність, Речунгпо!
У шести світах панує хаос, як у місті без світла,
Гріхи й карма накопичуються, як гора.
Коли існують напасті, такі як жадібність і гнів, —

Не зможеш розпізнати, що всі люди рівні.
Облиш жадібність і ненависть, Речунгпо!

Тисячі Будд у Чистих землях,
Красномовні й хороші в читанні лекцій про Дхарму.
Якщо у відповідь на солодкі промови
говорити про такі принципи —
Ніколи не зрозуміти остаточного сенсу.
Ніякого пристосуванського навчання не допускається, Речунгпо!

Вчителі, божественні істоти й Дакіні —
Об'єднай їх воєдино для молитви.
Правильне розуміння, добрі дії і праведна практика —
Медитуй, не роблячи відмінностей між цими трьома речами.
Це життя, майбутнє життя і бардо,
Практикуй як одне ціле і добре пам'ятай Дхарму.
Це останні мої слова тобі
Як моя остання воля.
У мене більше немає для тебе слів
Практикуй, слідуючи їм, сину мій».

Після цих слів Високоповажний знову увійшов у саяво і в природу
Дхарми. Тільки-но Високоповажний увійшов до нирвани, вівтар
засяяв світлом і перетворився на квадратний палац. Були всілякі
великі, найпрекрасніші підношення, зокрема яскраві парасольки,
різноколірні хмари й знамена. У саяві з'явилася незліченна кількість
небесних дів, які співали й танцювали під чудову музику. Над
вівтарем небесні юнаки й дівчата в порожньому просторі тримали як
підношення чаші, повні солодкої роси. Серед учнів та благодійників
деякі бачили Високоповажного у вівтарі як Хеваджру, деякі бачили
його як Чакрасамвару чи Гух'ясамаджу, а деякі бачили його як
Ваджрайогіні. Залежно від різних кармічних стосунків і своєї основи
кожен бачив різні тіла Будди.

На той час порожній простір заповнили численні Дакіні. Вони заспівали хором:

«Коли Високоповажний пішов у нірвану
Люди й небесні істоти сумують
Деякі гірко плачуть, сльози течуть безперервно,
У деяких паморочиться в голові,
вони вражені й не можуть стояти на ногах.
Внутрішній жар спалахує сам по собі
Полум'ям, подібним до восьмипелюсткової квітки лотоса.
Сім скарбів і вісім благих знаків.
Тисячі підношень з'являються за бажанням.
Лютня, гуслі та всі музичні інструменти
Грають незрівнянно чудові мелодії.
Небесні діви виходять із вогню,
Приносячи численні підношення.
Чудові парасольки та знамена
Оточені ароматом і приємною атмосферою.
Підношення надходять від благодатних Небесних дів,
Останки пішли з тілом чистоти.
Фізичне тіло згоріло без залишку,
Останки Майстра рідкісні й дорогоцінні
Реальне тіло високе, як порожній простір.
З милостивими побажаннями тіло Будди подібне до хмар Дхарми.
Тіло перетворилося, як квіткові дощі,
Привівши до зрілості безліч живих істот;
Природа Дхарми порожня і не має народження,
Там взагалі немає народження.
Пустота відмінна від народження та смерті,
Тоді як народження і смерть самі по собі порожні
Це глибокий сенс пустоти й існування,
Й у вас не повинно бути сум'яття в цьому».

Коли Дакіні заспівали цю пісню, майже стемніло. Небо поступово поринуло в темряву, і вогонь на вітарі згас. Здивовані яскравим свіченням всередині та зовні вітаря, учні зазирнули всередину й побачили в центрі світлу пагоду. Усередині пагоди деякі бачили Чакрасамвару, деякі бачили Ваджрайогіні чи Хеваджру, деякі бачили дзвін і ваджру, товкача, пляшку, мудру і всілякі символи тіла, мови й розуму. Були також деякі, хто бачив золоте сяйво, морську воду, вогонь, а дехто взагалі нічого не бачив.

Учні відчинили дверцята вітаря, щоб випустити гаряче повітря, і збиралися повернутися наступного дня за останками. У той час також сталося багато дивовижних знамень. Тієї ночі всі спали головою до дверей вітаря. Коли Речунгпа прокинувся наступного ранку, то побачив п'яťох Дакіні, що підійшли до вітаря з підношеннями, несучи намисто, кістяні прикраси, коштовності й підношення для п'яти почуттів. Через деякий час він побачив п'ять головних Дакіні, що тримали щось сяйне з вітаря, а потім вони полетіли. Вражений побаченим, Речунгпа раптом зрозумів, що Дакіні забрали останки Високоповажного. Він у паніці вибіг назовні й побачив, що Дакіні вже ширяють з ними в повітрі. Речунгпа повернувся і розбудив інших учнів. Відчинивши вітарні двері й зазирнувши всередину, вони не побачили жодної реліквії. Охоплений горем Речунгпа благав Дакіні залишити деякі реліквії для учнів.

Дакіні відповіли: «Ви, старші учні, отримали найкращі реліквії й побачили реальне тіло. Якщо цього недостатньо, помоліться Високоповажному, і він природно дасть вам це. Що стосується інших людей, то вони, порівняно з Високоповажним — світлим, як сонце та місяць, — навіть не світлячки. Навіщо їм реліквії? Ці реліквії належать нам». Потім вони завмерли в повітрі. Почувши й обміркувавши слова Дакіні, учні зрозуміли, що вони були правильними, і дуже розкаялися.

Потім вони побачили п'ятиколірне світло, що виходить із рук Дакіні, і реліквії Високоповажного розміром із пташине яйце впали на віттар. Учні побачили останки, що спускалися, і потяглися за ними. Але реліквії раптово злетіли в повітря і знову злилися зі світлом, що виходить із рук Дакіні. Світло раптово розділилося на два промені: в одному проявився трон Лева (*трон або місце сидіння Будди*) із подушкою із сонцем і місяцем, а в іншому — заклена пагода, прозора всередині та ззовні. Пагода випромінювала п'ятиколірне світло: червоне, біле, синє, жовте й зелене. Світло осяяло три тисячі світів. Високоповажний Міларепа, оточений тисячею та двома Буддами, сидів у центрі, а сотні мільйонів Дакіні зібралися навколо для підношень. Дві Небесні діви тримали пагоду під пагодою.

Коли пісня закінчилася, Дакіні взяли пагоду й були готові запросити Високоповажного в Чисті землі Дакіні. Тоді Репа Шива-О подумав: «Від імені всіх живих істот у цьому світі я маю просити Дакіні залишити цю пагоду, щоб учні могли робити підношення в людському світі». Потім він сумно й старанно молився.

Коли Дакіні, тримаючи пагоду, пролітали над старшими учнями, з пагоди раптово вирвалося безліч променів світла. З маківки кожного учня також виходила одна нитка світла. Усі бачили, як Високоповажний летить із центру пагоди в повітря, перетворюючись на Хеваджру, Чакрасамвару, Гух'ясамаджу й незліченних Будд, оточених Дакіні. Зрештою всі Будди й Бодхісатви перетворилися на світло й злилися із серцем Високоповажного. Небесною музикою Високоповажного вітали у Східній Чистій Землі Абхіраті.

Деякі учні бачили, що тіло Будди Високоповажного сидить на прикрашеному орнаментом троні Лева. Його супроводжували чотири Дакіні на чолі з Гух'ясамаджею. Під неймовірну небесну музику та хмари підношень вони полетіли до Східної Чистої Землі Абхіраті.

Побачивши, що Високоповажний зник з поля зору, і не маючи змоги отримати реліквії для підношень, усі старші учні гірко плакали й у

печалі молилися. Раптом вони почули голос Високоповажного в небі: «Мої учні, будь ласка, не засмучуйтеся так. Ви знайдете чотири висічені символи під каменем скелі. Після цього ви знайдете дари». Вони оглянули все навколо скелі й побачили написані на камені слова, які й сьогодні можна побачити у храмі в Чубарі.

Учні побачили, що Високоповажний пішов в інший світ, і дуже засмутилися. Вони також знали, що зможуть переродитися у світі Чистої землі Високоповажного. Крім того, вони розуміли, що всі прояви Високоповажного були для Дхарми Будди й живих істот. Рішучі й віддані благу, власному та інших, вони вирушили читати заповіт Високоповажного й шукати золото під піччю.

Хоча вони знали, що у Високоповажного нема золота, усе ж послухалися його волі й заглянули під піч. Як вони і припускали, під плитою лежав обріз бавовняної тканини, всередині якого лежав невеликий ніж із прикріпленим до ручки гострим лезом та шилом. Крім того, у тканину було загорнуто маленький кусок цукерки й точильний камінь. Вони ретельно перевірили ніж і знайшли на ньому кілька рядків: «Використовуйте цей ніж, щоб різати цукерку та тканину, і вони ніколи не вичерпаються. Так ви можете поділитися цукеркою і тканиною з усіма. Кожен, хто з'їсть цукерку чи отримає тканину, не потрапить у Три Нижчі Сфери. Їжа й одяг для самадхі (медитації) від Міларепи підтримувалися Майстрами й Буддами. Будь-хто, хто почує моє ім'я й повірить, не впаде в Три Нижчі Сфери впродовж семи поколінь, і вони зможуть згадати події останніх семи поколінь. Це пророцтво Будд та Бодхісатв. Якщо хтось каже, що Міларепа має золото, ця людина повинна їсти гній». Засмучені учні прочитали останню фразу заповіту і не змогли втриматися від сміху. Усі зраділи.

Вони стали різати цукерку ножем. Скільки б не різали, вона завжди лишалась такого ж розміру. Те саме було і з тканиною — хоч скільки її розрізали, шматок тканини все одно зберігав свій первісний розмір. Після багаторазового розрізання кожен отримав трохи

тканини та шматочок цукерки. З'ївши цукерку, хворі одужували. Ті, хто мав погані вроджені якості, і хто страждав від нещастя, також поступово збільшували свою мудрість і доброту.

Під час жалобної церемонії з неба падали п'ятиколірні квіти. Більшість із них зникали над головами людей, а деякі впали на землю. Коли люди підняли їх, то виявили, що пелюстки квітів були тонкими й ніжними, як бджолині крила, і надзвичайно красивими.

Небесні квіти покрили землю біля Чубара по ступні й по коліна. Квіти падали як сніжинки і в інших регіонах. Коли церемонія завершилася, цих чудових знаків поступово стало менше.

Потім, ще через багато років, у дні поминання Високоповажного небо охоплювала веселка, і падали квіти, було багато інших чудес. Небесні мелодії й чудові аромати розносились у повітрі. Крім того, по всій землі розквітало багато видів чудових квітів. Урожаї рік у рік були щедрими, не було ні хвороб, ні воєн. Різні дива відбувалися одне за одним — їх було дуже багато, щоб усі перелічити. *(Кінець)*